6 M
4–a
30

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
3 D
37

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

II
9

DE LATINITATE
MEDIÆ, ET INFIMÆ ÆTATIS
LIBER,
SIVE
ANTIBARBARVS
RECOGNITUS QUARTUM, ET PLURIBUS LOCIS AUCTVS

A

CHRISTOPHORO CELLARIO.

NEAPOLI MDCCLXXIX.

Typis JOSEPHI MARIÆ PORCELLI Bibliopolæ
Superiorum Permiſſu.

PRÆFATIO
EDITIONIS TERTIÆ.

Tertium nunc prodiit hic barbariſmis oppoſitus libellus, in cujus ſecundam editionem, ante hos XIII. annos factam, ægre conſentiebam. Poſtquam enim curis ſecundis retractaveram non nulla illius; eaſdem ſufficere credebam, quæ meas de Latinitate cogitationes communi uſui ſervarent, etiamſi prior libellus nunquam deinceps renovaretur. Sed aliter bibliopolæ viſum fuit, qui iſtius quoque iterationem, tanquam a multis expetitam, ut impetraret, me rogare non deſtitit. Ad tertiam editionem me non minus difficilem habuit, non dum ſuperioris conſilii oblitum, ut per recognitas interea poſteriores curas libellus ille, cui plenior, & , ut mihi videbatur, accuratior ſucceſſiſſet, ſenſim, diſtractis exemplaribus, aboleretur. Rurſus vir integerrimus, qui ſumtum fecit, me etiam atque etiam rogavit, ut libellum hunc juventuti non inutilem, & in uſum multorum, qui de formanda illa merentur, non ſine fructu aliquo receptum, denuo refingi, & ulteriori uſui committi non repugnarem. Ceſſi deſiderio ejus, & librum retractare cœpi, multis locis auxi, deletis nonnullis meliora ſubſtitui: ſed ita tamen temperavi omnia, ut formam is priſtinam retineret; nec turbaret illos, qui prius vulgatis aſſidua tractatione adſueti forſan fuerant. Cetera, quæ reformari, aut augeri etiam poterant, aliunde velim, ſi opus eſt, lector be-

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

benevole, *petas*, *in quo tibi non deerunt Poſteriores meæ Curæ*, *nec quæ jam una prodit*, *Appendicis ad illas*, *ſive ut alio nunc ſe titulo ſiſtit*, *obſervationum ſingularium circa Latinam linguam*, *Diſcuſſio*. *Ibi invenies omnia*, *quæ adhuc diſputata in hoc argumento fuere*, *cum ſententiarum quoque & rationum utriuſque partis non levi penſitatione*. *Tironibus ſufficient*, *quæ parvis his rudimentis comprehenduntur*, *in quibus ſi rigidiora quædam ineſſe tibi videntur*, *conſideres quæſo*, *me illi ætati ea compoſuiſſe*, *cui nihil ſalubrius ad puram Latinitatem eſt quam anguſtiore ſpatio contineri*. *Dies poſtea & creſcens judicium utique laxabit*, *ſi quæ conſtrictiora initio fuerunt*: *non autem primæ ætatis licentia corrigi*, *& in lineam*, *quam tranſiliit*, *revocari vel præceptis*, *vel exemplis facile poteſt*. *Vale*. CIↃ IↃC XCV.

IM-

IMMERITO DAMNATA.

(Aſteriſco notata ſunt poſterioris ævi, nec ceteris æquiparanda)

Acceptum ferre *Val. Max.* 2.7.2. *Senec. Ep.* 78.
adoleſcentiari, *Varr. ap. Non.*
* additicius *D. lege* 98. §. 1. *de Verb. ſignif.*
* adverſitas *Plin.* 11. 25.
aliquatenus *Mela* 1. 2. *Columell.* 4. 3.
allevamentum *Cic. pro Sulla c.* 23.
alta voce *Catull. carm.* 43. *Senec. Troad.* 197.
* beſtialis *Prudent. Cathem.* 7. *v.* 153.
cardinalis (Adject.) *Vitruv.* 4. 6.
circumacto anno *Liv.* 6. 1. & 9. 18.
clamoſe *Quinctil.* 11. 3.
coacte *Gell.* 10. 11. & 19. 2.
coæqualis *Columell.* 8. 14. & *Petron.*
* coætaneus *Apulei.* 8. *Tertull. adv. Valentinian.* c. 16.
* coævus *Prudent. Cathem.* 12. *v.* 137.
conciliare aliqua *Cic. Roſc. Am.* 22.
confugium *Ovid.* 4. *Triſt.* 5. *Stat.* 11. *Thebid.* 504.
conſiliarii *Cæſ.* 1. *Civ.* 19. *Horat.* 3. *Oda* 3.
* conſiſtorium *Ammian.* 14. 22. *Auſon. Gratiano.*
conſortium *Celſ.* 7. 27. *Senec. Epiſt.* 90.
contemtus Subſt. *Cæſ.* 2. *Gall.* 33. *Liv.* 6. 21.
contrario *Nepos Eumen.* 1. 5. *Cic. Univerſ.* 12.
converſari cum quo, *Colum.* 9. 11. *Senec. Ep.* 41.

Cicero pro Verbo habet ſimplex *verſari cum quo*, Catil. 1. c. 5. pro Nomine *converſatio*, (quod Plinii eſt 10. 33. & Senecæ Tranquill. 1.) *conſuetudo* 13. Epiſt. 33. Ovid. 2. Pont. 5. v. 7. *uſus*.

damnum pati *Liv.* 22. 41. *Senec.* 1. *de de Ira* 2. *Lucan.* 8. *v.* 750.
deceptio, *Vitruv.* 2. 8. *extr.*
deficior, defectus a um *Ovid. Heroid.* 5. *v.* 150. & 9. *Metam.* 154.
* deprædari *Juſtini*, *Apuleji*, *Juliani IC. infra p.* 117.
dormitorium *Plin.* 30. 6.
exacte, exactius *Mela* 1. 4. *Gell.* 1. 3.
explantare *Columella* 4. 14.
evaginare *Juſtin.* 1. 9.
facere bellum *Cic. Mil.* 23.
favorabiliter *Quinctil.* 4. 5.
ficticius *Plin.* 22. 1.
* figmentum *Gell.* 5. 12. *Apul.* 4. *Metam.*
fœmininus *Plin.* 24 16. *Quinctil.* 1. 4.
hodieque *Liv.* 1. 27.
hortamentum *Salluſt. Jug.* 98. *Silius* 5. 152.
hortulanus *Apulei.* 9.
hypocauſtum *Vitruv.* 5. 10. *Plin.* 2. *Epiſt.* 17.
* ignominioſe *Arnob.* 4. *Eutrop.* 4. 10.
immaculatus *Lucan.* 2. *extr.*
impatienter *Plin.* 2. *Epiſt.* 7.
impatientia *Plin.* 9. 16. *ſed addito Genitivo. vide p.* 154.
imperfecte *Gell.* 2. 8.
* impiiſſimus *Auſon. Gratiano.*
implere legem *Ovid.* 3. *Amor.* 1. *v.* 30.

* Rara hæc phraſis Latinis. Cave ergo, ne frequentiori uſu eccleſiæ potius, quam Latii ſermonem imitatus videaris.

imprecatio *Plin.* 5. 8. *Senec. Benef.* 6. 35.
inanimatus *Cic.* 2. *Nat. Deor. c.* 16.
injungere quid cui *Brutus Ciceroni* 11. *Epiſt.* 13.
Liv.

Liv. 3. 35. *Colum.* 11. 1.
inordinate *Celſ.* 3. 3. *extr.*
* inordinatio *Apulei. Aſclep.*
inſalutatus *Virg. Æn.* 9. 289.
intelligibilis *Seneca Epiſt.* 124.
internus *Seneca Quæſt. Nat.* 6. 24. & 27. *Plin.* 2. 68. & *forſan. ipſe Cic. Univerſ.* 16.
inverecunde *Senec. Epiſt.* 114.
irrationabilis *Celſ. præf.* 1. *Quinctil. Declam.* 9.
* irrationalis *Senec. Epiſt.* 71. *niſi forſan philoſophicum fuit. vid. pag.* 130.
Lacticinium *Apicius* 7. 11.
* licite, *Oroſ.* 6. 20.
* licito *Solin. c.* 11. (*aliis* 16.)
ligatura *Pallad.* 1. 6.
linea *pro* verſu *Apulei.* 3. *Philoſ. Plat.*
litteratura *pro* eruditione *Giſanius Obſerv. L. L. p.* 129. *vocat* verbum novum. *At ſic uſus eſt Cicero Phil.* 2. *cap.* 45.
manifeſtare *Ovid.* 13. *Metam.* 106.
memini *ſequente* Præterito. *Cic. Roſc. Am. cap.* 42. & *lib.* 13. *Epiſt.* 72.
* nigredo *Apul.* 2. *Metam.*
noviſſimus *Cic. Roſc. Com. cap.* 11. *Caſ. Gall.* 1. 23.
noviſſime *Plancus Ciceroni* 10. *Epiſt.* 24. & *Fl. Caper* & *Valer. Antias apud Chariſium.*
nutricius *Cæſar.* 3. *Civ. extr.* & *Adject. Colum.* 3. 13.
obiter *Aug. Cæſar. apud Chariſ. Item Plin. præf. Hiſt. Nat.* ut obiter caveam, & *lib.* 18. *c.* 10. major pars utitur rotis, quas aqua verſet obiter & molat. *Add. Seneca* 2. *de Ira. cap.* 1.

 obli-

obliviɔni dare, tradere *Liv.* 1. 31.
obnixe rogare *Seneca Epiſt.* 35.
* penultimus *Gell.* 4. 7. *videtur grammaticum eſſe.*
piiſſimus *Senec. Controv.* 27. *Curt.* 9. 6. *add. infra p.* 152.
pœnitendus *Liv.* 1. 35. *Valer. Max.* 5. 1. *Seneca Epiſt.* 23.
plures, *Cæſ.* 1. *Civ.* 79.
* populoſus *Apulei.* 8. *Solin.* 65. *Prudent. XVIII. Martyr. v.* 61.
potentatus *Cæſar.* 1. *Gall.* 31. *Liv.* 26. 36.
præſentaneus *i. e.* efficax, *Car. du Freſne Marcello Epirico*, *& Deſiderio Epiſcopo vindicat. Antiquius eſt. Plin.* 21. 2. præſeneaneum remedium; *Seneca Epiſt.* 95. boletus; *Suet. Ner.* 33. venenum.
prævalere *Liv. præf. Operis.*
proximare *Cic.* 2. *Nat. Deor. c.* 44.
* puritas *Pallad.* 11. 14.
revolutio *Auguſtin. C. D.* 22. 12. *quod quum jam tertia editione abſolutus prope liber eſſet, inveni. Vid. p.* 93.
rorulentus *Plin.* 18. 31. *& Columell.* 5. 6.
ſagittare *Curt.* 7. 5. *Juſtin.* 41. 2.
ſalvator *Inſcriptio Trajano. vid. Cur. Poſter.*
ſapidus *Apicius* 6. 4. *Apulei.* 2. *Metam.*
ſenſus, *de verborum ſententia*, *Phædrus* 4. *Fab.* 4. *Senec.* 4. *Controv.* 24.
* ſolſtitium hibernum, *Columell.* 7. 3. *ceteri fere omnes non niſi unum ſolſtitium agnoſcunt. vid. Cur. Poſt.*
ſomnolentus *Apul.* 1. *Metam. extr. Solin.* 38.

ſpon-

ſpontaneus *Senec. Epiſt.* 121.
* ſternutatio *Scribon. Larg. comp.* 10. & *Apul.* 9.
ſubaudire *Aſcon. Prat. Urb.*
* ſubiugare *Aſcon. c. l. ſi ſaluaſcriptum* : *ceteri auctores ſunt aevi poſterioris.*
* ſummitas *Pallad.* 1. 11.
ſuperciliofus *Seneca Epiſt.* 123.
ſuperfluus *Plin. Panegyr.* 82.
* ſuppedaneum *Inſcript. Grut. vid. Borrich.*
ſuſtentaculum *Tacit.* 2. *Hiſt.* 28.
transmutatio *Quinctilian.* 1. 5.
truncare *Livius* 31. 30.
vaticinium *Plin.* 7. 52. *Gell.* 16. 7.
* uniformis *Macrob.* 7. *Saturn.* 4. & 5.
* unire, *philoſophicum*, *Senec.* 2. *Quaeſt. Nat.* 2.
voluptuoſus *Quinctil. Declam.* 260. *Plin. Epiſt.* 3. 19.
voracitas *Plin.* 9. 107. *Apul.* 7. *extr. Eutrop.* 7. 12.
vulgariter *Plin.* 8. 7. *Ciceronis locus incertior eſt, vide p.* 149.

DE

DE VITIIS SERMONIS LATINI DIATRIBE.

CAPUT I.

De Vocibus nullius aut obſcuræ auctoritatis.

Conjungo, quæ nullam auctoritatem habent, utpote barbaris ſæculis in linguam introducta; & quæ habent quidem ſuos auctores, antequam Romana lingua exſpiravit, ſed, quod ad ſtilum pertinet, ſub obſcuros & in claſsicorum cenſu minime ſcribendos. Etenim, quæ hujus ordinis ſunt, difficulter diſtinguuntur, quod ſæpe vocem, quæ barbara putatur, apud ævi ſemibarbari ſcriptorem latitaſſe reperitur. In hac itaque claſſe junctim & barbara vocabula & ſemibarbara tractamus, quum pari cura atque ſtudio Latinitatis puræ ſtudioſis fugienda ſint.

Abbreviatura librariis & ſcribis nota vox, pro qua Suetonius dixit Tit. cap. 3. *notis velociſſime excipere*: & Cic. Att: 13. Epiſt. 32. *διασημειων ſcribere*.

Abominabilis Eccleſiaſticorum eſt. Hieronymus in Jerem. 22. de voce עריךי, *LXX.* inquit, *& Theodotio abominabilem & abdicatum interpretati ſunt.*

ſunt. Antiquiores dicunt *deteſtabilis*, *exſecrabilis*, *deteſtandus*, *abominandus*. Seneca de ira lib. 1. cap. 1. *deteſtabile vitium*. Plinius Paneg. cap. 34. *ſpectaculum exſecrabile*: & cap. 1. *deteſtanda avaritia*. Livius lib. 9. cap. 38. extr. *abominandam curiam facit*.

ABOMINATIO non melioris notæ eſt, quo ſæpe utitor Vulgatus Latinus pro *re deteſtabili* & *abominanda*. Vſus tamen & Lactantius eſt lib. 1. Inſtit. cap. 17. extremo.

ABSENTARE. Sidonius Apollinaris 9. Epiſt. 13. pro *abſens* dixit *abſentans*. Cod. Theod. l. 84. de Decurionibus, *quos crimen deſertionis abſentat*, i. e. abſentes reddit. Addit Cyprianum, ut antiquiorem, Joannes Savaro, Notis ad Apollinarem, ſed ſuppoſiticium librum eſſe de Singularitate Clericorum, dudum ſuboluit eruditis. Claudiani exemplum (3. Rapt. Proſerp. v. 214.) quod jactant Lexica, æque ſpurium eſſe, ſummus vir Nic. Heinſius oſtendit, qui de hoc verbo ita cenſet; ABSENTARE *Latinum eſſe non perſuadent nobis interpretes*.

ADOPTATIO, Latini *adoptionem* vocant. Plinius quidem & Gellius patroni advocantur, ſed illius meliores libri, quos nominamus in Notis noſtris ad Plinii Panegyr. cap. 5. eodem loco habent *pax & adoptio*. Gellii ſcripturam lib. 5. cap. 19. pariter ſuſpectam facit Voſſius de Vitiis Serm. lib. 3. cap. 1.

ÆQUANIMITER. Curis Secundis oſtendimus, hoc Adverbio Ammianum, Macrobium, Symmachum uſos eſſe, auctores non omnino contemnendos. Malunt puriores omnes *æquo animo*, *æquiſſimo animo*,

ÆTER-

Æternaliter. Hymni Prudentiani recens additamentum

Tibi, Chriſte, ſit cum Patre
Regnum æternaliter.

Latine dixeris *perpetuo*, *æternum*. An ex hoc cenſu in meliorem ÆTERNALIS adjectivum transferri poſsit, ſubdubito. Tertulliano quidem adverſus Judæos cap. 6. eſt *lex æternalis*: & Venantio Fortunato lib. 10. carm. 10. *æternalis ſalus*; & inſcriptio apud Grut. pag. 752. n. 3. SOMNO ÆTERNALI SACRUM FECER. at cum *Æternus* ſufficiat ceteris omnibus nolim imitari, qui ex uſitato adjectivum novum, & quidem ejuſdem notionis, derivant, invita Latinorum Minerva. Minus places ÆTERNABILIS, quod ex Cod. Theod. in Curis noſtris Poſterior. oſtendimus.

Affectuosus. Macrob. 2. Saturn. cap. 11. *piam affectuoſamque rem feciſſe*: Caſsiodorus lib. 5. epiſt. 2. *affectuoſa ſalutatio*, id eſt, amoris plena. Idem 5. epiſt. 4. *dicere libere & affectuoſe*, id eſt amanter, affectu nimio. Uſus & Tertullianus lib. 5. contr. Marc. cap. 14. *amore fraternitatis invicem affectuoſi*.

Affirmativus e philoſophorum ſchola prodiit, eoque remittendum eſt. Cicero Top. cap. 11. *negantia*, inquit, *contraria ajentibus*.

Albedo. Sulpicius Severus Hiſt. 1. cap. 16. *Manna*, ſcribit, *glaciali albedine* fuiſſe. Apuleii quidem Apologia Scipio Gentilis edidit p. 249. *perniciosa albedo*, quod etiam Caſaubonus probat: at, teſtante eodem Scipione, in pluribus libris legitur *dulcedo*, ſicut etiam Elmenhorſtius vulgavit. Plautus dixit *albitudo* Trinum, act. 4. ſc. 2. *albor*

bor Scribonius Largus Compoſit. 24. & Palladius lib. 11. cap. 14. qui eodem loco etiam circumſcribit *color albus*.

ALIQUALITER, hoc eſt quodammodo, aliquo modo. Aliter Plinius 26. cap. 10. *quadamtenus rubens*. Nec optimum videtur Adjectivum ALIQUALIS. Lexica ſane vel ipſum, vel auctoritatem ejus prætermittunt.

AMICABILITER, amice. Alb Aquenſis lib. 6. cap. 55. *qui cum amicabiliter & pacifice compellarent*.

ANGUSTIARE, affligere, premere, *angſtigen*. Albertus Aquenſis lib. 2. cap. 30. *Ungaros non parce anguſtiant*; & lib. 6. cap. 55. *urbs anguſtiata* eſt obſidione compulſa ad deditionem. At ANGUSTARE antiquum & bonæ notæ. Seneca Tranq. anim. cap. 8. *anguſtanda ſunt patrimonia*: & ad Helviam cap. 6. *anguſtare vim ejus*. Pomp. Mela lib. 3. cap. 1. *oris ſemet & terras anguſtantibus*, quaſi in modum Iſthmi.

ANIMALCULUM. Curis poſterioribus notatum, *beſtiolam* appellari a Cicerone & Columella. Addo Plinium 11. cap. 6. qui *aviditates beſtiolarum* dixit: & 18. cap. 30. *ciceri tantum nullæ beſtiolæ in horreis innaſcuntur*. Palladius lib. 1. cap. 19. *animalia* vocat, quæ acervis frumenti innaſcuntur beſtiolæ.

ANIMITUS. Nonius hac voce explicat formam *Oculitus*, hodieque vulgare eſt *animitus precari*. Contra Cicero 4. epiſt. 11. *ab optimo fit animo*: item 13. epiſt. 27. *ex animo commendare*; adde *impenſe* faveo, *ſincere* diligo, &c.

ANNIHILARE, in nihilum redigere. Hoc verbum

bum Gloſſaria habent: & Hieronymus epiſt. 135. etiam Jornandes Get. cap. 29. *rem publicam adnihilare*.

ANNULLARE, abolere, antiquare. Vulgatus interpres eccleſiaſt. 21. 5. & alibi uſus eſt: & Hieronymus d. l.

ANTEMURALE. Vulgatus Thren. 2. comm. 8. Wilh. Tyrius 11. cap. 26. *oppido, muro, turribus, antemurali, & vallo diligenter communito*.

APPROPRIARE, rem propriam ſibi facere, in ſuos uſus & ſua commoda convertere. Gloſſar. Lat. Græc. *appropriare*, νοσφίζειν.

APPROXIMARE, appropinquare. Simplex *Proximare* Ciceroni, Apulejo, Cenſorino non ignotum fuit, ut curis poſteriorib. defendimus. Compoſito auctoritas deeſt, etiam inde deducto nomini *Approximatio*. Aquenſis 11. cap. 20. *Turci comperta per exploratores illius approximatione*.

APTITUDO, hoc eſt, propenſio, proclivitas, veteribus ignotum eſt. Tullius 1. de leg. cap. 9. *Omitto opportunitates habilitateſque reliqui corporis*. Ex quo non inepte *habilitatem* dicimus, quod vulgus *aptitudinem*. De compoſito *Ineptitudo* agemus infra.

ARMISTITIUM, induciæ, ficta vox ad formam Solſtitium, Interſtitium.

ASSISTENTIA male *auxilium præſentiæ* vocatur, verbi gratia, *Spiritus S. aſſiſtentia*, quod Germaniſmum redolet.

ASSUEFACTIO minus bene dicitur: *uſus, exercitatio, conſuetudo* rectiſsime. Cicero Rabir. Poſt. cap. 4. (etiam Plin. 1. epiſt. 20.) *uſus magiſter eſt optimus*; & 2. Tuſc. cap. 16. *ferre laborem, con-*

contemnere vulnus conſuetudo docet; & cap. 17. *conſuetudinis magna vis eſt*.

Augmentare falſo tribuitur Ciceroni in multorum Dictionariis. Hic enim in de Senect. cap. 20. ſcripſit *coagmentavit*, non *augmentavit*. Apud Julium Firmicum (ſed poſterioris ævi ſcriptorem) eſt lib. 5. cap. 6. *theſauros augmentare*.

Balbuties frequens vox noſtris declamatoribus, qua ſuam dicendi imperitiam excuſant; ſed latinis inaudita. Cicero 3. Phil. cap. 6. id vitii appellat *hæſitantiam linguæ*.

Benefactor. Defendit hanc vocem cum Scioppio Vorſtius, uterque contra Voſsium, & quidem ex analogia Plautina *malefactor* Bacchid. 3. act. 2. ſcen. Verum cum latinis ſcriptoribus ceteris nec *malefactor* in uſu fuerit, minus inde defendi poteſt *benefactor*, ſed illud in obſoletis Plauti relinquendum eſt; hoc in novis & inſolentibus ponendum, pro quo vel cum Græcis dices *ευεργετης*, vel cum latinis *beneficus*, *benemeritus*. Cic. 13. ep 66. *Eum tibi ita commendo, ut homines grati & memores bene meritos de ſe commendare debent*. Jac. Sponius quidem Miſcell. erud. antiq. ſect. 8. ineunte Aſtenſem inſcriptionem affert: C. IVL. CAES. C. F. DE GALLIS ET ALLOBROGIBVS TRIVMPHATORI ASTENS. BENEFACTORI PIO IOVICTO DIVO &c. At quis novitatem non ſuſpicit, cum nec *triumphatoris* vocabulum antiquiſsimum ſit?

Beneplacitum Verſionis vulgatæ eſt & eccleſiaſticorum pro *ευδοκια*. Quod barbare *ad beneplacitum*, id ſcite latine reddimus *jure meo*, *pro jure meo*, *tuo* &c. Cicero 3. Att. ep. 11. *Itineris noſtri cauſa fuit, quod non habebam locum, ubi pro*

meo

meo jure diutius eſſe poſſem, quam in fundo Sicæ; adde Hadrian. Card. de ſerm. lat.

Bestialitas. Ita vocant vitiorum ultimum, quo humanitas exuitur; ſed ſine latini auctoris ſuffragio. Nec bestialis probatur Voſsio & Borrichio: at Prudentius Hymn. Jejun. *v.* 153.

Impexa villis virgo beſtialibus.

Bibitio ſine exemplo dicitur, quod Plauto, Ciceroni aliiſque eſt *potatio*, *perpotatio*, *potio*. 1. Divin. cap. 51. *Si modo animus temperatis eſcis modiciſque potionibus ita eſt affectus, ut ſopito corpore ipſe vigilet*. (alii legunt *potationibus*) In Piſon. cap. 10. *intemperantiſſimæ perpotationes*.

Bibo, onis Subſt. Ut ab *edere edo*, *onis*, ſic volunt a *bibere* etiam *bibo*, *onis* derivare. Deſunt exempla, nec ſoli *combibones* Lucilii rem conficiunt, quos Nonius interpretatur *compotores*. Plauto Menæch. 2. act. 1. ſc. eſt *potator maximus*.

Bigamus & Bigamia hibridæ voces ſunt, ex Græco, & Latino inſolenter compoſitæ. Hieronymus. 1. adv. Iovinian. cap. 8. *Digamus* & *Digamia*: & cap. ult. *bimaritus*: & epiſt. 2. extrema, *viduam hortatur ut digama ſit*.

Blasphemare, pro *exſecrari*, ad imitationem Græci βλασφημεῖν factum, veteribus ignotum, Eccleſiaſticis uſitatiſsimum, v. g. Hieronym. epiſt. 59. cap. 4. *Origenes blaſphemans de Filio ſic locutus eſt*. Tolerabiliora blasphemus & blasphemia, utpote pure Græca, attamen nec aliis, quam eccleſiæ ſcriptoribus, probata.

Boatus, mugitus.

Bovinus, bubulus.

BREVIATOR. Oroſius 1. cap. 8. Iuſtinum adpellat *Pompeii breviatorem*. Ejuſdem, aut deterioris notæ eſt ABBREVIATOR. Circumſcribere malim, *qui opus in brevem ſummam colligit*, aut *contrahit*: aut ſimili modo.

BREVIS Subſtantive pro libello brevi, Lampridio, Vopiſco, Hieronymo ad id ætatis ſcriptoribus dici; oſtenſum fuit Curis noſtris poſterioribus.

BRVTVM ſubſtantive, pro *beſtia*, philoſophici uſus eſt, non antiqui Latini.

BVRGVS prolapſæ Latinitatis vocabulum, ex Græco forſan πυργος ductum. Vegetius eo uſus eſt, atque etiam in Cod. leg. 6. de fundis rei privat. habetur, ut in iiſdem curis noſtris, verbis repetitis probavimus. Latini *vicum*, *caſtellum* dicunt.

CAMBIVM, collybus, commutatio pecuniæ. CAMBIRE habent quidem Apulejus, & Cariſius: ab aliis vero, antiquis præſertim, in uſum receptum non eſt.

CAPITANEVS, centurio, præfectus.

CAPTIVARE. Vulgatus interpres, & eccleſiaſtici non abhorrent ab hoc verbo, quod antiquiores reſpuunt, pro eoque dicunt *in cuſtodiam tradere* Cic. Catil. 3. cap. 6. *captos tenere* cap. 7. *in vinculis habere* Salluſt. Catil. cap. 51. *in cuſtodiis tenere* idem cap. 50. Ejuſdem cenſus eſt Nomen CAPTIVATIO, quo barbari ævi ſcriptores paſsim utuntur. Aquenſis lib. 1: cap. 13. de prœlio: *ad duo milliaria gravis occiſio, & captivatio facta eſt*.

CARENTIA, id eſt, *inopia*, *abſentia*, *vacuitas*, *vacatio*, barbariſmus.

CAR-

CARMINICUS, CARMINICE. Dic *metricus*, *metrice*.

CARNALIS Eccleſiaſticum eſt. Vide Curas Poſterior.

CASUALITER. Sidon. Apollinaris 9. epiſt. 11. *quod ſi quid caſualiter placet*. Latine *caſu* & *fortuna*.

CERTITUDO. Aliquem locum huic voci, quamvis infimum inter Latinas, dedi curis poſterioribus ed. primæ, adductus auctoritate qualicunque Ammiani Marcellini, in cujus 30. libro poſt principium, Gelenius, Sylburgius, Graterus, Lindebruchius, & ipſe Henr. Valeſius (quamquam aliquid in Notis monuerat) ediderunt, *in cujus fidei certitudine manſit immobilis*. Jam mutuo ſententiam, poſtquam Hadrianus Valeſius emendatiſſime Ammianum edidit, ita ut ne veſtigium relinqueret vocis *certitudine*, de quo olim Henricus frater notaverat, ſe non dubitare, quin ita Gelenius ex conjectura procuderit: nam nihil hujus vocis in MSis reperiri Quod Hadrianus etiam ex codice bibliothecæ Colbertinæ confirmat. Non ergo videmus, quo pacto *certitudo*, incertæ fidei vox, e numero barbararum poſſit eximi. Latina ſunt *certum*, *certa* Plur. *certa rei ratio*, &c.

CESPITARE. Servii eſt *ceſpitator equus* (vel *inceſpitator*, nam variat ſcriptura) Æn. 11. v. 671. De Verbo nihil in ætate puriori viſum auditumve fuit. Dicimus Latine *labi*, *offendere*.

CŒLICUS pro *cœleſtis* noſtri verſificatores amant, cum *cœlica tecta*, *regna*, laudant. In uſu Caroli M. ætate fuiſſe ex Theodulfo Aurelianenſi ad Fabri & Buchn. Theſaur. probavimus: neſcimus

mus autem, qui vel mediocriter antiqui & puri hoc verbo uſi fuerint.

COADJUTOR ſuſpecta vox, ſicut multæ aliæ cum *co* vel *con* compoſitæ. Nec longius abeſt a barbariſmo Verbum COADJUTO. Simplicia enim hic ſufficiunt.

COGNOSCIBILE, quod cognoſci poteſt, natum in ſcholis philoſophorum.

COINCIDO verbum plebejorum uſui relinquendum. Puris dixeris *ſimul incidere*, *concurrere*, *tantumdem valere*.

COLLATERALES, proximi, quorum alter claudit latus alterius, a latere oppoſiti.

COLLIMARE in frequenti hodie uſu eſt: veteres omnes *collineare*. Provocatur quidem a multis ad Ciceronem, qui 2. Divin. cap. 54. ſcripſerit: *quis eſt, qui totum diem jaculans non aliquando collimet*? ſed meliores libri omnes etiam Palatini codices, habent *collineet*. Idem judicat Voſsius de loco Gelliano 9. cap. 1. & Pricæus de Apuleii 9. extrem. qui pro *collimatis oculis* excuſum vult *collineatis*.

COMBINARE Gloſſarium habet, & Sid. Apollinaris 9. epiſt. 8. *Obſequia*, inquit, *combinans numeris æquata, non meritis*. Antiquiorem, qui uſus ſit, non videmus. *Jungere* ergo & *connectere*, aut his ſimilia præſtat dicere.

COMMENDATORIUS ejuſdem eſt Apollinaris, qui 9. epiſt. 10. *epiſtolas commendatorias* adpellat, quæ *commendatitiæ* ſunt aliis, ut Ciceroni 5. epiſt. 5.

COMMENSALIS. Cicero filius 16. epiſt. 21. & Ovid.

Ovid. 4. Pont. 3. v. 15. *convictor* ſcripſerunt. Gr. συσσιτος.

COMPASSIO, id eſt, συμπαθεια, communis dolor, eccleſiaſticum potius, quam pure latinum eſt. Tertullianus Reſurr. Carn. cap. 40. & Hieronymus eo uſi ſunt. Hujus verba habent Curæ Poſteriores.

COMPATIOR ejuſdem notæ eſt, vid. Sulp. Sever. ſin. Dial. 3. Vulgat. Ebr. 4. comm. 15: &c. Cicero ait, *cauſa alicujus affici*, *miſericordia cujus moveri*, *calamitatem cujus exiſtimare ſuam*.

COMPATER. Tertulliano (de Baptiſmo c. 18.) *ſponſor*, nempe fidei: aliis *baptiſmatis teſtis*, *pater luſtricus*. Forſan *propater* ad latinam analogiam accederet propius. Sed hoc de prima notione vocis, qua noſtri *Pate* dicunt: altera *Gevatter*, quæ neſcio quam adfinitatem ex baptiſmatis lege infert, ad barbariſmum magis propendet.

COMPLACENTIA Latini horrent dicere pro *oblectatione*.

CONCERNO ſemibarbarum. Advocant pro eo Q. Ciceronem Petit. Conſ. cap. 5. ſed meliores ibi codices *conſido* exhibent, non *concerno*. Gloſſæ: *Concerno*, συνθεωρω. Et hæc de notione ſimplici *videndi*, qua idem ſit, quod *cerno*: in altera pro *pertinet*, eſt βαρβαρικωτερον.

CONCIVIS, quamquam defendente Laurentio Valla 4. lib. elegant. cap. 33. in civitatem latinam adſcribi non poteſt. Nec ejus cauſam Frontinus tuebitur, qui de limitibus ſcripſit: *ex actum concivium locum primum adpellatum, deinde dictum fundum*. Locus enim ita ſubobſcurus eſt, etiam a P. Scriverio aſteriſco notatus, ſuſpectæ ſcripturæ

 ſigno,

ſerioris ſe applicare, ingenio ſe cujus conformare.

CONDITIONALITER Juriſconſultorum eſt. Inſtit. Tit. de legatis §. 32. *Si conditionaliter enuntiata fuerit cauſa*. At Cicero pro Arch. cap. 10. *ſub ea conditione, ne quid poſtea ſcriberet*; & ſine præpoſitione lib. 6. epiſt. 7. *ea conditione librum dares, ſi reciperes, te correcturum*. Et ita quoque veteres Juriſconſulti plerumque. Ulpianus de Verb. Oblig. lege 20. *ſub qua in alia conditione*. Paullus ibidem lege 8. *tota enim obligatio ſub conditione, & in diem collata eſt*. Adjectivum etiam CONDITIONALIS juriſperitis, quam aliis ſcriptoribus, uſitatius eſt.

CONDOLENTIA vulgaris vox, ſed peſſimæ notæ. Purioris ſtili amantes aut συμπάθειαν Græce, aut cum Cicerone *æqualem dolorem*, *communem calamitatem*, *ſocietatem ægritudinis* &c. adpellant.

CONFLUXUS, concurſus, quo auctore dicatur, ignoro. Nec *fluxus* meliori ætate invenitur. Vide Lexicon noſtrum.

CONFŒDERATI & verbum CONFŒDERARE fere Eccleſiaſticos auctores habent, ut curis poſterior. ex Hieronymo, Prudentio, Oroſio oſtenſum fuit. Purius illi vocantur, *fœderati*, *ſocii*, *amici*.

CONFORTARE ejuſdem ætatis eſt & dignitatis, cujus præcedens verbum fuit. Vide cur. poſterior. Latina ſunt *confirmare*, *corroborare*.

CONFRATER ſæpe occurrit apud Guilielmum Tyrium, Alb. Aquenſem & æquales: apud veteres ne ſemel quidem. Caſpar Barthius Commentario ἀνεκδότῳ in Aquenſem lib. 3, cap. 57. *confratris adpellatio Germanici idiomatis eſt, ein Mitbruder.*

Sic eidem Aquenſi 8. cap. 1. *Conchriſtiani* ſunt noſtro more atque lingua *Mit Chriſten*. Quis feret ita latine loquentem? Nec probatior eſt vox *commatyr*, qua Tertullianus uſus eſt de Anima cap. 55. & *cœpiſcopus*, Auguſtin. epiſt. 3. extrema.

CONSTELLATIO non barbara vox, nec tamen probatiſsimæ auctoritatis. Ammianus 29. cap. 17. *cum objectaretur ei, quamobrem conſtellationem principis collegiſſet*. Capitolinus in Gordian. cap. 20. *oſtendiſſe conſtellationem mathematicum ferunt*. Sidonius 8. epiſt. 11. *conſtellatione inſpecta*. Firmicus lib. I. Aſtrol. cap. 1. *Mercurii cum Marte conſtellatio*. Obertus Giſanius ex Cicerone docet, quomodo res eadem deſcribi poſsit. De fato c. 4. *Affectio aſtrorum ad quaſdam res valeat*. 2. Divin. cap. 47. *ſi ad rem pertinet, quo modo cœlo affecto, compoſitisque ſideribus quodque animal oriatur*; & mox: *fac in puero referre, ex qua affectione cœli primum ſpiritum duxerit*.

CONTRARIOR fœtide; *adverſor* pure & latine dicimus.

CONTRIBULIS. Eadem hujus ratio eſt, quæ ſupra *concivis* fuit. Sufficit ſimplex *tribulis* Ciceroni & aliis *i*. Pro Roſc. Am. cap. 16. *vel tribules vel vicinos meos*. De petit. Conſul. cap. 8. *qui apud tribules ſuos plurimum gratia poſſunt*.

CONTROVERTITUR, controverſantur, controverſia eſt res, venit in controverſiam.

COORDINARE ſine antiquitatis teſtimonio: latine *ordinare*. *in ordinem adducere* dicitur.

CORDICITUS eamdem meretur cenſuram, quam *animitus*, de quo ſupra actum eſt. Non enim major, quam Apollinaris auctoritas adhuc proferri viſa

viſa eſt. Is autem 4. epiſt. 6. *Prudentibus*, inquit, *cordicitus inſitum eſt, vitare fortuita*.

CORRECTE adverbium cum Voſsio etiam Borrichius, vir adcuratiſsimi judicii, damnat. Mirum ſane adverbia repudiari, adjectiva promiſcue admitti. Ita tamen cenſendum eſt, quia ſola analogia inutilis, niſi uſus & auctoritas acceſſerit. Ciceronis eſt *emendate*. De opt. gen. orat. cap. 11. *pure & emendate loquentes, quod eſt Latine*.

CORRESPONDERE male dicitur pro *reſpondere*, *conſonare*, *conſentire*. Eadem lege damnatur nomen CORRESPONDENTIA pro *conſenſu*, aut *literario officio* & *commercio*.

CRAPULARI, crapula laborare. Vulg. interpres Pſalm. 78. 65. uſus eſt.

CREATURA tritiſsima vox, ſed Chriſtianorum propria .. extra eccleſiam non reperitur. *Res creata*, *opificium Dei*. aut ſimili modo circumſcribi poterit.

CURABILIS, medicabilis, ſanabilis.

CURSORIE. Dic *curſim*, *feſtinanter*! Neque CURSORIUS adjectivum bonum.

DAPIFER Alb. Aquenſis 7. cap. 30. ſuum fecit: veteres ignorant. Si opus eſt, adpellabitur *dapes deferens*,

DEGRADARE, de gradu dignitatis dejicere. Exempla habet Gloſſarium Caroli du Freſne, ſed omni ævi barbarici.

DEPRÆDICARE hodie perquam tritum eſt, priſcis omnibus inauditum, qui nec alio exemplo *De* & *Præ* in uno verbo compoſuerunt. Sufficit *prædicare* ad exprimendum illud, quod *deprædicare* novatores intendunt,

DERI-

DERISIO nihil videtur habere, præter analogiam cognati *irriſio*, quo ſe poſsit tueri, ne cum barbariſmis derideatur.

DESERTUM ſubſtantive & numero ſingulari, qui dixerit præter Eccleſiaſticos, obſervavi neminem. Plurativo numero *Deſerta* recte & ordine dicuntur, quod Virgilii & Plinii ſuffragiis probatum eſt in Poſter. Curis. Et ſane non latet ratio. Pluraliter enim *loca* ſubaudiuntur: quod ſubaudias Neutrum nomen, ſi *deſertum* dices, non apparet. Pro eo ergo *ſolitudo* vel *deſertus locus* cum latinis dicemus.

DESOLATIO Vulgati interpretis eſt, aliorumque Eccleſiaſticorum. Salvianus lib. 6. *Per hæc jam factum eſt, ut major pars Romani orbis in deſolatione eſſet.* Latine *excidium*, *vaſtitas*, & ſimilia.

DETERIORARE. Symmacho & Claud. Mamerto vindicavimus Secundis Curis, ne barbariſmus adſcriberetur. Cicero de Clar. Orat. cap. 74. *rem deteriorem facere*. Tacitus Paſsive 4. Annal. cap. 6. *in deterius mutari*.

DEVIARE huc referunt ſermonis emendatores Voſſius, & Borrichius. Non tamen eſt penitus barbarum, ſed medii ævi ſcriptoribus ſatis uſitatum. Ammianus 22. cap. 25. *ab æquitatis recto tramite deviaſſe*. Hieronymus epiſt. 89. *a recta linea deviare*. Auſonius Profeſſ. 5. v. 37. *deviantes filiæ*. Veteres pro eo *deflectere*, *declinare de via*. Neque probatius eſt ſimplex *viare*, id eſt, iter facere, quo Apulejus 10. libro poſt principium, & Ammianus 19. cap. 18. & Solinus cap. 28. de Africa, & Prudentius Hamartig. v. 209. ſunt uſi.

uſi. Quod verbum Quinctilianus 8. cap. 6. vocat *infelicius fictum*.

DIESCIT, verbum, quo infimæ ætatis poetæ delectantur, quos nominatim laudat Barthius ad Britonem p. 495. Veteres *luceſcit diluceſcit*, *dies oritur*. Præſidium, quod huic verbo ex *Noctescit* Nonii arceſsitur, infra profligamus.

DIETIM pro *quotidie* ſine auctore probato dicunt.

DISTRICTUS ſubſtantivum, id eſt, territum, videtur primum innotuiſſe per ſcriptores feudales & monachos. A *tractu* fortaſſe ductum eſt. Carolus Freſnius ex eo dici putat, quod dominus vaſallos in territorio ſuo *diſtringere* poſsit. Mala, ſi non ridicula, notionis ratio.

DIVERSIMODE inquinate loquentes amant: malim cum Cicerone *non uno modo, alio atque alio modo*, & quæ ſimiles ſunt formulæ.

DIVISIBILIS vix probatur veteribus, qui *dividuus* ad unum omnes dicunt. Cicero de Univerſo cap. 7. *dividua materia*, & mox, *quod dividuum eſset in corpore*. Plinius 2. cap. 67. *maria circumfuſa undique dividuo globo*: & ita reliqui. Si hoc putas notari, quod jam *diviſum* eſt, deſcribes alterum hoc modo, *quod dividi poteſt*. Grammaticis tamen, & philoſophis etiam *diviſibilis* conceſſum eſt, ut infra notabimus in *indiviſibilis*.

DIVISIM habet Guiliem. Brito 12. Philipp. v. 527. & Triſmegiſti verſione, quæ Apulejo tribuitur, & ſana lectio: nam Elmenhorſtius pag. 87. uncis vocem incluſit, quæ nota corruptionis eſt. Tolerabilius Gellius *diviſe* lib. 7. cap. 2. Pro

utro-

utroque antiquiores omnes dicunt *ſeparatio* & *ſeorſum*.

DOLORIFICUS & DOLOROSUS pariter a cenſoribus moventur loco, quem barbarorum temporibus occupaverant: Illud volunt reddi *dolorem afferens*; hoc *mœſtus*, *dolens*.

ECONTRA ſemibarbarum, quo non abſtinuere cadentis latinitatis ſcriptores, Hieronymus, Victor, Interpres Vulgatus, & horum æquales. Adi Poſteriores Curas, quibus addo aliud in Hieronymi epiſtola 138. obſervatum: *Econtra in Pſalmis multorum verſuum penitus non invenitur* (διάψαλμα) vel *Selah*.) In priſco Latino, ubi caſta & pura omnia erant, dicebatur ſimpliciter *contra*, ubi Cicero paſsim; vel *e contraria parte*, ut auctor ad Herenn. lib. 1. cap. 3. vel *e contrario*, ut Salluſt. Jug. 57. Columella 2. cap. 1. vel denique *contra ea*, ut Nepos Alcib. 8. Livius 21. cap. 20. & alii ſcripſerunt.

EFFORMARE uſus veterum non agnoſcit, ſed pro eo *effingere*, *exprimere*.

ELUCESCIT vulgatum nimis hoc tempore, quod Hieronymo tribuunt lexicorum conditores. Locum in Hieronymi ſcriptis invenire non potui, quod non addiderunt, qua parte, aut libro. Lactantii tamen libro 7. Inſtit. cap. 14. ita editores Aldus, Michael Thomaſius, Ant. Thyſius, Gallæus, Th. Sparck, & recentiſsimus Cantabrigienſis referunt: *cujus rei argumentum prius eſt enarrandum*, *quo ratio eluceſcat*. Verum mendoſam ſcripturam eſſe, non ſolum Xyſti Betuleji editio, qua *eluceat* legitur, verum etiam manuſcripti codices tam Lipſienſes, quos excuſsi; quam Anglicani, Cantabrigenſi

genſi nupera editione laudati, quibus ſingulis *eluceat* eſt, evincunt.

EPITOMARE ad lapſam potius, quam cadentem latinitatem pertinet, Trebellius Pollio de Zenobia: *Hiſtoriæ Alexandrinæ atque orientalis ita perita, ut eam epitomaſſe dicatur*, Vegetius lib. 1. cap. 8. extr. *quæ diſperſa ſunt, velut epitomata conſcribe*. Rem ipſam eleganter Juſtinus Præfat. nominat *excerpere cognitione digniſſima, & breve velut florum corpuſculum facere*: & Eutropius Præfat. *ſtrictim colligere*. Hinc facile judicatur de nomine EPITOMATOR.

EXCOMMUNICARE, ejicere Eccleſia, ſacrorum uſu prohibere, interdicere ſacrorum commercio. Verbum, quod natales ſuos in eccleſia habuit; vid. Poſter. Curas.

EXHIBITOR noſtri ad literas referunt, & ſæpe in commendatitiis & teſtimoniis ita exordiuntur; *Exhibitor harum litterarum*. Non ita uſu venit antiquis loqui, vel ſcribere. Tullius 13. Epiſt. 6. *qui tibi litteras reddidit*; quod omnino elegantius eſt, quam Hieronymi epiſt. 53. extr. & 56. *portitor litterarum*, aut Paullini Nolan. epiſt. 1. ineunte *litterarum perlator*. Nec vero plane damnamus *exhibitoris* verbum. Certe Arnobius lib. 7. editorem muneris dixit *exhibitorem ludorum*.

EXORBITARE, de via deflectere, diſcedere, degenerare; Tertulliani, Auguſtini, Firmici, & Apollinaris exempla habent Curæ poſteriores.

EXTEMPORANEUS pervulgatum, etiam Gloſſar. Lat. Gr. *Extemporaneum* ἀμελέτητον. Veteres autem *Extemporalis* dixere. Petronius Satyr. poſt

prin-

principium : *ingens ſcholaſticorum turba in porticum venit, ut apparebat, ab extemporali declamatione neſcio cujus.* Suetonius Aug. cap. 84. *extemporalem facultatem* opponit *orationi meditatæ & compoſitæ.* Quinctilianus lib. 4. cap. 1. *Multum gratiæ exordio eſt, quod ab actione diverſæ partis materiam trahit, — adeo ut etiamſi reliqua ſcripta & elaborata ſint, tamen plerumque videatur tota extemporalis actio.* & lib. 10. cap. 7. *extemporalis actio.* & eodem cap. ineunte, *ex tempore dicendi facultas.*

EXTRAORDINARIE cur nove dicam, inquit Voſſius, cum vetus ſuppetat *extra ordinem.* Cicero pro Domo cap. 8. *Cn. Pompeio plurima bella extra ordinem commiſſa.* Livius 23. cap. 47. *id modo moratus, ut conſulem percunctaretur, liceretne extra ordinem in provocantem hoſtem pugnare?* Gellius 4. cap. 10. *quem iis viſum erat, honoris gratia, extra ordinem ſententiam primum rogabant.* At *Extraordinarius* probum eſt, Ciceroni & Livio 37. cap. 56. uſurpatum.

EXTRINSECUS adjectivum, & EXTRINSECE adverbium, lutulenta ſunt, e ſcholaſticorum lacunis hauſta. De latinorum enim ſententia *Extrinſecus* adverbium eſt: pro adjectivo ipſis uſu venit *Externus.*

FACILITARE, facile, vel facilius aliquid reddere; barbarum.

FILIALIS qui veterum dixerit, neſcire me fateor. Lexica nihil habent, nec memini in claſſicis obſervari. Subſtituo itaque, dum certiora afferentur, *quod filii eſt, quod filium decet.* Quem vulgo filialem amorem dicunt, *pietas* pure Latinis

nis eſt. Plinius lib. 10. epiſt. 1. ad Trajanum: *Tua quidem pietas, imperator ſanctiſſime, optaverat, ut quam tardiſſime ſuccederes patri.*

FINALITER Voſſius damnat, nec injuſte, cum meliora non deſint *Denique*, *Tandem*, *Noviſſime*. Neque adjectivum FINALIS apud alios, quam philoſophos & juriſconſultos, facile invenias. Papinianus lege 11. finium regund. *in finalibus quæſtionibus auctoritas ſequenda eſt.* Rarius alii, atque hi etiam poſterioris ætatis, habent. Alcimus Avitus lib. 11. *v.* 369. excidium Sodomæ & Gomorrhæ vocat *finale malum*.

FIXE, acriter, acri animo & intento. Voſſius & Borrich.

FLAVEDO, flavus color, effictum ad formam *albedo*, *nigredo*, licet nec ipſa ſint probatiſſima.

FORPEX Grammaticos quoſdam patronos habet, ut Iſidorum Orig. 20. cap. 12. qui inter *forſicem* & *forpicem* diſtingui vult: ſed veteres, quidquid hujus generis erat, *forficem* adpellabant. Columella 12. cap. 47. *vitioſa uvæ grana forficibus amputant*. Calpurnius Eclog. v. *forfice læſa cutis*. Plinius 25. cap. v. *inciſum forficulis cribrant*.

FORTALITIUM novum vocabulum: veteribus eſt *caſtellum*, *munimentum*, *propugnaculum*.

FORTIFICARE, munire.

FRONTISPICIUM, pars anterior, ædium præſertim, *der furder Giebel*. Clariſſ. vir nobiſque amiciſſimus G. M. Konig. adcurate: *Apud recentiores crebro occurrit: veterum nemo, quod ego ſciam, id uſurpat:* Palladius pro eo *frontem* poſuit libro 1. cap. 8. extr.

FRU-

FRUCTIFICO. Diſplicet Voſſio, Borrichio & aliis ſermonis purgatoribus. Vulgatus interpres pro Gr. καρποφορεῖν poſuit, unde ad eccleſiaſticos ſcriptores manavit. Sedulius principio libri tertii de Chriſto vera vite, *omnia fructificans*. Aliis rarus admodum eſt hujus verbi uſus. Calpurnius Eclog. 4. v. 90. *In quibus* montibus *auguſtos viſura triumphos laurus fructificat*. Ceteris id eſt *fructum ferre*: & prima editione Calpurnii *fructiferant* Romæ 1471. expreſſum eſt.

FRUSTRANEUS, hoc eſt irritus, ſupervacuus, vulgare nimis & tritum; ſed quo auctore vel mediocriter probato defendi poſſit, non eſt perſpicuum. *Fruſtratorius* eſt Afrorum, Tertulliani de Anima cap. 47. & Arnobii lib. 7. p. 219.

FUNDAMENTALIS antiquo fundamento carere mihi videtur: at vergente ævo irrepſiſſe, Sidonii *fundamentaliter*, quod exſtat lib. III. Epiſt. 8. probare poteſt. Rectius dices *ſolidus*, *ſolido fundamento impoſitus*, aut cum Tacito 4. Annal. cap. 62. *firmis nexibus ſuperſtructus*.

FUSIM qui veterum dixerit pro *fuſe*, *ſparſim*, non apparet.

GLORIFICO in eccleſia natum. Rejicitur a Voſſio & Borrichio, aliiſque cenſoribus Latini ſermonis.

GRATANTER. Non ſatis Latine & eleganter, Voſſio cenſente. Capitolini, Trebellii, Marcellini verba, quibus hoc Adverbium admixtum eſt, poſterioribus Curis exhibuimus. Nunc addimus Caſſiodorum lib. 5. epiſt. 15. *Exercet profecto quod nos gratanter æſtimat accipere*. Tu præferas *lubenter*, *cum voluptate*, aut his ſimilia.

GRA-

GRATITUDO ejuſdem monetæ eſt, cuius fuit *certitudo*, *aptitudo*. Hodie optimi viri non erubeſcunt hac voce: veteribus vel plebeja fuit, quod e Seneca & Valerio Maximo apparet, qui de re ipſa copioſe ſcribentes ne ſemel quidem vocabulo uſi ſunt, ſed *gratum animum grati animi ſignificationem*, *memoriam beneficiorum*, *memorem beneficii animum*, & cetera generis ejuſdem adpellaverunt. Nec lemma ſeu titulus Capiti præfixus apud Valerium, tueri hoc nomen poteſt. Variant enim mſſ. libri & Brandenburgicus codex habet *De gratis*, *De ingratis*, ubi vulgo legitur *De gratitudine*, *De ingratitudine*. Unde clar. Jo. Vorſtius exiſtimat, non a Maximo hæc lemmata eſſe, ſed a grammatico quodam ſuperaddita. Dixi, fuiſſe forſan plebejum verbum. Nam Cælius Apicius, ſcriptor plebejus & culinarius Trajani ævo, lib. III. cap. 4. dixit, quamquam ſignificatu alio, *Cucumeres raſos ex liquamine ſive œnogaro — gratitudine teneriores ſenties*.

GRAVAMEN, ſive moleſtiam intelligas, ſive querelam, non valde probatur. Priori notione uſus eſt Caſſiodorus 9. Epiſt. 1. *Hominis vultus hilaritate decoratur, ſi viſceribus ſanis gravamen nullius ſentiat læſionis*: poſteriori, qua hodierno die in omnium ore eſt, juris interpretibus vel originem debet, vel uſum frequentiorem. Car. du Freſne non alium auctorem laudat, quam Matthæum Weſtmonaſterienſem.

GROSSUS adjectivum ex *craſſus* poſtrema Latinitate factum. Sulpicius Severus I. Dial. cap. 21. habet *veſtem groſſiorem* & Auguſtinus 4. adv. Jul. cap. 13. *ſenſu groſſiores*, GROSSITUDO tribui-

tur Solino cap. de Æthiopia, ubi Salmaſius, ſine dubio MSS. libris uſus, *craſſitudo* edidit.

HEBDOMADATIM, quavis hebdomade.

HÆREDITARE. Ita ſæpe loquitur Vulgatus Scripturæ interpres: etiam eccleſiæ doctores, præſertim huic interpreti æquales, vel poſteriores. Quod autem hoc verbo ſemibarbari ſignificant, id diverſo modo enuntiarunt veteres, v. g. *hæreditatem adire* Cic. Phil. 11. cap. 10. *hæreditatem cernere* lib. 9. Epiſt. 4. *hæreditatem obtinere* 13. Epiſt. 29. *in partem hæreditatis vocari* pro Cæcin. cap. 4. *hæreditates conſequi* Nepos Attic. 21. *hæreditate relicta domus ab avunculo*, ibidem cap. 13. Immo ipſe Tertullianus, artifex cetera eccleſiaſticæ Latinitatis, eleganter de Reſurr. carn. cap. 48. *caro & ſanguis regnum Dei hæreditate poſſidere non poſſunt*. & de Pudic. cap. 17. *regnum Dei non ſunt conſecuturi hæreditate*.

HOMAGIUM, HOMINIUM, barbarica vocabula, in re publica ſeu civili tolerantur, ab elegantiore ſtilo jubentur abeſſe. Andr. Schottus *clientela* idem ſignificari exiſtimat, quod Voſſius etiam ſe malle profitetur. Cetera ſicut non unius generis eſt hominium, ita nec uno modo deſcribi illud latine poterit.

HUMILIARE. Hoc quoque verbum in eccleſiaſticis pono. Paſſim habet Scripturæ interpres: etiam aliis, ſed Chriſtianis, valde uſitatum eſt, v. g. Salvian. lib. 11. *Deus non nunquam ſinit pro peccatis noſtris humiliari*. Sed hæc nota ſunt. An Claſſicorum etiam hoc verbum ſit, in controverſiam venit. Ajunt clariſſimi viri in auctis Latinæ Linguæ Theſauris: etiam ſignato loco *humi-*

miliata animalia ex Cicerone oſtendunt. Verum impoſuit illis, ut puto, Calepini, vel interpolatoris, oſcitatio, qui negligenter produxerat Ciceronis verba ex II. Nat. Deor. 47. *alia animalia humiliata ut cibum terreſtrem roſtris facile contingant*. Etenim omnes libri, quos inſpicere contigit, Aldi, Sturmii, Godofredi, Gruteri, aliorumque, hæc verba ita referunt: *Atque etiam aliorum ea eſt humilitas, ut cibum, terreſtrem roſtris facile contigant*. Injuriam ergo Ciceroni faciunt, qui ipſi hanc ſemibarbaram vocem adjudicant. Quæris quid Latine velimus ſuffici? Audi Ciceronem I. Offic. cap. 26. *Quanto ſuperiores ſumus, tanto nos ſubmiſſius geramus*: & in Lælio cap. 20. *qui ſuperiores ſunt ſubmittere ſe debent*. Et hæc pro translata hujus verbi ſignificatione, quæ in ſacris libris primas partes tenet: propriam qui latine reddas, Tulliana verba modo reſtituta docuerunt.

JEJUNARE. Neque hoc verbum extra eccleſiam reperitur. Vide Tertulliani, & Prudentii teſtimonia in Curis Secundis. Licet enim Arnobius lib. 5. ad Eleuſinia ſacra referat, cujus verba ibidem recitavimus: per id tamen e cenſu eccleſiaſticorum non eximitur, quia Eleuſine locuti ſunt Græce, Latinam autem interpretationem de ſuo Arnobius, Chriſtianus homo, addidit. Pro hoc verbo Nepos Attic. cap. 22. eleganter dixit *cibo ſe abſtinere*.

IGNORANTER. Non placet doctioribus, qui præferunt *inſcienter*, *per ignorantiam*.

ILLEGITIMUS. Fallunt & falluntur, qui hanc vocem ex Valerio Maximo defendunt. Editores

quidem noſtro ſæculo lib. 11. cap. 1. *illegitimæ intemperantiæ ſignum* commemorant, ſed falſo. Nam tum manu ſcripti libri, ut Jo. Vorſtius de Brandenburgicis teſtis eſt, tum ab hinc ſæculo & retro excuſi, ut Aldinus, & Venetus cum Oliverii commentariis 1491. & Lipſienſis 1512. & Lugdunenſis 1556. quibus conſentit a Jo. Vorſtio nuper emendatus, conſtantiſſime tradunt *legitimæ*, non *illegitimæ*. Verba hæc ſunt de iteratis nuptiis: *multorum matrimoniorum experientiam quaſi legitimæ cujuſdam intemperantiæ ſignum eſſe credentes*. Si ſupponas, *illegitimæ*, falſum dixit Valerius, quia Romanorum legibus ſecundæ nuptiæ erant licitæ & conceſſæ. Alia exempla, præter hoc dubium, ſeu falſum potius, qui attulerit, ego quidem novi neminem. Præſt at ergo circumſcribere, quam ſine auctoritate loqui, exemplo Plinii, qui lib. 10. epiſt. 28. *minime legitimis ſumtibus pecunias erogare* dixit.

IMMEDIATUS & IMMEDIATE Latina non ſunt, in quorum locum ſufficies *proximus*, *proxime*, *nullo interveniente*, *ſine interventu alius*

IMMORIGER ſeu IMMORIGERUS citra conſenſum antiquitatis componitur. Malim *male morigerus*, *non obediens*, ſicut Apulejus lib. 11. *minus morigeros* dixit.

IMPERTINENS, neque hæc antiqua compoſitio. Latine, *ad cauſam non pertinens*: *extra cauſam hoc dicitur*. Sic Seneca epiſt. 113 *nihil ad rem pertinet*. Ammianus 28. cap. 57. *nihil ad rem pertinentia*.

IMPŒNITENS, IMPŒNITENTIA eccleſiæ vocabula,

la, ſed minus Latina. Claſſicis *impius*, *improbus*, *impietas* fere idem ſonant.

IMPORTANTIA, momentum, pondus.

IMPRÆGNARE, hoc eſt *gravidam reddere*, *implere*, Voſſio deculpatum verbum, etiam Olao Borrichio. Nec alii, quam barbari ævi ſcriptores eo uſi ſunt. Gulielm. Brito Philipp. 7. v. 606.

Et jam finis erat hiemis tellusque calore
Impregnata novo flores gignebat & herbas.

INADVERTENTIA barbari; Latine docti *inconſiderantia* dicunt. Suetonius Claud. cap. 9. *Inter cetera in eo mirati ſunt homines & oblivionem & inconſiderantiam*. Idem vocabulum etiam Ciceroni vindicant Nizolius, Rob. Stephanus, & Lambinus ex 111. Quint. Frat. epiſt. 9. ubi cuſi & manu exarati libri *conſiderantiam* habent, quamvis, ut videtur, repugnante ſenſu. Loquitur enim de immodico Milonis ſumtu, quem in ludorum apparatu fecerat. *cujus*, inquit, *in hoc uno conſiderantiam* (inconſiderantiam) *& ego ſubſtinebo, ut potero, & tu, ut poſſis, eſt tuorum nervorum*.

INCERTITUDO barbarum, ut *Certitudo*. Claſsici ſcriptores *incertum*, & Plur. *incerta*. Sic Juſtinus lib. 38. cap. 1. *incertum belli*: Tacitus Ann. 3. cap. 54. *incertum maris & tempeſtatum*: Apulejus 4. Metam. *ſub incerto ſalutis*: Livius lib. 30. cap. 15. & Plinius 3. epiſt. 19. *incerta fortunæ*: & eodem libro Livius cap. 30. *incerta caſuum*: iterum Tacitus Hiſt. 2. cap. 77. *præliorum incerta*. Papinianus lege 11. de Bon. poſſ. ſecundum tab. *propter incertum conditionis*.

INCESSABILIS, continuus, non intermiſſus. Oro-

ſius lib. 7. cap. 1. *Inceſſabilibus cladibus nullus finis, nulla requies fuit.* Hieronym. epiſt. 58. *inceſſabilis inimicus*. Hiſce antiquiores de hac voce non cognovi. Nolim ergo auctoritatem non ſatis confirmatam ſequi.

INCESSABILITER & INCESSANTER Adverbiorum, eadem aut deterior eſt ratio, quam fuit Adjectivi. Salvianus lib. 6. *mala inceſſabiliter malis addimus*. Sidonius Apoll. 8. epiſt. 11. *Legebat inceſſanter auctores, cum reverentia antiquos, ſine invidia recentes.* Zeno imperator lege 10. C. de Aquæductu, *excubiis aquæ cuſtodiendæ inceſſanter inhæreant*. Malim *ſine mora*, *ſine intermiſſione*.

INCIDENTER tuto non dicitur: tutius *obiter*, *in tranſcurſu*, aut Græce ἐν παρόδῳ.

INCONSIDERATIO cum Voſsio Borrichius condemnat, nec invenio majorem, quam Salviani auctoritatem, qui prope finem lib. 1. de Gub. Dei ſcripſit, *qui ſola mentis inconſideratione peccaſſent*. Sed ipſe brevi intervallo ſubjecit, *quorum inconſiderantia quodammodo Deum tetigit*. Hoc certe præſtat, quod ſupra in *Inadvertentia* Suetonii, ſi non ipſius Ciceronis, ſuffragio vox *inconſiderantia* approbata fuit. At *inconſideratus*, & Adv. *inconſiderate*, bona ſunt & Tulliana.

INCORRIGIBILIS, cujus corrigendi ſpes nulla ſupereſt, aut uno verbo, *inemendabilis*, quod Senecæ eſt 3. de Ira cap. 41. & Quinctiliani lib. 1. extr. Hujuſmodi hominem Mettium Fuffetum Livius eleganter lib. 1. cap. 28. deſcribit: *nunc quoniam tuum inſanabile ingenium eſt*. Barbarum autem uſurpavit Alb. Aquenſis lib. 1. cap. 11. *pedeſtre vulgus, rebelle & incorrigibile*.

IN-

INCREDULITAS eccleſiaſtica notione ſatis notum vocabulum, quo fidei ſalutaris abſentiam ſignificant. Præter id ſignificatione propria reperiri dicitur lege 29. D. ad Leg. Jul. de Adult. Verum libri meliores habent *incredibilitas*, quod aptius eſt, licet æque inſolens, ac ipſum *incredulitas*.

INCURABILIS. Proſper Aquitanicus lib. 1. cap. 25. dixit *infirmitates incurabiles*, & Theodorus Medicus Log. 2. cap. 20. *phthiſin incurabilem*: antiquiores autem *deſperatus*, *inſanabilis*: Plinius lib. 5. epiſt. 9. *morbus inexplicabilis*.

INDISCIPLINATUS Vulgatus Interpretes octies habet: veteres Latini ne ſemel quidem. Nec ſimplex *Diſciplinatus* valde placet: quo Tertullianus de Fuga in Perſecut. cap. 1. uſus eſt, *fides*, inquit, *diſciplinatior in jejuniis*.

INDIVISIBILIS. Diomedes, vetus grammaticus, lib. 2. cap. de Littera: *Elementum minima vis, & indiviſibilis materia vocis articulatæ*. Philoſophis & grammaticis hæc vox relinqui poteſt: cum purioribus pure dicendum *individuus*. Cicero 1. Fin. cap. 6. *Ille* (Democritus) *atomos, quas adpellat, id eſt, corpora individua, propter ſoliditatem cenſet in infinito inani ferri*.

INEPTITUDO Cæcilius apud Nonium dixit, ſed pro *ineptiis*. Verba ſunt: *Qui homo ineptitudinis cumulatus, cultum oblitus es*. Hac notione vox in obſoletis ponitur: altera, pro *inhabili* cujuſdam *indole*, in barbariſmis.

INFERNUS ſubſtantive, non eſſe, niſi eccleſiaſticum verbum, Curis Secundis probavimus. Varronis teſtimonium, quod ſummi viri. Buchnerus & Borrichius laudabant, ſuſpectum, immo falſum eſ-

ſe; Obſequentis autem dubium, ibidêm copioſe demonſtratum fuit. Cum extra cauſam eccleſiæ verſamur, *inferos*, *infera*, *Orcum*, pari verborum vi adpellamus. INFERNUS enim Latinis eſt Adjectivum.

INFERNALIS adjectivum Chriſtiani fere formant ab *Infernus* ſubſtantivo ut ſit idem quod *Stygius*. Prudentius Hamartig. *v.* 856.

- - - *piceaſque bitumine foſſas*
Infernalis aquæ furvo ſubfodit Averno

Quod ſi Subſt. *Infernus* ſuſpectum eſt, an forſan ab adjectivo Latine formatur? Non deſunt exempla, ut ab Æquus *æqualis*, ab Æternus *æternalis*, de quo ſupra dictum, quod etiam in veteri cippo obſervatur hoc modo:

SOMNO ÆTERNALE.

Vide inſcriptiones Reineſ. p. *649*. Sic a Perpetuus *perpetualis*, quo Quinctilianus 2. cap. 13. καθολικα interpretatur, ita tamen novitatem vocis excuſans: *ut dicamus, quomodo poſſumus*; quod verbum etiam Fulgentius lib. 1. Mythol. cap. 1. & 27. uſurpavit. Sed cum Adjectiva *Æternus*, *Infernus*, *Perpetuus* elegantia & probatiſsima ſint, æquo animo credit illis novis, qui caſti ſermonis ſtudioſus eſt. De *æqualis* diſpar ratio.

INFIDELITER, mala fide.

INFINITIES, infinite.

INFIRMITER. Sæpe laudati caſtigatores ſtili Borrichius atque Voſsius, obeliſco notant. Attamen Arnobius lib. 7. haud procul a fine ſcripſit: *quam infirmiter invalideque dicatur, ipſa rerum inæqualitas indicabit.*: quod in obſcuris relinquo, dum major probatioris ſcriptoris lux accedat. Uſu firma-

firmatum eſt *infirme*, quod ipſe Cicero 15. epiſt. 1. ſcripſit, *ſocios infirme animatos eſſe*. Alterum *invalide*; quod adjungebat Arnobius, æque ignotum Lexicorum architectis, minus tamen, quam illud, dubitandum eſt.

INFLUXUS, pro ſtellarum vi & tactu, vix alium auctorem habet, quum Julium Firmicum, lib. 1. Aſtrol. cap. 1. dicit, *ex ſolis ſtellarum influxibus pendere*, quod perinde novum videtur, atque Macrobii illud 1. Somn. cap. 12. *priusquam materialis influxio in corpus venientes animas ebriaret*. Tulliana hujus materiæ ſunt 2. Divin. cap. 46. *Ex quo intelligitur, plus terrarum ſitus, quam lunæ tactus, ad naſcendum valere*: cap. 47. *Etiamne urbis natalis dies ad vim ſtellarum & lunæ pertinebat?* & 2. Nat. Deor. cap. 15. *Solis candor illuſtrior, quam ullus ignis, quippe qui immenſo mundo tam longe lateque colluceat: & is ejus tactus eſt, non ut tepefaciat ſolum, ſed ſæpe comburat*. Veteres ne quidem in notione primigenia pro illapſu fluviorum in mare aut lacum vocabulum *influxus* agnoverunt.

INGRATITUDO, pro vitio ingrati animi, priſcis Latinis ingrata vox fuit, quam Cicero ita horruit, ut Græce rem exprimere, quam verbo uti non ſatis Latino, maluerit. Nam lib. 9. Attic. epiſt. 7. ait: *ita meruiſſe illum de me puto, ut ἀχαριστίας crimen ſubire non audeam*. Latine circumſcribendum eſt. Livius lib. 36. cap. 20. *caſtigati tantum verbis Bœoti ob ingratum in tantis tamque recentibus beneficiis animum erga Romanos*. Primus qui uſus ſit hoc vocabulo, obſcurum: nec tamen antiquior nobis obſervatus, quam Julius Firmi-

micus fuit, cujus hæc ſunt verba lib. 5. Aſtrol. cap. 1. *multos fovendo ſuſcipiet, ac multis vitæ alimenta præſtabit, ſed erunt circa ipſum ingratitudinis vitio inquinati.* Succedit Caſſiodorus, ſcriptor duobus ſæculis poſterior Firmico. Is lib. 5. epiſt. 8. ait, *ſine ingratitudinis nævo delegata explicabili procurare conſilio*, quanquam de ſenſu Caſſiodori dubitari poteſt, an notam ſeu crimen ingrati animi intellexerit. Certe lib. 1. epiſt. 30. hoc ipſo vocabulo aliter uſus eſt.

INHONORARE, hoc eſt Dedecorare. Sanum eſt *inhonoratus*. Cicero extremo 3. Tuſc. *vita inhonorata & ingloria*: Sueton. Claud. 11. *inhonoratum & ſine grata mentione dimiſit*. At verbo vix quiſquam uſus eſt, quoad linguæ integritas ſua ſtetit. Fulbertus demum epiſt. 99. *Contemnis Deum, ſanctos inhonoras, res Eccleſiæ invadis & auſers*. Hinc loco illud Voſſius & Borrichius moverunt, ſuffecto antiquiore, ut credunt, *inhoneſtare*. Nam Ovidius 4. Triſt. eleg. 8.

Ne cadat, & multas palmas inhoneſtet adeptas.

At Heinſius propter hoc ipſum verbum (nam alterum *adeptas* putat ſanari poſſe) cenſet hunc verſum cum ſequente pentametro ex iis eſſe, quos inculcarunt homines male feriati. Utrumque ergo ſuſpectum eſt, etiam tertium *Dehonorare*. Salvianus lib. 4. Avar. p. 106. *filios religioſos bono a vobis animo dehonorari adſeveratis*.

INJURIARE, injuriam facere, inferre. Borrichius aliquid præſidii ponit in loco Senecæ de Conſt. Sapient. cap. 9. *Omne fortuitum circa nos ſævit & injuriatur*. Verum in mſſ. libris non illud *in-*

ju-

juriatur, quod fruſtra laudant Lexica, conſpicitur, ſed aliæ litteræ moſtruoſe confluentes, unde Lipſius *etiam injuria*; Gronovius *& injuria igitur*, enthymematis forma, conjecturat.

INOBEDIENS dixit Caſsiodorus 2. epiſt. 14. & Vulgatus Scripturæ interpretes ſæpenumero: INOBEDIENTIA ejuſdem interpretis eſt, & Hieronymi, & Oroſii ac æqualium: vide. Poſteriores Curas. Voſsius in horum locum cooptat negantes *περιφράσεις non obediens, non obedientis culpa*. Plinius Panegyr. cap. 18. *contumaciam & dedignationem parendi* dixit. Adjectium etiam cum Seneca Trag. *inobſequens* nominabis. Ita enim Hippolyt. act. 4. v. 1068.

Inobſequens protinus frenis equi
Rapuere currum.

Et cum Caſu, *inobſequens arti*, alter Seneca extrema præfatione libri 1. Quæſt. Nat.

INSIGNIUM pro *inſigne*, *ſignum*. Unde barbarus Ablativus eſt *inſigniis*, quo ſe docti quoque viri contaminant. At omnes antiqui *inſignibus* flectunt. Salluſtius Catil. cap. 35. *cum imperii inſignibus*. Cicero 4. Catil. cap. 11. *pro triumpho ceteriſque laudis inſignibus*. Livius lib. 38. cap. 18. *cum inſignibus ſuis*. Minucius Felix Octavio: *propriis adpellationum inſignibus multitudo dirimenda eſt*.

INSOLITE, inſolenter. In partes vocatur Gellius in pleriſque Lexicis: etiam Stephani, ſeu Romano Foro, quaſi ille lib. 1. cap. 2. ſcripſerit, *intempeſtive ac inſolite diſſerebat*. At libri correctiſsimi quique, etiam Moſellani, habent *inſubite*; non *inſolite*, quod etiam Voſsius & Borrichius eliminaverunt. Non minus inſolens eſt ſimplex *ſolite*, quod

quod habet Fulgentius Myth. lib. 1. cap. 11.

INSUFFICIENTER, nimis parce, exigue. Tertulliani lib. 1. ad Uxor. cap. 4. eſt ſubſtantivum *inſufficientia*, unde mitius cenſetur de adjectivo *inſufficiens*, quod æque ignorant Lexica. At vero de *Sufficienter* non dubitatur. Palladius lib. 1. cap. 25. *Nucem perforari jubent: paleas & ceram cum ſulp'ure ſufficienter includi*. Ulpianus enim lege Sed ſi quid, §. 2. *Sufficienter alere & veſtiri debet*.

INTERLUDIUM, ludi interpoſiti, vox non inepte formata, quam ideo allatam volui, ut diſpiciant, quibus vacat, an majore auctoritate, quam Anaſtaſii Bibliothecarii (quanquam hujus quoque ſcriptura variat) cui in Gloſſ. Freſniano tribuitur, defendi poſſit. Vulgare *Interſcenium* nititur analogia *Poſtſcenii*, ex Græco & Latino mixti, quo Lucretius lib. IV. v. 1179. uſus eſt, dum *vitæ poſtſcenia* eleganti translatione adpellavit actiones, quas celant homines.

INTERTEXERE, intexere. Voſſ. & Borrich.

INTRINSECUS adjectivum & INTRINSECE adverbium eodem loco ſunt, quo *Extrinſecus* adject. & *Extrinſece* adverb. de quibus ſupra actum eſt. Quid multa? *Intrinſecus* eſt adverbium: pro adjectivo fiat *internus*, *intimus*, aut ſimile.

INVIOLABILITER non dicitur, ſed *inviolate*. Ita enim Cicero Senect. cap. 22. *memoriam noſtri pie inviolateque ſervabitis*. Adjectivum *Inviolabilis* improbare nefas eſt. Silius lib. XVI. v. 16.

. . . Velut inviolabile telis
Servabant ſacrumque caput.

INVISIBILIS Philoſophica potius, quam antique lati-

latina vox. Ciceró de Univerſ. cap. 8. *animus oculorum effugit obtutum*. Giſanius obſerv. p. 28, tradit eleganter *cæcum* adpellari, quod vulgus *inviſibile* vocat. Cic. II. de Orat. cap. 8 . *res cæcas & ab adſpectus judicio remotas*. Qui *inviſibilis* in uſum receperunt, curis poſter. nominatim laudati ſunt, Arnobius nempe, Lactantius, Prudentius, Macrobius, ſcriptores minime barbari, nec tamen cum primis conferendi, quos Auguſtus, aut huic proxima ætas tulerat. Adverbium INVISIBILITER minus ſe probat, quam adjectivum.

IRRECONCILIABILIS. implicabilis, inexpiabilis. Cicero in Piſonem cap. 33. *ſi aſpernaretur amicitiam meam, ſe ſeque mihi implacabilem inexpiabilemque præberet*. Ita Sturmius: at Godofredus & Gruterus pro *inexpiabilem* legunt *inexplicabilem*. Alibi tamen *Inexpiabilis* etiam Cicero dixit.

IRREGULARITAS. Voſsius ſolum ſubſtantivum damnavit, adjectivum non attigit; ſed & hujus forſan, & adverbii inde deducti, aliquis deſiderabit auctoritatem. Guil. Tyrius lib. XIII. cap. 24. *irregularis ventorum concurſus*. Barthius in commentario ἀγενδοτω exponit *inuſitatus*, ſed quid cenſeat de phraſi, verbo *inepte* notat, quod unum ſubjecit.

IRREMISSIBILIS, cui nunquam condonabitur.

IURAMENTUM cadentis latinitatis eſt. In Foro Rom. & Senecæ & Ulpiano tribuitur. Prius falſum, poſterius ſuſpectum eſſe Critici oſtenderunt. Nam in Senecæ lib. II. Clem. cap 1. non *juramentum faciant*, ſed vel *jurent*, vel *jurarent* legunt Muretus, Lipſius, Gronovius, quorum commentaria conſulas. Lege 34. §. 5. Dig. de jurejuran-

jurando hæc exſtant : *Si de qualitate juramenti fuerit inter partes dubitatum*; verum quia tum hoc ipſo, tum aliis locis veteres juriſconſulti conſtanter *jusjurandum* vocant, vocem *juramenti* Tribonianiſmum eſſe credunt doctiores, ſeu ex ſuæ ætatis conſuetudine purioribus Ulpiani verbis a Triboniano inſertam. Vix ergo auctoritas major ſuperetit, quam Ammiani, Hieronymi, Sulp. Severi, quorum verba Secundis Curis produximus. Et ipſe Hieronymus, quaſi horreret novum, vetus *jusjurandum* crebrius uſurpavit, ut vel ex una ſententia Commentarii in Ierem. IV liquidum eſt: *Vivit Dominus : in Teſtamento Veteri jusjurandum eſt ad condemnationem mortuorum, per quos jurat omnis idololatra. Simulque animadvertendum, quod jusjurandum hos habeat comites, veritatem, judicium atque juſtitiam, Si iſta defuerint, nequaquam erit juramentum, ſed perjurium*. Ergo Ciceronis & omnium antiquorum *jusjurandum* verbo non antiquiſsimo præferendum eſt.

Legaliter, id eſt, ſecundum legem. Semibarbaro ævo Caſsiodorus lib. V. epiſt. 14. ſcripſit, *quidquid ſuper hac parte inique geſtum eſſe cognoverit, amotis dilationibus legaliter ordinabit*.

Liga, fœdus, fœderatio, Italico-Gallicum.

Longanimus a Theologis introductum, ut exprimeretur μακροθυμος. Iſidorus lib. X. Orig. habet *Longanimis*. Par ratio eſt inde deducti *Longanimitas*. Veteres aliter. Cicero poſt Red. c.9. *in ulciſcendo remiſſior*, Val. Max. lib. I. cap. 1. *lento gradu ad vindictam procedens*. Ovidius Heroid. XVI. v. 249. *lentus in ira*: & ep.3. v.22. *ira lenta*.

Lu-

LUBRICITAS ſine exemplo dicitur. Veteres latini hoc modo; Plin. 3. epiſt. 111. *in hoc lubrico ætatis*. Tacitus 14. cap. 56. *lubricum adoleſcentiæ*: & Annal. 1. cap. 65. *equi lubrico paludum lapſantes*. Idem Hiſt. 2 cap. 88. *ubi lubrico viæ procidiſſent*. Modeſtinus lege 7. Ad legem Juliam Majeſt. *nec lubricum linguæ ad pœnam facile trahendum eſt*.

MAGNALIA. Borrichius in Indice Proſodiæ: *Magnalia vox parum Latina eſt*. Vulgatus Interpres Act. 2. 11. uſus fuit.

MAGNANIMITER, magno fortique animo.

MASTICARE non antiquiſsimi uſus. Macer poeta de Re Herbaria carmine 71.

Iſtud ſi patiens jejuno maſticet ore.

Compoſitum idem habet carm. 14.

. . . *Si quis commaſticet illam*.

Malim cum antiquis *manducare*, *commanducare*. Seneca epiſt. 95. de cibis delicatioribus: *exſpecto jam, ut manducata ponantur*. Scribonius Largus compoſ. 55. *Commanducare proderit herbam rhododaphnen, & ſalivam dolentibus* (dentes intelligit) *trajicere*. Idem compoſ. 53. *Cum dolor* (dentium) *urgebit, varie ſedandus eſt, partim collutione quorumdam, partim commanducatione, nonnunquam ſuffitione aut impoſitione quorumdam*. Jo. Rhodius in Lex. Scriboniano: *Commanducatio, vulgo Maſticatio*.

MATRICULA. Vegetius lib. 1. cap. 26. *Tirones ſecundum matriculæ ordinem in aciem dirigendi*. Adnotavit Stewechius: *pro Matricula Latiniſſimi dixere fere Album*. Occurrit etiam in Codice Juſtinianeo; vide cur. poſt.

MA-

MAXIMA Subſt. in Topicis : præſtat *canon*, *axi ma*, *regu'a*.

MEDIATOR extra ſacrum uſum, qui de Chriſto μεσιτη eſt, non conceſſum purioris ſtili amantibus, qui *conciliatoris* vocabulum cum Nepote Attic. cap. 12. malunt : aut cum Cicerone ex lib. I. ad Att. epiſt. 12. *pacificatorem* nominant, & officium ejus ex X. Fam. epiſt. 27. deſcribunt, *ſe in pacificationem interponere*. Interdum *deprecator* idem eſt. Cæſar lib. 6. cap. 4. *uſi deprecatoribus*. Cicero pro Sext. cap. 12. *deprecatores ſalutis meæ*. Eleganter quoque Tertullianus Reſurr. Carn. cap. 5. de Chriſto μεσιτη : *Hic ſequeſter Dei atque hominum*.

MELIORARE, hoc eſt, *facere meliorem*, *in melius referre*, poſtremis ſcriptoribus crebro uſurpatum. Tamen etiam Ulpiano vindicatur. Lege 13. §. 5. de uſufructu & quemadmodum *ei permittitur meliorare proprietatem*.

MENSURARE. Vegetius lib. I. cap. 25. *foſſa menſuratur*. Inde *menſurabilis* Prudent. Apotheoſ. v. 884. *immenſurabilis* Salvian. de Avaritia lib. II. p. 54. (ed. Rittershuſ.) Purius *metiri*, *metari*, *cujus non eſt menſura*.

MERIDIONALIS Gellio tribuitur lib. II. cap. 22. ſed male, & emendavit ex manuſcripto Salmaſius *meridialem ventum* : addiditque in Exerc. Plin. p. 1148. *Vix puto dictionem eſſe Latinam Meridionale. Nec enim Meridio dicitur, ut Septentrio*. Livius lib. 38. cap. 20. *meridianus* ſubſtituit, *meridiana dicens regione*, *auf der Mittagsſeiten*. Firmicus tamen II. Aſtrol. cap. 12. *ſignum medionale* ſcripſit, niſi & hæc male ſana ſcriptura eſt.

MI-

MINISTERIALIS, miniſter, miniſtra, miniſtrator, adminiſter.

MIRACULOSUS ignotum veteribus, qui dicunt *mirabilis*, *mirandus*, *prodigioſus*.

MODERNUS Barthio judice ad Brit. p. 595. *barbara vox*. Nec audita, priuſquam barbari Italiam occuparunt. Caſſiodorus Præfat. Orthogr. *moderni cum rectius æſtimarunt*. Jornandes Succeſſ. Regn. cap. 91. *modernus imperator*. Latina *hodiernus*, *receptior*, *noſtri temporis*.

MONOCULUS ex utraque lingua mixtum. Rectius Plautus Curcul. act. III. ſc. 1. *unoculus*: & Solin. cap. 25. (al. 15.) *unocula gens*: & Gellius III. cap. 11. ex Accio, *Cyclops unoculus fuit*.

MOMENTALITER. Fulgentius Myth. II. III. *Iris ornatus varios pigens arcuato curvamine momentaliter refugit*, hoc eſt uno momento temporis. Et cap. 4. *libido libet momentaliter, & fugit perenniter*. Cicero contra *puncto temporis*, Catil. 4. cap. 4. Nec *Momentaneus*, quod Tertulliani eſt Reſurr. cap. 42. & ejuſdem Fulgentii lib. II. Myth. cap. ſe probat Voſſio: Borrichius tamen ex veteri Inſcriptione conatur ſtabilire.

MORTIFICARE Vulgati Scripturæ interpretis & eccleſiaſticorum.

MULTOTIES. Aldus, & æqualis ei Scheferus, & Frobenius, Livium excudentes, in Epitoma 57. expreſſerunt: *multoties contra oſtium eruptiones feliciter pugnavit*. Inde in Lexica irrepſit, & quidem, quod in nonnullis obſervo, ſub Livii auctoritate glorioſa, cum tamen epitomæ illæ Hadriani ævo ſuperadditæ ſint. Sigonius jam pri-

D dem

dem annotavit: *Vet. lib. Sape adverſus irruptiones hoſtium*; quod *Sæpe* pro *multoties* etiam Gruterus & Gronovii retinuerunt. Legitur tamen *multoties* in Iuſtiniani Novellæ 29. præfatiuncula Latina. Quod ergo alia auctoritas allata non fuit, abſtinemus hac voce, pro eaque dicimus *ſæpe*, *ſæpenumero*, & quæ his æqualia ſunt.

NECESSITARE philoſophorum eſt, v. g. *aſtra inclinant, non neceſſitant*. Latinis placet *cogere*, *neceſſitatem adferre*. Cæſar. III. Civil. cap. 77. *imponere neceſſitatem dimicandi*.

NEUTRALES. Vide infra in claſſe Notionum peregrinarum.

NOTORIE, manifeſte, aperte. Ipſum Adjectivum *Notorius* eſt Juris potius, quam puræ & antiquæ Latinitatis vocabulum. Vid. Caſaub. in Treb. Pollionis Claudium cap. 17.

NOVERCARI, id eſt novercæ more agere, adverſari. Sidonius Apollinaris lib. 7. epiſt. 14. nove: *quorum imbecillitati quodammodo novercaretur*.

NULLATENUS exſtat apud Fulgentium Mythol. Præfat. lib. II. & Caſſiodorum ſæpe. Etiam Lege 16. Cod. de teſtam. mil. Anaſtaſius imperator: *nullatenus juris militaris habere facultatem decernimus*. Puriores omnes *neutiquam*, *nequaquam*, *nulla ratione*.

NUNTIUM ſubſtantive, quemadmodum Servius in Æn. 7. v. 456. ſcripſit, *quod nuntiatur, licet Neutro dicatur, tamen invenitur etiam Maſculino*. Immo ſemper Maſculino, v. g. Curt. III. cap. 7. *lætus nuntius affertur*; nec pro Neutro ad-

adhuc exemplum allatum eſt, quod clare & perſpicue illud demonſtraret.

NUSPIAM pro *Nusquam* novum & ad ſolam analogiam variatæ formæ *uſquam* & *uſpiam* videtur fictum. Scioppius contra Voſſ. num. 32. *Miror*, inquit, *quo auctore dicat Voſſius* : NUSPIAM LEGITUR, NUSPIAM EXTAT: *Vereor ne ipſum Nuſpiam exſtet nuſquam*. Ex Gellio autem fortaſſe *nuſpiam* probatur. H. Stephanus olim, & nuper Oiſelius atque Thyſius lib. 5. cap. 4. ediderunt: *Librarius in quodvis pignus vacabat, ni in una nuſpiam littera delictum eſſet*. Sed res incerta eſt. Nam P. Moſellani 1533. & Lugdunenſis editio 1565. exhibent: *ſi in una uſpiam littera delictum eſſet*. Gronovius pater ad h. l. *Illud* NUSPIAM *meliori ætate ſermonis Latini nusquam; nec Gellium id delicare voluiſſe credibile eſt*.

OBVIARE, ut *Deviare* cadentis Latinitatis verbum. Uſi ſunt eo Macrobius, Vegetius, Hieronymus, Mamertus, ut in Cur. Poſterior. notatum fuit. Bedam addo lib. III. cap. 22. Hiſt. Angl. *obviavit ei antiſtes*. Salluſtianum teſtimonium ex Jugurth. cap. 5. dudum a doctis refutatum fuit, quia meliores libri habent *obviam itum eſt*, non *obviatum*. Alii etiam omnes purioris ævi *obviam ire* dicunt.

OCULARITER eſt ex Latinitate Sidonii Apollinaris. Melius *luculenter*, *ipſo intuitu*, *oculorum judicio*.

OSCITANTIA ſine auctore in uſum recepta fuit. Veterum eſt *oſcitatio*: Plinius 7. cap. 6. *oſcitatio in enixu letalis eſt*. Gellius 4. cap. 20. *oſcitatione evinci*, id eſt invitum & præter volunta-

tem oſcitare. Nec repugnat hoc nomen tranſlatæ ſignificationi pro vitio ſupinæ negligentiæ. Huc enim referri poſſunt verſus Papinii Statii ex lib. 4. Silv. 9.

Sed Bruti ſenis oſcitationes
De capſa miſeri libellionis
Emtum plus minus eſſe Cajano
Donas.

hoc eſt, librum oſcitanter & negligenter elaboratum.

PACATE, adverbium, quod ex Cæſaris lib. 1. B. Gall. adferunt, non repertum eſt. Auguſtinus autem Soliloq. lib. II. cap. 7. extr. *pacatiſſime* dixit.

PACIFICE, itidem ab Voſſio & Borrichio rejectum, Cypriani eſt epiſt. 44. extrema, ed. Angl. *Si*, inquit, *pacifice ſibi ac fideliter conſulunt*. Cicero pro utroque *tranquille* dixit. Lib. 5. ad Attic. epiſt. ult. *Ex idibus Majis in Ciliciam, ut ibi Junius conſumatur. Velim tranquille a Parthis.*

PATRIALIS obtinet vulgo, ſed contra morem veterum, *Particularis* eſt Apuleji lib. III. de Philoſ. habitudine, cui tanquam philoſophicum verbum alii relinquunt: *Particulariter* Jul. Firmicus lib. 5. cap. 1. dixit, & ſæpe *Partilis*, unde hoc in Aſtrologorum ſcholam receptum eſt.

PECCAMINOSUS ſine auctore dicitur. *Peccamen*, unde illud derivatur, eſt Prudentii in Romano v. 517.

PERPENDICULARITER ſine ſuffragio veterum. Plinius 35. cap. 14. *ſi ad perpendiculum fiant pa-*

rietes. *Perpendiculare*, ἐπικάθετον, in Gloſſis vetuſtis eſt.

Phlegmaticus Voſſius & Borrichius repudiant, maluntque *cui pituita moleſta eſt*, *pituita abundans*.

Pinnaculum. Ita Vulgatus Matth. 4. & Tertullianus adv. Judæos cap. 8. Ceteri, antiquiores præſertim, *pinnas* vocant illam murorum, turriumve ſummitatem.

Plausibiliter non dices, ſed *cum applauſu*. Voſſ. & Borrich.

Pompose, ſplendide, magnifice. Sidon. Apoll. lib. 9. epiſt. 9. *pompoſe ſcribere*. Nec adjectivum *pompoſus* probatur eruditis.

Porosus nuſquam invenio, apud optimos autem *fiſtuloſus*, ut *lapis fiſtuloſus*, Pallad. lib. 1. cap. 10. licet hoc magis internos meatus; *poroſus* vulgo exteriores ſignificet.

Portatilis, ut *Horologium portatile*, vulgare quidem, ſed ignotæ auctoritatis verbum. Pari modo Caſſiodorus machinam, quam vulgo Globum cœleſtem vocamus, adpellavit lib. 1. epiſt. 45. *cœlum geſtabile*, quod præſidium habet in Plinii *ingeſtabilis* lib. 7. cap. 6.

Positivus mere philoſophicum. Sic *lex poſitiva*, quæ naturali ſuperadditur.

Prænominatus male: *prædictus*, *ſupra dictus*, *ante dictus* optime. Quid autem cenſendum de tritiſſimo *præfatus*? Juſtinum Lexica arceſſunt, ſed perperam, quia lib. 38. cap. 11. correctiores codd. omnes habent *præfectorum*, non *præfatorum*. At vero Cælius Apicius lib. 4. extremo dixit: *liquamen temperabis*, *& cucurbitulas jam*

 præ-

præfatas, *non plene coctas*, Et Arnobius lib. 5. p. 176. *Partes*, *quas inter aures caſ.as ſine venia nefas eſt ac ſine honoribus adpellare præfatis* : ſed Paſſive plerique, hos nolim imitari.

PRÆPRIMIS poſſima, & noſtro ſæculo inepte ex PRÆſertim ac *in* PRIMIS (ad imitationem proborum *præ ceteris*, *præ omnibus*) commixta & confuſa vocula. Nihil ea frequentius in triviali ſermone: nec doctiores ea plane abſtinent. Ejus ſordes Jo. Andream Boſium τον μακαρ.την deteſtatum eſſe amici per litteras ſignificarunt. Poſt Cl. Vorſtius editione ſecunda libelli de Suſp. Lat. in eamdem invectus eſt. Præter hos neminem ſcio, qui quidquam olim de illa monuerit. Adeo grata multitudini barbaries eſt. Latine *inprimis*, *cumprimis*, *præſertim*, *maxime*, *præcipue*, *potiſſimum* dicimus, licet hæc quidem omnia ejusdem valoris non ſint, & imperite ſæpe ex iis quædam confundantur.

PRÆSERVARE non obſervamus apud Claſſicos: in uſu medicinali ſubſtitui fortaſſe poteſt *adrepentem morbum antevertere*, *officium ægroti*, *adhibita medicina*, *cum ſani ſumus*, *præſumere*. Generatim, ut Galli & Itali utuntur, reddi poteſt, *ſervare*, *conſervare*, *tueri*.

PRÆSUPPONO, nec hujus verbi auctoritas elucet. Quocunque ergo modo præſtat circumſcribere.

PRIMICERIUS medii ævi, aut inferioris. Uſi ſunt Ammianus lib. 18. cap. 6. Hieronimus epiſt. 61. Paulus Diaconus 4. Langobard. cap. 34. Vegetius II. cap. 22. & hujus ordinis alii, quibus omnibus eſt dignitatis nomen, militibus, notariis, mo-

monachis commune. Veteres *princeps*, *præcipuus*, *primarius* dicunt.

PRIMORDIALIS Ammianus lib. 30. ineunte dixit: & Claud. Mamertus de Anima lib. II. cap. 5. *primordialiter* formavit. Valet idem, quod veterum *primus*, *primigenius*, & æqualia. Voſſius deſcribit, *ad primordia rei pertinens*.

PRIORITAS, ratio, qua quid prius eſt.

RRIVILEGIATUS. Stephanus vel Cælius in Foro Romano: *Privilegiarius dicitur, cui aliquod privilegium conceſſum eſt. Vulgo ab indoctis privilegiatus nuncupatur.* Ulpianus Dig. lege Sed an hic detrahi debeat, *recte dicetur, occupantis meliorem eſſe conditionem: niſi ſi quis privilegiarius veniat. Hujus enim non ſine ratione prioris ratio habebitur*.

PRODIGALITAS. Ethicis nova vox ſubnata fuit, dum fœdam & veterem rem abominati ſunt. *Prodigitas* Lucilio eſt apud Nonium: & *Prodigentia* Tacito lib. 13 cap. 1. Neque *Prodigalis* adjectivum ſatis probatum eſt.

PROFICUUS ad poſtremam Latinitatem pertinet. Caſſiodorus lib. I. epiſt. 39. *quibus mora poteſt eſſe proficua*. Lupus Ferrar. epiſt. 4. adjungitur in Freſniano Gloſſario.

PROFUNDITAS verbum, quod Macrobius pene in deliciis habuit. Ante hunc qui uſus fuerit, præter Vopiſcum, neque hunc antiquiſſimum, obſervavi neminem. Friſci Latini ita; Valer. Max. 9. cap. 6. *profundum puteorum*; idem II. cap. 10. *profundum miſeriarum*: Solinus de Ægypto, *profundo fontis immerſus*: idem de Cilicia, *profundum terræ*: Gellius II. cap. 30. *aquarum profunda*.

Etiam epitheti patiens eſt ſubſtantivorum more: Seneca Suaſ. 1. *immobile profundum*.

PROLONGARE, barbarum: Latini *prorogare*. Cic. lib. II. epiſt. 8. extr. *ne tempus nobis provinciæ prorogetur*. Falſo Seneca & Plinius patroni impuro verbo advocantur. Vide noſtrum Lexicon.

PROMANARE, quod vulgatum eſt noſtro tempore, priſcis Romanis ignotum fuit, qui dixerunt *emanare*, *permanare*, *profluere*. Seneca allegatur a nonnullis, qui lib. de Conſtantia Sap. cap. 18. dixerit *ſermo promanaverat*: ſed res ipſa poſcit, & veteres, novi codices adprobant legendum eſſe tribus vocibus *pro manu erat*.

PROMTITUDO referendum in cenſum *certitudinis* & *aptitudinis*, & dudum illud atro calculo notavit Goclenius Obſerv. Lat. Linguæ. Cicero vocat *propenſionem*, *alacritatem*, *promtum animum*. Lib. III. epiſt. II. *tuum promtum animum & alacrem perſpexi ad defendendam rempub.*

PROPALARE quanti æſtimandum ſit, ex auctorum ætate cognoſcitur, Oroſii, cujus eſt 6. cap. 5. *propalata veritas*: Claud. Mamerti qui lib. 1. cap. 8. *iſta pagina propalatur*. Addo Apollinarem lib. 9. epiſt. II. dicentem, *propalare diſſimulat*. Quibus cordi eſt ſtylus emendatior, malunt omnes *divulgare*, *evulgare*.

PROPHETARE eccleſiaſticorum proprium: vide Cur. Poſteriores. Latini *vaticinari*, *prædicere*.

PROPORTIONALIS eſt proportionem ſervans. Julius Firm. lib. 4. cap. 13. habet *proportionatus*. Cadit etiam Adverbium *Proportionaliter*, id eſt, pro rata parte, pro facultatibus cujuſque.

PROTECTIO. Salvianus lib. 6. p. 238. (Ritter-

terſh. ed.) *ad obtinendam ejus perpetuo protectionem, noſmet ipſos Deo ſacrificamus*. Qui pure ſcribunt, habent *defenſio*, *præſidium*, *clientela*; *patrocinium*. Nomen PROTECTOR pro defenſore generaliter dixit Tertullianus Apologetico cap. 6: *religioſiſſimi legum & paternorum inſtitutorum protectores*. Sed de hoc infra pluribus.

PUNCTARE, vel PUNCTUARE, id eſt *punctis notare*, & ſpecialiter *puncta vocalia adjicere*, litteris nempe Orientalium.

PUSILLANIMUS & PUSILLANIMIS. Claudianus Mamertus lib. 1. cap. 20. *ingentis corpulentiæ puſillanimes*. Habent etiam Gloſſæ: ſed nemo, quod ſciam, ex claſsicis ſcriptoribus. Par ratio eſt derivatorum *Puſillanimitas*, *Puſillanimiter*. Latinæ ſunt *timidus*; *timide*, *fracto & humili animo*, & cetera horum ſimilia. Cicero pro Arch. cap. 12. *An vero tam parvi animi videamur eſſe omnes?*

QUANTOCIUS pro *quam primum*, impurum judice Voſsio; Sulp. tamen Severus III. Dialogi cap. 5. dixit, *diſcede quantocius*.

QUERCINUS male: bene *Quernus*.

RATIFICO rejicit Voſsius, & præfert *Ratum facio*. Addo *ratum habere*; Cic. pro Roſc. Com. cap. 1. *Quis hoc frater fratri, quis parens filio tribuit, ut, quodcunque retuliſſet, id ratum haberet*. Peræque damnatur.

RATIFICATIO, cui ſuffici poteſt *Ratihabitio*; quod ſæpius occurrit D. lege 6. de negotiis geſtis.

RECENTER non noviſsimum eſt, nec tamen valde probatum. Borrichius cum Voſsio proſcripſit, nec de reſtitutione ejus magnopere laborandum eſt. Dicam tamen, qui cauſam ejus ſuſcipere poſsint

ne

ne putes nullos eſſe, ſicut auctor Fori Rom. ſcripſit, ſe nullum exemplum reperiſſe. Cælius Apicius de Re Culinaria lib. 1. cap. 1. extrem. *olivas de arbore recenter ſublatas in illud mittito*. Macer de Re Herbaria Carm. 11. ſive de Betonica:

Cum ſale contritis foliis cataplaſmate facto
Ulnera curabis, fuerint quæ facta recenter.

Adde Palladium in Curis Poſterioribus noſtris. Verum, quia ceteri fere omnes, & quidem præſtantiſsimi auctores *Recens* dicunt, aut Plur. *Recentes*, hos potius, quam Apicium, veterem quidem, ſed plebejum; quam Macrum, dubiæ ætatis ſcriptorem, ſequi & imitari præſtat: e. gr. Virgil. 3. Georg. verſ. 156. *Sole recens orto*. Silius 4. verſ. 474. *imbre recens fuſo*. Cicero Att. 16. epiſt. 7. *Rhagini quidam illuſtres homines eo venerunt Roma ſane recentes*. Suetonius Tib. cap. 1. *Gens Clodia Romam recens conditam commigravit*. Sed hæc contra Poſitivum *Recenter*: Superlativo præſidii plus in Plinio eſt, qui lib. 13. lib. 23. cap. dixit, *recentiſſime ſtercorata ſolo*.

RECOMMENDARE, pro *commendare*, ſine ſordibus dici nequit. Sapit Gallicifmum.

RECOMPENSARE ejuſdem ſortis eſt. Nam & hoc loco ſimplex *compenſare* ſufficit.

RECTITUDO elegantiſsimo cuique ſcriptori ignota vox. Habent tamen Auguſtinus epiſt. 9. ſub fin. *rectitudo fidei Chriſtianæ*: & Caſsiod. Orthogr. *rectitudo ſcribendi*.

REDHOSTIMENTUM aut non eſt purum, aut obſoletum. Uſus eſt Baudius Cent. 1. epiſt. 1. *nec tua ſors rhedoſtimentum deſiderat*. Habet quidem

Sex. Pompejus Feſtus lib. 16. *redhoſtire*, quod exponit *gratias referre*, ex Nævio & Accio: & Plautus Aſinar. act. 1. ſc. 3. *hoſtimentum*, & act. 2. ſc. 2. *hoſtire*; verum hæc in obſoletis ſcribenda.

REFRIGERIUM eccleſiæ ſcriptoribus non inſolens vox eſt. Tertullianus, Hieronymus, Oroſius aliique adhibuerunt: vid. Cur. Poſter. Verum quotcunque amant ſtili integritatem, *refrigerationem* anteponunt. Sic Cicero Senect. cap. 14. *Me delectat refrigeratio æſtate*. Columella lib. 11. cap. 1. *auræ refrigerationem captavit*.

RESIPISCENTIA Chriſtianis idem, quod *pænitentia* eccleſiaſticæ notionis, ſeu *emendatio vitæ*, & *reditio ad meliorem frugem*. Silent de eo monumenta veterum. Nec obſcure Lactantius lib 6. cap. 24. ſignificavit, inſolentius verbum ſua ætate fuiſſe.

RESISTENTIA barbare: Latine *repugnantia* dicitur.

REITERARE & REITERATIO non Latina ſunt. Albertus Aquenſis 4. cap. 12. *ad obſidionem reiteraret*. Sed etiam Quinctilianus & Apulejus patroni horum laudantur: perperam. Nam Fabii caſtigatiores codd. 11. cap. 2. habent, *crebra iteratione firmentur*, non *reiteratione*: & Apulejus 8. de Aſino poſt principium, ex Pricæi accurata editione, quæ Oxonienſi manuſcripto, etiam in hoc ipſo verbo, reſpondet, *iterans*, non *reiterans*. Quid enim opus compoſitione, ubi ſimplicia ſatiſdant? præſertim cum ipſum verbum *iterare* per ſe ſignificet, quod addere debebat Præpoſitio.

RESPECTIVE, comparate: aut utrumque diſtincte

ćte exprimatur, quod adverbio hoc dividendum in ſenſu erat.

REVISIO, recognitio rei judicatæ. Voſſ.

REVOLUTIO. Et hujus latet auctoritas. Voſsius ſupponit *converſio*.

RIGOROSUS & adverb. RIGOROSE barbara ſunt & ad Italicam & Gallicam potius, quam Latinam linguam pertinent, cujus ſunt *Rigidus* & *Rigide*; ſignificatione eadem.

SÆPIUSCULE ſine auctore dicitur pro *ſæpe*, *ſæpenumero*. Etiam Apuleji *ſæpicule*; quod ex Plauto hauſit, parum gratiæ habet.

SALVIFICO eccleſiæ verbum, non veterum latinorum, de quorum ſententia dixeris *ſervare*, *ſalvare*, *ſalvum reddere*.

SANCTIFICARE ejuſdem cenſus eſt. Borrichii periphraſis eſt: *profanis curis eximere*, *ſanctum eſſe jubere*.

SCANDALUM, SCANDALIZARE. Et hæc in eccleſia, & quidem ex ſtilo Novi Teſtamenti Græci, originem habuerunt, ſaltem uſum frequentiorem. An Græci profani etiam uſurpaverint, in medio relinquit Vorſtius, diligentiſsimus idiotiſsimorum hujuſmodi examinator. Supplemus ita: *impedimentum pietatis*, *irritamentum malorum*: *corrumpere juvenes*, *pejorem reddere*: *conſcelerare alicujus aures*, quod Livius habet lib. 40. cap. 8. aut ex Ovidii 2. Triſt. v. 503. *inceſtis temerare vocibus aures*. Epitheton SCANDALOSUS pro eo, quod eſt offenſioni, quod offendit tenellas aures; ne quidem in antiqua eccleſia ita frequens eſt, ut hodie ſolet eſſe.

SCIBILE, quod ſcientia comprehendi poteſt.

SCOR-

Scortatio apud claſsicos non reperitur, ſed poſtremo latinitatis tempore ex analogia forſan fictum fuit. Apulejus lib. 5. p. 171. dixit *montano ſcortatu ſeceſſiſſe*.

Secrete non eſt latinum, ſed *Secreto*. Cic. Att. 7. ep. 8. *ſecreto collocuti ſumus*.

Septimana ſubſtantive medio aut vergente ævo dici cœpit. Cod. Theod. lege 5. de Spectac. Valente & Gratiano Augg. *Dominico, qui ſeptimanæ primus eſt dies*. Veterum eſt *Hebdomas*, vel *Hebdomada*, quanquam altera forma *hebdomada* Manutio ad locum Ciceronis, jam proferendum, minus placet Cicero 16. epiſt. 9. *ne in quartam hebdomada incideres*. Addo ex ſæculo, quo jam *Septimana* in uſum loquendi venerat, Hieronymum, qui epiſt. 22. cap. 3. *repugnantem*, inquit, *carnem hebdomadarum inedia ſubjugabam*.

Seriosus Italiſmus: Latine *Serius*. Adde quæ ad Mirandulæ epiſt. 2. notavimus.

Situari, Situatio ſunt barbarici ævi, Italis recentioribus, quam antique latini. digniora. Lexica quidem ad Florum provocant, & ex ejus lib. 2. cap. 18. hæc referunt: *Numantia editio in tumulo apud flumen Durium ſituata*: & ita antiquæ editiones Flori exhibent. Verum impuram vocem expungi curarunt diligentiſsimi editores Vinetus, Gruterus, Freinſchemius, Salmaſius, & hos nuper ſecutus Jo. Georg. Grævius, decus eruditorum ordinis, qui ſinguli *ſita* poſuerunt, non *ſituata*. Verbum enim & participium latine reddimus *ſitum eſſe*, *poni*: ſubſtantivum *poſitio loci*. Plinio Trajanus lib. 10. epiſt. 59. *ſi loci poſitio videtur hoc deſiderare, ædem Matris Deum transferre potes*.

Plin.

Plin. 5. epiſt. 6. *regionis forma*, & *regionis ſitus*. Cicero 2. epiſt. 10. *natura montium fretus*. Et quod barbare vocant bonam ſituationem, Plinio lib. 2. epiſt. 17. *eſt opportunitas loci*.

SOPHISTICARI, ſophiſtas imitari, captioſe diſputare.

SORDITIES, ſive ſqualorem intelligas, ſive avaritiam, non opus eſt nova voce, cum vetus *ſordes* ſufficiat.

SORTILEGIUM, id eſt, Sors, non reperitur: at *ſortilegus* eſt Ciceronis lib. 1. de Divin. cap. 58.

SUBALTERNUS, SUBALTERNARE barbara. Hoc reddi volunt *alternis ſuperiorem & inferiorem eſſe*: illud *ſecundarius*, *inferior*. Adverbium *Subalternatim* æque ſordidum eſt.

SUBINTELLIGO ſcholaſticum verbum: Latinum *ſubaudio*. Aſcon. Pedianus in Verrinam, quæ Procemium vocatur: *Ad ſingula ſubaudiendum eſt*. Idem de Præt. Vrb. *ſubauditur Acceſſi* ἀπὸ κοινȣ.

SUCCESSIVE philoſophicum: Latinum *progreſſu temporis*, *diverſo tempore*. Male a quibuſdam Spartianus in Caracalla allegatur, utpote in cap. 8. non *ſucceſſive* ſed *ſucceſſiſſe* ſcripſit.

SUCCURSUS itidem barbaricum. Romani id genus militum vocabant *auxiliares*. Feſtus de Verb. ſign. *Auxiliares dicuntur in bello ſocii Romanorum exterarum nationum*: & alia forma Liv. 40. cap. 40. *tria millia militum auxiliariorum*.

SUFFICIENTIA, quod Tertullianus, & Vulgatus interpres, aliique in eccleſia nati ſcriptores uſurpant, non videtur Voſſio eſſe ſatis Latinum verbum.

Su-

Superioritas non dicam, niſi perſuaſus auctoritate veteris ſcriptoris, quæ adhuc fruſtra quæſita fuit. *Summitas* melius, quo Palladius uſus eſt: optimum *faſtigium*, *præſtantia*.

Supernaturalis, antiquo exemplo vix defendi poterit. Hinc judicabis de Adverbio *Supernaturaliter*, pro quo fortaſſe ponemus *extra ordinem naturæ* ſeu *univerſitatis*. Tertullianus dixit *Extranaturalis* de Anima cap. 43.

Totaliter. Cenſores abjiciunt: *penitus*, *plane*, *omnino* commendant. Neque adjectivum *Totalis* probatum eſt, neque opus eſt eo nobis, cum præſto *Totus* ſit, & rei ſignificandæ ſufficiat.

Tremulare itidem novum aut barbarum: probatum & vetus eſt *tremere*.

Vacantia ſine exemplo antiquitatis, quæ habet *Vacatio*.

Valedictorius, e. gr. oratio valedictoria, ad Artis vocabula referri poteſt: nec analogia favet, quod *benedictorius* aut ſimilia abhorrent latinæ aures.

Vasallus barbara vox, quam Voſsius latine reddi vult *cliens fiduciarius*.

Vegetativus, quod viget, quod vivit primi ordinis anima.

Vendicare nihil eſt: ſcribe *vindicare*.

Verifico philoſophorum ſcholis relinquitur.

Vernalis, hoc eſt vernus, ad ver pertinens, quo auctore dicatur, Lexica non produnt. Nos aliquos damus. Auguſtinus 7. Civ. Dei cap. 25. *propter vernalem faciem terræ, quæ ceteris temporibus eſt pulchrior*. Venant. Fortunatus lib. 8. carm. 9. *tempore vernali*. Servius ad Georgic. 1. v. 100.

v. 109. *vernali & æſtivo tempore*. Sed hi omnes poſterioris ævi. Eſt & antiquum *vernalis*, verum a *verna*, non a *ver* vel *vernus*; ut ex inſcriptione veteri, & Horatii *vernaliter* 2. Satyr. 6. v. 108. Curis Secundis probavimus. Illud autem idem eſt, quod *vernilis*, *verniliter*, quod Nonius *adulatorie* interpretatur.

VICTUALIA, hæc ſunt commeatus & alimenta, Vulgatus interpres dixit 2. Macc. 3. & Caſsiodorus lib. 4 epiſt. 5. *In Gallicana regione victualium cognovimus caritatem*, quod elegantius nuncupaſſet *annonæ caritatem*. Epitheton *Victualis* etiam Apulejus habet, ſed ſine applauſu eruditorum.

VIRTUOSUS peſsime a multis dicitur *honeſtus*, *virtute præditus*, ſeu *ſumma virtute homo*.

VISIBILITER. Paulus Diaconus in Anaſtaſio: *veniente ſubito ignito cœlitus jaculo viſibiliter combuſtus eſt*: hoc eſt, in oculis & conſpectu omnium. Adjectivum bonum eſt auctore Plinio lib. 11. cap. 37. dicente, *oculi ſeu vaſa quædam*, *viſibilem ejus* (animi) *partem accipiunt atque tranſmittunt*. Idem tamen verbum eleganter ita deſcribit Cicero lib. 2. de Orat. cap. 87. *omnes res*, *quæ ſub adſpectum veniunt*.

VITUPERIUM negat Goclenius Latinum eſſe. Omnes enim bonæ notæ ſcriptores *vituperatio* dicunt, non *vituperium*. Cicero lib. 13. epiſt. 73. *mihi perſuadeo*, *eam rem laudi tibi potius*, *quam vituperationi fore*. Atque ita conſtanter alibi idem Tullius. Gruterus autem contendit in quibuſdam codd. lib. 2. de Legib. cap. 10. *vituperium* reperiri.

VIVIFICARE Theologis uſitatum & Patribus: Cicero-

ceronis ſunt pro Mil. cap. 29. *ab inferis excitare*, *ab inferis revocare*, *vitam cujus reſtituere*. Adjectivum *Vificus* habet Ammianus Marcellinus lib. 21. cap. 2.

VNANIMITER mediæ ætatis Adverbium, quo cum primis uſi ſunt Chriſtiani ſcriptores. Etiam Vopiſcus in Tacito cap. 4. *quod me unanimiter delegiſtis*. Veteres aliter. Cicero 15. epiſt. 9. *omnes uno prope conſenſu*. Livius 9. cap. 31. *connitebantur modo uno animo omnes invadere hoſtem*. Idem 21. cap. 45. extr. *uno animo & voce una*. Seneca epiſt. 81. *Omnes uno ore affirmant*.

VNIGENITUS extra ſacrum uſum, quo μονογενὴς ita vertunt Theologi, non reperitur, ſed vel *filius unicus*, pro Roſc. Amer. cap. 14. vel *unigena* virili genere, de Vniverſo cap. 4. *ſingularem Deum hunc mundum atque unigenam procreavit*.

VXORATUS, hoc eſt *qui duxit uxorem*, citra conſenſum antiquitatis introductum eſt.

* In hunc cenſum plura referri poſſunt, præſertim eccleſiaſtica vocabula, quæ jam ſilentio prætermittimus, quod partim per ſe nota eſt illorum latinitas; & facile a quovis in meliorem faciem circumlocutione aut alio modo transformari poſſunt; partim quod Curis Poſterioribus peculiari claſſe recenſuimus, quæ ſingula repetere & huc tranſcribere nihil attinet. Ad alia properamus.

CAPUT II.

De Vocabulis auctoritatis mediæ.

HActenus de iis actum fuit, quorum vel nulla vel ſubobſcura auctoritas erat : ſequuntur, quæ quidem non ſunt extra latinitatem ; non autem a Cicerone & æqualibus, ſed a poſterioris ævi ſcriptoribus, cum inclinaret latinus ſermo, introducta : aut ſi antiquiora ſunt, raro tamen & caute ab antiquis uſurpata, quibus id propter timide & rarius etiam nobis utendum eſt, a quibuſdam etiam, ſi caſte loqui volumus, penitus abſtinendum.

Absque pro *ſine* in omnium ore hodie eſt, ut ejus uſu crebriore, alterum *ſine* pæne inſolens videatur. Non ita fuit in antiquo Latio. Jo. Vorſtius cap. 9. Lat. merito ſuſp. *Ævo*, inquit, *Ciceronis Abſque pro Sine uſurpatum haud invenias*. Velim dixiſſet vir clariſſimus, *haud facile invenias*. Invenitur enim lib. 1. de Inventione cap. 36. *Eſt autem quædam argumentatio, in qua propoſitio non indiget adprobatione : & quædam in qua nihil valet abſque adprobatione*. Hoc autem veriſſimum eſt, raro admodum τo *Abſque* illo antiquo ævo, ſi Comicorum propriæ formulæ excipiantur, uſurpatum eſſe, adeo ut neque in argentea latinæ linguæ ætate facile illud reperias. Reperi ſemel apud Quinctilianum lib. 7. cap. 2. *abſque ſententia*, hoc eſt ſine proæreſi. Deinde oſtendit Vorſtius, nec a ſequioris ætatis ſcriptoribus

bus pro *ſine* ſæpius, frequenter autem pro *præter*, *extra*, adhibitam illam voculam fuiſſe. Sic Oroſius lib. 2. cap. 16. *octoginta naves captæ, abſque his, quæ in conflictu incenſæ demerſæque perierunt.* Symmachus lib. 2. epiſt. 36. *abſque paucis, qui me ſecuti ſunt*, id eſt, præter hos; præter paucos. Vides ergo ſine ratione *Abſque*, quod rarum erat, veterum uſitatiſsimo *Sine* hodie anteferri.

ACCENSEO Lexica vel non habent, vel, ſi ejus mentionem faciunt, quo auctore probetur, non referunt. Hodie tritiſsimum eſt pro *adnumerare*. Nonius Marcellus in Accenſi: *Accenſi, qui his accenſebantur, id eſt, attribuebantur.* Et quia Varronis quædam verba ex lib. 3. de Vita Pop. Rom. ſubjecit, factum puto, ut Varronis nomen in quibuſdam lexicis apponeretur verbo *Accenſeo*.

ACQUISITIO, hoc eſt, *comparatio*, priſcis temporibus non ita uſu tritum fuit, ut noſtro ſæculo. Rariſsima ſunt hujus exempla apud veteres. Jul. Frontinus de Aquæductibus lib. I. *Adjuvatur* (fons Aquæ Virginis, quæ Romam derivatur) *ex compluribus aliis acquiſitionibus*. Ex medio aut vergente ævo ſunt verba Inſtitut. Juſtinian. lib. III. tit. 11. §. 3. *Nos eamdem accuiſitionem, quæ per arrogationem fiebat, coarctavimus ad ſimilitudinem naturalium parentum.*

ADVERSITAS ſuſpectum erat Voſsio: latinum autem eſt, ſed qui præter Plinium lib. XI. cap. 25. eo uſus ſit, neque a lexicorum auctoribus, neque a Voſsii cenſore Borrichio adnotatum eſt. Plinii verba de ſcorpionibus hæc ſunt: *magnam adverſitatem oleo merſis & ſtellionibus putant eſſe.* Ceteri ſe-

ſere in eo ſenſu, quo hodie *adverſitates* nominamus, vocant *res adverſas*, *dubias*, *turbidas*, etiam Salluſtius Catil. cap. 10. *res dubias & aſperas*.

Aliquanta Plural. pro *Aliquot*. Barthius Adverſ. lib. XXV. cap. 13. *Voce* Aliquanta, *hoc eſt*, aliquot *cadens Latinitas uſa eſt, licet de numero non parvo ſæpius*. Non autem de poſtremis id temporibus intelligas, nec de mediis tantummodo, quibus Spartianus in Hadriano cap. 7. ſcripſit, *peſſimis aliquantis multa largitus eſt*: & Oroſius III. cap. 13. *per aliquantas Graciæ civitates*; verum ineunte quoque caſuræ latinitatis ætate, id eſt, ſub Hadriano Principe Palladius, alioquin comtus & elegans auctor, lib. I. cap. 19. *aliquantis diebus* dixit. Antiquiores omnes *Aliquot*.

Anterior. Unus Cæſar, quantum ſcimus, ex omni antiquitate hunc Comparativum tueri poteſt, cum ſcribit lib. III. Civil. cap. 63. *navibus circumvecti milites in anteriorem vallum tela jaciebant*, ſi modo tuta illa ſcriptura eſt. Nam Petrus Ciacconius mavult *exteriorem*, idque ſe in veteri libro reperiſſe teſtatur. Reliqui testes ſunt poſterioris ævi. Symmachus VI. epiſt. 19. Sulp. Severus I. Hiſt. cap. 52. etiam Priſcianus lib. III. Grammat. ſed hic ſine mentione auctoris. Neque analogia ſatis favet. Comparativi enim in erior, in Poſitivo *R* requirunt, ut *citra*, *ultra*, *ſupra*, *infra*, *poſteri*: quale *R* in *Ante* non eſt.

Breviarium improbat Seneca epiſt. 39. ut novum & vulgare: ipſe mavult *Summarium*. Nihilominus Plinius VII. cap. 26. & Suetonius Galb. cap. 12. eo uſi ſunt, ut inter ſordida abjicere haud liceat.

Cal-

CALCULARE Martialis lib. X. epigr. 62.

Nec calculator, nec notarius velox.

Hinc tuentur verbum *calculare* (hoc eſt, computare, ſupputare) quod vix apud alium invenias, quam Sidonium Apollinarem lib. IX. ep. 7.

CAUTELA, hoc eſt, *cautio*. Dig. lege 15. de procurat. & defenſor. *duplici cautela interponenda*, ad quem locum Gothofredus: *Hæc verba videntur eſſe Triboniani, ejus enim ſtilum redolent: cautelam enim dicit pro cautione*. Etiam lege 6. Dig. de pigneratitia actione Pomponius: *prius idonea cautela a debitore pro indemnitate ei præſtanda*.

COÆTANEUS. Apulejus lib. VIII. Metam. *illum amicum, coætaneum, contubernalem, fratrem denique*. Tertulliani, Hieronymi, Iſidori teſtimonia habent curæ poſteriores. Qui his antiquiores ſunt, vocant *æqualem*, *ejuſdem ætatis*. Cicero Senect. cap. 4. *adoleſcens ita dilexi ſenem, ut æqualem*. Corn. Nepos in Epam. cap. 2. *ut adoleſcens triſtem & ſeverum ſenem omnibus æqualibus ſuis in familiaritate antepoſuerit*. Plinius lib. VI. ep. 21. *Menandrum aliosque ætatis ejusdem æmulatus*.

COÆVUS. Eadem hujus ratio eſt, quæ fuit vocis *coætaneus*. Æmulatur antiqua *primævus*, *æquævus*. Prudentius hymno Epiphaniæ:

Inter coævi ſanguinis
Fluenta ſolus integer
Ferrum quod orbabat nurus
Partus ſefellit Virginis.

Qui Ciceroni attribuunt, falluntur, dum in Vatin. cap. 15. ex *coquos* faciunt *coævos*: vide Lambinum.

COELITUS, *οὐρανόθεν*, Prudentius, Lactantius,

 Hie-

Hieronymus, Oroſius, Ammianus habent, horumque æquales. Pauca ſufficiant exempla: nam plura in curis ſecundis dedimus. Prudentius καϑημ. XII. ſive Hymn. Epiphan.

O ſola magnarum urbium
Major Bethlem, cui contigit
Ducem ſalutis cœlitus
Incorporatum gignere.

Et in martyrio Cypriani:

Spiritus ille Dei, qui fluxerat auctor in prophetas.
Fontibus eloquii te cœlitus irrigavit.

Ammianus lib. XXII. cap. 12. *figmento Dea cœlitus lapſo*. Priſcis temporibus *divinitus* dicebant, aut *de cœlo*.

COMPLICES pro *facinoris ſociis* Prudentius ſemel & iterum dixit, e. c. in Romano v. 822.

. . . . . *complices ſectæ impiæ*.

Adde dicta poſterioribus curis. Cicero id generis homines deſcribit Catil. I. cap. 3. *fore in armis C. Manlium, audaciæ ſatellitem atque adminiſtrum tuæ*: & cap. 4. *conveniſſe eodem complures ejuſdem amentiæ ſceleriſque ſocios*.

COMPUTUS. Hæſitavi, an in primam claſſem hoc verbum rejicerem, quod invenire non potui, qui ante Jul. Firmicum, Conſtantini ævo mathematicum, illo uſus fuerit. Ceteris idem ſonat *computatio*.

CONFISCARE verbum quo cum primis Suetonius delectatus eſt. Proprie, in arca reponere. Aug. cap. 102. *quam ſummam confiſcatam repoſitamque habuerat*. Deinde, in fiſcum principis redigere. Idem in Calig. cap. 41. *cum duos equites Rom.*

ſine

ſine mora corripi confiſcarique juſſiſſet, id eſt, bona illorum in fiſcum redigi. In Foro Rom. etiam Aſconius advocatur, verum in Proœm. Act. Verr. cetera quidem verba habentur, ſed abeſt *confiſcare*. Inde ductum nomen *confiſcatio*, quod Florus habet lib. III. cap. 9. Malunt alii *facultates alicujus in publicum conferre*, *in ærarium redigere*.

CONGRUUS, CONGRUE, illud Palladii eſt & Apuleji, & ſequiorum, ut Prudentii καθημ. XI. v. 110.

Meritis rependet congrua:

Hoc Solino attribuitur, quamquam incerte, quia variat ſcriptura, & pro *congrue* Salmaſius legit *congruæ*, ſcilicet exſequiæ: vide poſter. cur. Antiquiores amant *congruens*, *congruenter*.

CRUCIFIGO notiſsimum verbum, quod Plinio, Suetonio, Hygino tribuitur. Iſte lib. VIII. cap. 16. *leones in Africa crucifixos* ſcribit: ille in Domit. cap. 10. *crucifixis librariis*, & cap. 11. *crucifigeret*: hic Fab. CXCIV. *quos rex juſſit crucifigi*. Verum ad Suetonium notavit ὁ πάνυ Grævius: *Hoc vocabulum ignorant veteres ſcriptores probati: a Chriſtianis deſcriptoribus hic & alibi inculcatum. Scribendum ex veſtigiis codicum Torrentii* (Suet. cap. 10.) *cruci affixis*. Etiam cap. 11. laudatus vir edidit *cruci ſuffigeret*. Et quid dubitamus? in innumerabilium ſuppliciorum deſcriptione veteres ne ſemel quidem hoc verbo uſi ſunt; ſed *in crucem agere*, *in crucem tollere*, *cruci affigere*, *ſuffigere* &c. ſemper dixerunt. Origo ergo vocis ex Eccleſia potius eſt, quam e Latino antiquo.

DECOLLARE pro *caput amputare*, jam tum Ne-

 ronis

ronis ævo dici cœptum. Seneca de morte Claudii, *quo* (geſtu) *decollare homines ſolebat*. Suetonius Calig. cap. 32. *miles decollandi artifex quibuſcumque e cuſtodia caput amputabat*. Antiquiores: *ſecuri ferire*, *ſecuri ſubjicere*, *collum cervicibus abſcindere*, & quæ his affinia ſunt.

Decrementum vulgo magis, quam vere eruditis probatur, quia perrarum vocabulum eſt, nec alium, qui id receperit, adhuc cognovimus, quam A. Gellium, cujus lib. III. cap. 10. hæc inſunt: *niſi ſi, ut Homerus opinatus eſt, vaſtiora prolixioraque fuerint corpora hominum antiquorum, & nunc, quaſi jam mundo ſeneſcente, rerum atque hominum decrementa ſint*. Alii id vocant *defectionem*, *diminutionem*. Cicero Senect. cap. 9. *Defectio virium adoleſcentiæ vitiis efficitur ſæpius, quam ſenectutis*. Cenſorinus cap. 16. *omnis ætatis incrementa & diminutiones*. Lactantius lib. II. Inſtit. cap. 5. *incrementa diminutionesque lunæ*.

Deprædari ita rarum antiquioribus verbum, ut Voſsius cum Borrichio in barbaris abjiciendum cenſuerit. Veteres enim ſimpliciter *prædari* aut *ſpoliare* habent. Alio loco Hieronymum huic rei patronum quæſivi, qui in Eſa. I. comm. 8. *Si vitia*, inquit, *nos quaſi quædam beſtiæ fuerint deprædata, relinquemur a cuſtode Deo & omnia noſtra redigentur ad ſolitudinem*. Jam major Hieronymo adeſt Julianus juriſconſultus, qui Lege 6. Dig. de negotiis geſtis §. 3. dixit: *qui deprædandi cauſa accedit, ſuo lucro, non meo commodo ſtudet*. Et huic ſuppar Juſtinus lib. III. cap. 7. *totam Spartam deprædantur*. Et Apulejus lib VIII. p. 215. *deprædabantur regionem*. Nomen *deprædatio*

tio eſt apud Lactantium Epitom. cap. 8. Nec tamen de nant, qui nihil ſectantur niſi puriſsimum, de hoc verbo dubitare.

Dubietas vox dubiæ antiquitatis. Nam apud ſolos poſteriores invenitur, Eutropium lib. VI. cap. 16. Ammianum lib. XX. cap. 6. Fulgentium Mythologum, cujus eſt lib. I. cap. 16. *radiorum manifeſtatione omnem dubietatis ſcindat caliginem*. Cum veteribus malim *dubitatio*, *dubium*.

Edecumatus in deliciis habetur hodie, nec ineleganter compoſitum eſt: verum uſi ſunt eo fere ſoli ſcriptores poſterioris ætatis. Symmachus lib. III. epiſt. 51. *ut unum aut alterum æque edecumatæ honeſtatis invenias*. Ipſum verbum *edecumare* habet idem lib. V. epiſt. 83. *equos ex Hiſpania edecument*. Macrobius I. Saturn. cap. 5. *edecumatos elegit ſodales*; & lib. II. cap. 1. *jocos veterum & nobilium virorum edecumatos proferamus*. His autem idem valet, quod *eximius*, *præſtans*, *ſelectus*.

Famigeratus, Famigerabilis, hoc eſt, *celebris*, olim rarioris uſus fuiſſe, quam noſtro tempore, exemplorum oſtendit paucitas. Pomponius Mela lib. II. cap. 7. de Creta inſula, *multis famigerata fabulis*. Alium ex antiquitate qui uſus ſit, novi neminem, præter Apulejum qui lib. II. Florid. *fanum Junonis antiquitus famigeratum* laudat, & lib. II. Metamorph. *loca famigerabilis provinciæ*. Plautica *famigerator* & *famigeratio* ficta videntur Rob. Stephano, ut multa alia Plauti. Etiam Varronis *famiger* (lib. V. de L.L.) in antiquatis ſcripſit Jo. Laurembergius.

Feriari. *Feriatus* ſive nomen, ſive partici-

piam,

pium, probum bonumque eſt auctore Cicerone lib. I. Nat. Deor. cap. 37. & Trebonio ad Ciceronem lib. XII. epiſt. 16. & Horatio lib. IV. Od. 6. Verbum *Feriari* an digniorum ſit quam Macrobii & Sidonii Apollinaris, plane ignoro. Catulli ſane auctoritas hic nulla eſt, ut Curis Secundis demonſtravi.

FIGMENTUM non Ciceronis eſt, uti in Foro Rom. & ſequacibus lexicis laudatur, quia lib. II. de Orat. cap. 45. non *figmentum*, ſed *pigmentum* omnes editiones habent: neque Plinii, ad quem Calepinus provocat, quia lib. X. cap. 54. *fimetum* eſt, non *figmentum*. Antiquiores autem hujus verbi auctores non ſuperſunt quam Gellius & Apulejus. Nam Pediani exemplum ſuſpectum eſt Scioppio. Vid. Cur. Poſter. Veteres autem *commentum* dixerunt, vel *ſimulacrum* pro altera notione, quæ apud Gellium eſt lib. V. cap. 12. & Arnobium lib. VI.

FULGIDUS De hoc vel ſilent Lexica, vel nullum ejus auctorem laudant. At Lucretius lib. 3. v. 364.

Fulgida præſertim cum cernere ſæpe nequimus.
Poſt hunc vix alius uſurpavit, quam qui ex ævo ſunt cadentis latinitatis. Solinus cap. 50. (al. 37.) *ad ſpeciem fulgidi ſideris*. Lampridius Alexand. cap. 13. *ſol fulgido ambitu coronatus*. Prudentius Cathem. 5. v. 129.

--- *Tenebras de face fulgida*
Surgens Oceano Lucifer imbuit.

Et in Corona Laurentii v. 55. *fulgidæ montes* (cumuli) *monetæ*. Veteres *fulgens*, *fulgentiſſimus*. Cicero V. Tuſc. cap. 21. *fulgentem gladium* *e lu-*

e lacunari demitti juſſit. Vellejus Paterculus lib. 2. cap. 39. *fulgentiſſimum Caii Cæſaris opus in iis* (Gallis) *conſpicitur*.

HABITACULUM non invenitur ante Hadriani tempora. Palladius lib. I. cap. 23. dixit *habitacula avium*. Gellius lib. 5. cap. 14. *introgreſſus leo in habitaculum illud ſuum*. Reliqui auctores hujus vocabuli ſunt omnes inferioris ætatis; Lactantius, Arnobius, Solinus, Macrobius, quorum verba huc afferre ſupervacaneum eſt. Solum Prudentium addidiſſe ſufficiat. Cathemer. X. verſ. 42.

Habitacula priſtina geſtet.

& in Agnetis Corona v. 109.

Splendore multo ſtructa habitacula.

HISTORIOGRAPHUS Capitolinus dixit, Hieronymus, Oroſius, Fulgentius, quos in Secundis Curis laudavimus. Illi enim ætati ita fingere libuit, ut Venantio Fortunato lib. 9. Carm. 2. eſt *David Pſalmographus*. Veteres *Hiſtorici* vocabulo contenti erant.

HORTULANUS neceſſarium magis, quam antiquum verbum, quo ante Antoninos nemo ſuperſtitum ſcriptorum uſus fuit. *Olitor* dicebant antiqui, ſed ſignificantius eſt *Hortulani* vocabulum, quod Apulejus lib. IX. & X. & Macrobius lib. VII. cap. 3. nobis reliquerunt.

IMPOSSIBILIS ſordidum videtur multis, non autem eſt, Nam Quinctilianus lib. V. cap. 10. *Non longum tantum ſed etiam impoſſibile ac potius infinitum eſt*: & cap. 13. *impoſſibilia adgrediantur*. Id vero non poſſumus negare, ceteros hujus vocis auctores omnes eſſe ævi ſequioris, ut Apulejum, Minucium Felicem, Arnobium, Marcellinum, Pru-

den-

dentium, quorum verba habent Poſt. Curæ. Addimus Macrobium, qui lib. VII. Saturn. cap. 3. *Impoſſibilem*, inquit, *mihi dicitis ſpem ſalutis*. Et Sulp. Severum Dial. III. cap. 2. *ſanctioribus nihil impoſſibile*. Priſci Romani, *quod fieri nequit* a *fieri non poteſt*, *ut* &c.

Impræsentiarum Adverbium, cui ſimile nullum eſt in latina lingua, & id propter in ſuſpicionem depravationis venit. Vide Voſſium de Vitiis Serm. lib. 1. cap. 25. Quanquam vero multum præſidii habet in Catone de R. R. cap. 144. Nepote Annib. cap. 6. Fannio apud Priſcianum lib. XIII. ut de Tacito, Apulejo & inferioribus taceamus, tamen quod ceteri ſcriptores Auguſtei & proximi ſæculi nunquam hanc vocem ſuam fecerunt, malunt puriores *in præſentia* dicere, vel *in re præſenti*, quam id ad uſum adhibere, cujus ratio non ſatis reddi poteſt.

Incentivum ſubſtantivum pro *Incitamentum* non Plinii conſularis & auguris eſt, ut Lexica multa produnt, ſed recentiori panegyriſtæ, qui ſuam orationem Conſtantino M. dedicavit, Præterea Symmachi, Hieronymi, Prudentii, ut Curæ Poſteriores oſtendunt.

Incongruus ex ſimplici *congruus* judicari poteſt, de quo modo diximus. Apulejus lib 3. Philoſ. Plat. *dicantur hæ* (lineæ ſeu propoſitiones ſyllogiſmi) *inter ſe incongruæ*. Vegetius lib. 2. cap. 19. *Incongruum videbatur, imperatoris militem, qui veſte & annona publica paſcebatur, utilitatibus vacare privatis*. Qui terſius loquuntur, malunt *incongruens*. Plinius IV. epiſt. 9. *illam alteram* (ſententiam) *diſſolutam atque incongruentem*

tem vocant. Gellius lib. XII. cap. 5. *Stoica diſciplina eſt pleraque & ſibi & nobis incongruens*. Minus etiam placet *Incongrue* adverbium, licet nec *Incongruenter* probatiſsimum ſit. Vtriuſque aliquem auctorem nominant Poſteriores Curæ.

INDESINENTER. Hujus vulgo patronus, Varro laudatur ex lib. 2. de Re Ruſt. cap. 9. extremo, ſed mendoſum illum locum videri P. Victorio, Scioppio, Borrichio, C. P. oſtenſum fuit. Verbis enim cum mente Varronis nequaquam convenit. Hæc autem ſunt de villaticis canibus: *Villatico vero gregi in fundum ſatis eſse duo, & id marem & fœminam. Ita enim ſunt aſſiduiores, quod cum altero idem fit acrior, & ſi alter indeſinenter æger eſt, ne ſine cane grex ſit*.. Dubia ergo auctoritate Varronis, vix habebimus majorem, quam Vegetii lib. I. cap. 26. ſcribentis, *milites in acie diſpoſitos ordines indeſinenter obſervent*. Accedunt Hieronymus, Oroſius, eorumque æquales.

INDUBIUS propter raritatem ſuſpectum & dubium erat Voſsio. Semel dixit Tacitus Annal. 14. cap. 45. *Diſsonæ voces reſpondebant, numerum aut ætatem, aut ſexum, ac plurimorum indubiam innocentiam miſerantium*. Bis Quinctilianus lib. 5. cap. 13. *ſi vetera erunt, fabuloſa dicere licebit; ſi indubia, maxime quidem diſſimilia*: & Declam. 7. *nuntiaturus indubia, manifeſta*. Sed prior locus Fabii non eſt certiſsimus. Variat enim ſcriptura, nec veteres editiones vocabulum *indubia* agnoſcunt. Quod vero plura exempla non ſuppetunt, tutius eſt cum ceteris dicere *indubitatus*, *haud dubius*.

INORDINATIO Voſsio male ſanum vocabulum, ſolius fere Apuleji eſt in Triſmeg. pag. 92. (ed.

El-

Elmenh.) *Hæc*, inquit, *& talis ſenectus veniet mundi, irreligio, inordinatio, irrationabilitas bonorum omnium.* Adverbium *Inordinate*, quod fruſtra quæſieris in Lexicis, repertum eſt apud Cornel. Celſum lib. 2. cap. 3. extr. ejuſque auctoritate ſalvum.

Insimul hoc eſt *junctim*, *ſimul*, ante Domitiani tempora non inveniri docet Cl. Borrich. ad Voſſ. p. 200. Florus aliquoties habet, in præfat. & lib. II. cap. ult. Etiam Statius I. Silv. VI.

Et gentes alis inſimul togatas.

Reliqui, qui utuntur, ſunt fere infimæ latinitatis: Vide Freinshemianum indicem Flori.

Insipidus laudatur in Lexicis omnibus & quidem Gellii (lib. VI. cap. 1.) auctoritate: contra ſimplex *Sapidus* vel præteritur prorſus, vel illaudatum ponitur, unde etiam Voſsius illud obelo notavit. Ego rem commutatam velim. Nam *ſapidus* probum magis eſt. Cælius Apicius lib. 9. cap. 10. *jus ſapidum*: lib. X. cap. 4. *Thynnus piſcis hoc jure ſapidior evadit*. Apulejus lib. 2. Metamorph. poſt principium; *tucetum perquam ſapidiſſimum*: & lib. X. *coquus ſapidiſſimis intrimentis ſuccuum pulmenta condita, vapore mollibat*. At *inſipidus* veteri teſtimonio non facile probaveris. Nam Gellianum nullum eſt, quia libri meliores habent *inſubidius*, non *inſipidius*, ut Petrus Moſellanus invulgaverat. Conſtantinorum demum ævo Julius Firmicus (lib. II. cap. 12.) *ſaporem* dixit *falſum & inſipidum*; & Paullinus Nolanus epiſt. 39. n. 4. *ultra betam incoctam, ut propheta loquitur, inſipidi*: quod, quia eleganter compoſitum

ſitum eſt, utcunque toleratur inter doctos. Sed qui nihil niſi probatiſsimum admiſerit, deſcribet idem *ſaporis* vocabulo, v. g. *nullius ſaporis*, *ingrati ſaporis*, ſicut Columella dixit *infirmi ſaporis vinum* cap. 3. de Arboribus. Significationi translatæ, qua homines quoque *inſulſos* & *inſipidos* appellant, Ciceronianum *inſipiens* ſatisfaciet.

INTIMARE verbum, quo Buchnero judice, præcipue cadentis latinitatis auctores uſi ſunt, & proprie deſignat intimum facere. Solinus cap. 45. *Nilus cum mari intimatur*: Ammianus XV. cap. 6. de Rheno: *Oceani gurgitibus intimatur*. Deinde notat *indicare* γνωρίζειν. Sex. Rufus cap. 3. *quantum Roma profecerit, breviter intimabo*. Vopiſcus in Tacito cap. 12. *Nec tacendum eſt, & frequenter intimandum*. Adde Capitolinum in Vero cap. 1. cum nota Salmaſii: Spartianum in Nigro cap. 7. cum gloſſa Caſauboni. Lexica quædam, & Fabricius ad Prudentii Romanum verſ. 1110. allegant quoque Livii ſterba ex lib. 4. *intimaſſe filio*; ſed fallunt, quia libri, quos vidi, omnes habent cap. 46. *inſtitiſſe filio*, præter mendoſum Jo. Schefferi, Moguntiæ excuſi 1519. in quo *intimaſse* eſt.

IRRATIONALIS Senecæ & Quinctiliani, (vide illius epiſt. 71. hujus lib. X. cap. 7.) videtur ſcholam redolere philoſophorum. Eleganter, & ut dignum oratore, id M. Tullius expreſsit lib. II. Off. cap. 3. *expers rationis*.

LABILIS labantis Latinitatis eſt. Arnobius lib. II. *animas eſſe labiles & infirmitates ad vitia procliv*es. Marcellinus lib. 27. cap. 23. *per labilem limum*: Caſſiodorus 11. epiſt. 111. *labilis fortuna*.

Ve-

Veteres Romani *inconſtans*, *lubricus*, *imbecillus* dixerunt.

Medietas. Cicero de Univerſ. cap. 7. *Vix audeo dicere medietates, quas Græci μεσοτητας appellant.* Id auſi vero ſunt poſteriore ævo non pauci. Palladius lib. 1. cap. 12. *Menſura hæc ſervanda eſt in triclinis, ut quanta latitudo & longitudo fuerit, in unum computetur, & ejus medietas in altitudinem conferatur.* Apulejus de Deo Socratis: *dabo exemplum hujus libratæ medietatis.* Ammiani, Eutropii, Macrobii teſtimoniis non opus eſt. Cicero c. l. habet: *in ſingulis eſſe bina media.*

Nigredo: Apulejus lib. 11. de Aſino: *corvina nigredine cærulos columbarum colli floſculos æmulatur.* Jornandes Getic. cap. 3. *famoſi pellium decora nigredine.* Plura exempla non ſuppetunt: Ciceroni 1. Divin. cap. 14. & Celſo lib. 2. cap. 1. illud eſt *Nigror*: Plinio 10. cap. 36. *Nigritudo*: eidem Celſo lib. 6. cap. 18. & lib. 8. cap. 2. & ſeq. *Nigrities.*

Nimietas, Columella 6. cap. 23. *nimietate verni pabuli pecudes exhilaratæ laſciviunt.* Palladius Februar. cap. 12. *vitem nimietate fœtus onerant.* Poſteriori tempore uſus hujus vocabuli major fuit, ut ex Apuleji 8. Metam. Capitolini Vero cap. 1. Treb. Pollionis Tyrann. cap. 9. Macrob. Somn. 2. cap. 7. & Ammiani multis locis manifeſtum eſt.

Noctescit. Nonius Marcellus: noctescere, *cæcari. Furius Poematis, etſi eſt auctoritatis incertæ: Omnia noctescunt tenebris caliginis atræ.* Etiam Cæcilius Vindex grammaticus apud Gellium

ſium lib. 18. cap. 11. hunc Furium *dedecoraſſe vocum fictionibus Latinam linguam* dixit, & in exemplis etiam *noctescere* numeravit, quod tamen Gellius defendi poſſe putat *a facultate poetica*.

NOVENDECIM uſus vulgaris habet: ſed vix auctores veteres, quorum eſt *undeviginti*. Livius 23. cap. 46. *vivi capti ſexcenti, & ſigna militaria undeviginti*.

NULLIBI ſolius Vitruvii (lib. 7. cap. 1.) & Gloſſariorum vocula. In idiotiſmis Vitruvianis relinquunt, qui puram & caſtam Latinitatem ſectantur.

OBTENEBRARE, hoc eſt, *tenebras offundere*, an veteribus in uſu fuerit, ſubdubitari poteſt. Exempla non ſuccurrunt, niſi Vulgati Interpretis, &, qui hunc magno numero ſequuntur, eccleſiæ Patrum. Analogiam probat quodammodo Varronianum illud lib. 2. de Re Ruſtic. cap. 2. *paſcunt, quoad contenebravit*, niſi & hoc in antiquatibus ſcribi malueris.

OCTODECIM dubitanter dico, quod libri, qui habeat, non conſtanter habent, ſed meliores pro eo ſigna 18. exhibeant. Ita factum in Plinii lib. 18. cap. 23. in Oroſii lib. 1. cap. 20. & quod in Hygini lib. 3. cap. de Ariete & Geminis Cl. vir. Jo. Schefferus plenis litteris perſcriptum ediderat *Octodecim*; id nuper doctiſſ. Munkerus vulgavit per notas 18. Cum aliis ergo *duodeviginti* aut *decem & octo* tutius eſt dicere. Cicero 2. Acad. cap. 26. *Mathematici ſolem amplius duodeviginti partibus confirmant majorem eſſe quam terram* Cæſar. Gall. 2. cap. 5. *foſſa duodeviginti pedum*. Livius lib. 9. cap. 33. *circumactis decem*

& octo menſibus lib. 27. cap. 29. *decem & octo navibus captis*:

Orientalis. Miratus ſum, in Lexicis hoc vocabulum præteriri, vel ſi affertur illud (quod & ipſum in paucis factum eſt) ſine auctore laudari. Neceſſarium enim videtur, cum omnes plagas reliquas ſignamus adjectivis, (ut *auſtralis*, *aquilonaris*, quæ Ciceroniana ſunt 2. Nat. Deor. cap. 19. *ſeptentrionalis*, *occidentalis*, quæ Plinius dixit lib. 4. cap. 19. & lib. 18. cap. 34.) ut etiam ab *oriente* declinetur forma *orientalis*. Placet analogia, licet vetuſta exempla deſint. Majorem enim Palladio, qui uſus ſit hoc verbo, nondum vidi. Is lib. 3 cap. 17. *ab orientali arboris parte*. Juſtinus proximus eſt, qui lib. 14. cap. 4. *auxilia orientalia*, & lib. 39. cap. 5. *orientalia regna* dixit. Apulejus lib. 3. Metam: *orientales adſpectus*. Ceteris idem ſignificat *oriens* gignendi caſu cum alio nomine conjuctum. v. g. Plin. 19. cap. 25. *orientis Oceanus*: lib. 16. cap. 36. *orientis populi*. Sueton. Tit. 5. *orientis regnum*.

Passio, ſive πάθος, *affectum*, ſive *perpeſſionem malorum* ſignificare velis, non ſatis tuto adhibetur. Veteres enim Latini hoc vocabulum ægre admittunt. Ex Cornelii Galli eleg. 3. v 42. citatur.

Quæ nihil imminuit paſſio, nulla fuit,

ſed dubius is auctor eſt, & ut doctiores putant ſuppoſiticius. Apulejus demum Aſclep. p. 95. ſcripſit: *Incredibiles poſt delicta cogentur credere, non verbis, ſed exemplis; nec minis, ſed ipſa paſſione pœnarum*. Eccleſiaſticis autem nihil uſitatius

eſt,

eſt. Prudentius in Corona Vincentii. v. Prudentius in Corona Vincentii *v.* 292.

Pulchroque mortis exitu
Omnis peracta eſt paſſio.

Sulp. Severus 2. Hiſt. cap. 22. *Exſtant mandata litteris præclaræ martyrum paſſiones.*

POPULOSUS, quaſi πολυάνθρωπος per rara vox in Lexicis, frequens autem ſcriptoribus latinitatis inclinatæ. Apulejus lib. 8. *plateæ populoſæ*; & mox, *civitas populoſa*. Idem Florid. 1. *Indi, gens populoſa cultoribus.* Ammianus 21. cap. 17. *ad exemplum urbium, matris & populoſæ & celebris.* Prudentius Periſteph. 7. (Heinſ. 4.) *v.* 61.

Vix parens orbis populoſa Pœni,

id eſt Carthago.

POSSIBILIS Quinctiliano lib. 3. cap. 8. *dura appellatio.* Sane rarius eſt, quam compoſitum *Impoſſibilis*. Unum ex paucis exemplis propono. Lactantius Opif. Dei cap. 1. *Divinam providentiam nec ſenſu comprehendere, nec verbo enarrare poſſibile eſt.* Palladius 3. cap. 14. inclinato inde ſubſtantivo uſus, *ſarmenta*, inquit, *pro vitis poſſibilitate ſervabis.*

PRÆSENTARE verbum eſt, judicio Buchneri, recentioris Latinitatis. In quibuſdam Lexicis etiam Quinctilianus & Plinius in partes vocantur, ſed falſo. Nam Fabii lib. 11. cap. 2. ineunte veteres, novæ editiones, quotquot vidi, habent *repræſentat.* Pliniana verba, quæ allegantur, de Pompeji capite, neutrius ſunt Plinii, ſed auctoris libelli de viris illuſtribus, qui Aurelius Victor eſſe creditur. Nam cap. 77. hæc tradit: *Caput* (Pompeji) *Ægyptio velamine involutum cum annulo Cæſari*

præſentatum eſt, id eſt oblatum, præſens factum. Tamen alibi Plinius major (2). cap. 19.) ſcripſiſſe deprehenditur, *foliis ſpeciem paſſerum præſentantibus*. Verum & hic locus incertus eſt, quia in margine varians lectio notatur *repræſentibus*: Harduinus autem *præbentibus* legit, haud dubie MSS. regios, ut ſolitus eſt, ſecutus. Meliore itaque ſæculo non videtur hoc verbum in uſu fuiſſe. Apulejus denique lib. 6. *ſeſe Juno cum totius ſui numinis auguſta dignitate præſentat*. & auctor Panegyrici Maximiano & Conſtantino dicti cap. 3. *Neque tantum forma in te patris, Conſtantine, ſed etiam continentia, fortitudo, juſtitia, prudentia ſe ſe votis gentium præſentant*. Veteres omnes *repræſentare* malunt.

Primogenitus fere eccleſiaſticum eſt, nec ex profanis adhuc obſervavi, qui uſus eo eſſet, præter Palladium, cujus eſt lib. 1. cap. 39. *primogeniti vituli ſtercus*. Plinius, Calepino laudatus, dubius eſt. Harduinus quidem lib. 11. cap. 40. *primogeniti* in textu: in notis vero *primo geniti* diviſe: Frobenius cum aliis, *primis genitis*. Latinis is eſt *natu major*, vel ſi plures filii, *natu maximus*: aut diviſe *primum genitus*.

Protector. Supra cap. 1. hanc vocem notavimus pro *defenſore* generaliter acceptam. Medio ævo honeſtior erat, & in aulam recepta, ut palatinum officium ſignificaret. Gordianus enim, ut tradit Cedrenus, *εποιησε πρωτικτωρας*, *inſtituit protectores*, principem ordinem ſcholarium ſeu Palatinorum militum. Codex Theod. lege 9. de Domeſt. & Protectoribus, præclare: *Devotiſſimos protectores, qui armatam militiam ſubeuntes* non

non ſolum defendendi corporis ſui, *verum etiam protegendi lateris noſtri ſollicitudinem patiuntur*, *unde etiam protectorum nomen ſortiti ſunt*; *inglorios eſſe non patimur*. Addi poſſunt alii in Cur. Poſter. laudati.

PURITAS impurum Voſſio viſum, purificatur Palladio auctore lib. 11. cap. 14. de vino: *ſi 7. pini nucleos in unum vini ſextarium mittas*, *diu omnibus ante commotis*, *& paululum ceſſare patiaris*, *mox ſumere puritatem*, *colarique debere & in uſum referri*. Reliqui, quos hoc vocabulo uſos eſſe conſtat, ſunt omnes inferioris ordinis, Capitolinus, Macrobius, Symmachus, Hieronymus, & horum æquales, quorum verba Poſter. Curis exhibuimus. Analogia proba eſt, quia Cicero 2. Philipp. cap. 5. dixit *impuritates*.

QVALISQVALIS, id eſt *qualiscunque*. Godſ. Stevvechius in lib. 2. cap. 4. Vegetii non hoc ſolum, ſed etiam adverbialem formam *Qualiterqualiter*, pro qualitercunque, commendat: auctoritatem vero majorem non affert, quam Ulpiani Lege 2. D. de bon. poſſ. ſecundum tab. §. 1. *qualisqualis conditio ſit*: & lege 3. de Proxenet. *miniſterium quale quale accommodaverunt*: Et lege 11. §. 2. D. divort. *quali quali voluntate intelligi poſſit*. Pro adverbio *qualiterqualiter* in Foro Rom. idem Ulpianus citatur lege 12. §. 3. Dig. de Ratihabitione: verum Dionyſ. Gothofr. aliique ediderunt *qualiter* ſemel poſitum.

RESTAURARE Servius ad Æn. 2. *v.* 15. videtur improbaſſe: *non reſtaurata*, inquit, *ſed inſtaurata dicuntur ædificia*. Ejus vocis patrocinium ſuſcepit Barthius ad Petrocorium Notis a Cl. Daumio

mio in lucem productis. *Non probo*, inquit, *eorum audaciam, qui verbum hoc Latinitate damnant, & inſtaurare ſolum probant, quia ſcilicet ab Inſtar hoc deſcendat*. Nec ego illud impurum cenſeo. Nam Tacitus & Juſtinus, non erubeſcendi auctores, uſurparunt, etiam ſub Gallieno Emeritenſis inſcriptio apud Gruter. p. 158. ÆDIF. RESTAUR. & reliqua: nec tamen æquare illud alteri *inſtaurare* ſuſtineo, quo uſa eſt omnis & melior & antiquior Latinitas.

Scrutinium improbat cum Voſſio Borrichius tanquam ab Apulejo nove fictum. Is enim lib. 9. extr. ſcripſit: *Magiſtratibus placuit, obſtinate denegantem ſcrutinio detegere*. Poſt hunc Ammianus quoque lib. 29. cap. 11. *inter ſcrutinia ſupellectilis*. Præfertur *ſcrutatio* Senecæ, de Beat. Vit. cap. 23. & Gellii lib. 9. cap. 10.

Solummodo rarum antiquis adeo, ut Joannes Vorſtius de bonitate dubitaverit. Plinius habet lib. 34. cap. 8. *Non are captus nec arte, unam ſolummodo Zenonis ſtatuam Cypria in expeditione non vendidit Cato*. Reliqui qui utuntur, poſterioris dignitatis atque temporis ſunt, &, quod miror, eccleſiaſtici vel omnes vel plerique. Vide Curas Poſteriores. Tutius & antiquius eſt *Tantummodo*.

Sternutatio non rejicio, ut multi cenſores Latinitatis faciunt: nec valde laudo, quia *ſternutamentum* pleriſque ſcriptoribus probatur, Plinio lib. 2. cap. 7. lib. 20. cap. 12. & 17. Senecæ epiſt. 47. & Celſo paſſim. Solus fere Scribonius Largus ex antiquis eſt, qui Compoſ. 10. ſcripſit, *ſternutationem ſtatim invitat*, ſed eô ipſo loco prædixe-

dixerat *ſternutamentum concitare*, item *proritat ſternutamentum*.

SUBJUGARE. Solus Aſconius Pedianus huic verbo ex antiquioribus patrocinari poteſt, niſi & ipſe, quod Scioppio videtur, corruptus eſt a deſcribentibus. Ita vero in Verrinam de Præt. Urb. *quod quisque de ſubjugata provincia apportaviſſet*. Ceteri omnes ſunt poſteriores, quotquot hoc verbo utuntur, Arnobius, Lactantius, Eutropius, Claudianus, Prudentius. Vide Curas Poſteriores. Unum Prudentii ex multis exemplis appono, de Maccabæa muliere in Romano *v.* 777.

Hoſtem ſubegit ſubjugatum ſepties.

SUMMITAS ex Palladio Rutilio defendi poſtulat, cui inferioris ævi ſcriptores ſucclamant, Arnobius, Cenſorinus, Marcellinus, Macrobius, quorum verba habent Curæ Poſteriores. Unum Palladii teſtimonium ſufficiat ex lib. 1. cap. 19. *Negat Columella ventilanda eſſe frumenta, quia magis miſcentur animalia totis acervis, quæ ſi non moveantur, in ſummitate intra menſuram palmi conſiſtent.*

SUSTENTACULUM diſplicet Voſſio & Borrichio. Vetuſtiſſimus, quem uſurpaſſe obſervamus, eſt Cornel. Tacitus lib. 2. Hiſt. cap. 28. ſcribens: *ſin victoriæ ſanitas, ſuſtentaculum, columen in Italia verteretur, non obrumpendos, ut corpori validiſſimos artus*. Hic vero pro *columine*, *fulcro*. De *alimentis* poſteriores acceperunt. Auguſtinus lib. 4. adv. Julian. Pelagianum cap. 14. *Alimentorum ſuſtentaculis indigemus*. Paullinus Petrocorius lib. 4. de Vita Martini *v.* 430.

Et ferrent vigilem per ſuſtentacula mentem.

Barthius adnotavit. PER SVSTENTACULA, *non obſequio voluptatis aut luxuriæ, ſed ut ſolum vita ſuſtentaretur*.

VALEDICERE. Diviſum nemo in dubium vocat: de conjuncto dubitavit magnus Voſſius, cui Borrichius oppoſuit verſum Ovidianum 1. Triſt. 7.

Idque quod ignoti faciunt valedicere ſaltem.

Deinde Senecæ verba epiſt. 17. *Reges Parthos non poteſt quiſquam ſalutare ſine munere: tibi valedicere non licet gratis*. Quis autem ſpondebit, non diviſe ſcriptum fuiſſe, ſicut Naſonis eleg. 3. ejuſdem libri

Sæpe Vale dicto, ruſus ſum multa locutus.

Ciceronis eſt Att. 5. epiſt. 2. *ſalutavi, poſtea jam juſſi valere*: Suetonii Aug. 53. *Diſcedens, ſedentibus ſingulis valere dicebat*: & Tiber. cap. 72. *Nec abſtinuit conſuetudine, quin tunc quoque inſtans in medio triclinio ſingulos valere dicentes appellaret*. In Galba idem cap. 4. *Morem retinuit, ut liberti ſervique bis die frequentes adeſſent, ac mane ſalvere, veſpere valere ſibi ſinguli dicerent*. Eleganter quoque diviſit Capitolinus in Marco cap. 28. Imperatoris morituri ad amicos dicta referens, *ſi jam me dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens*.

VIROR. Stephanus: *Idem ſignificat quod Viriditas, ſed de quo nullum exemplum reperimus*. At reperit exempla & in Gazophylacio repoſuit diligentiſſimus vir G. M. Konig, alterum nempe Apuleji, qui Florid. lib. 2. *prætorum virorem* dixit: alterum Fortunati, cujus eſt lib. 8. Carm. 5.

Aut de veſte tui gemma virore micet.

Addo Palladium Junio cap. 12. dicentem: *cui*

adhuc

adhuc ſupereſt aliquid de virore: & Hieronymum, cujus eſt epiſt. 21. *viror futuræ reſurrectionis*: ſed hæc ſine præjudicio elegantioris probatiorisque vocabuli *Viriditas*, ſive proprie, ſive translate *virorum* accipias. Cicero Senect. cap. 16. *Quid de pratorum viriditate, aut arborum ordinibus, aut vinearum olivetorumque ſpecie dicam?* & in Lælio cap. 3. *Senectus quamvis non ſit gravis, tamen aufert eam viriditatem, in qua etiam tunc erat Scipio*.

Unire Senecæ ætate non erat uſitatum, niſi in philoſophorum circulis. Quæſt. Nat. lib. 2. cap. 2. *Expedire me poteram, ſi philoſophorum lingua uti voluiſſem, ut dicerem unita corpora*. Poſt hunc Apulejus 8. p. 217. *unita ſepultura ibidem marito perpetuam conjugem reddidere*. Et hoc de participio, quo ſane multos poſterioris ætatis uſos eſſe, Arnobium, Mamertinum panegyriſtam, Juvencum, Hieronymum, Secundis Curis probavimus. Verbi *Uniri* uſus rarior erat. Sulp. Severus 2. Hiſt. cap. 43. *legatos Ariminenſis concilii compellit imperator uniri hæreticorum communioni*. Claud. Mamertus lib. 2. de Anima cap. 10. *duo iſta ita tenus uniuntur*. Alii malunt verbum *adunare*, quod perquam familiare eſt Juſtino, vide Indicem Berneggerianum. Verum quod major Juſtino non repertus eſt, qui illud uſurpaverit; duriter de hoc etiam nonnulli cenſuerunt.

Vulgariter Ciceronis eſſe lib. 13. epiſt. 69. vulgo creditur, & ita editiones pleræque, etiam accuratiſſima Græviana, habent. Contra quotquot fere noti ſunt MSS. libri, quos nominatim recenſet editio Operum Ciceronis Gruteriana, (quibus

bus addo chartaceum quidem, ſed ut videtur, ex optimo & antiquo deſcriptum, Bibliothecæ Cizenſis Mauricianæ) ita præferunt: *Hæc ad te eo pluribus ſcripſi, ut intelligeres, me non vulgare, nec ambitioſe, ſed ut pro homine intimo, ac mihi pernecesſario, ſcribere*. Quod volunt ita dictum, ut ſæpe *ſublime* pro *ſubliminter*. Pareus Lex. Crit. legit *vulgarie*, a forma *vulgarius, a, um* Gelliana (lib. 3. cap. 16.) idque in MSS. P. Victorio obſervatum eſſe teſtatur. Propius ſane diſtant *vulgare* & *vulgarie*, quam *vulgare* & *vulgariter*. Nihilominus auctorem Plinium habet *vulgariter* lib. 8. cap. 5. & lib. 28. cap. 14. Hunc ſolum cognovi ex vera antiquitate, quem indubitato conſtet hoc adverbio uſum fuiſſe; reliqui recentiores ſunt, ut Aur. Victor junior in Veſpaſiano: *Tunc cavati montes per Flaminiam ſunt prono transgreſſu, quæ vulgariter Pertuſa Petra vocitatur*; & Macer poeta herbarius Carm. 1.

Barrachum noſtri dicunt vulgariter illam.

In hanc claſſem referri etiam oportet formam Preteriti Reversus Est, pro qua ſemper Cicero *Revertit, reverterunt, revertiſſe* &c. dixit. v. gr. Philipp. 2. cap. 24. *e Theſſalia Brundiſium cum legionibus reverti ſti*. Nec aliter æquales Ciceroni. Cæſar. 1. Gall. cap. 8. *legati ad eum reverterunt*. Livius 7. cap. 17. *præda ingenti parta victores reverterunt*. Poſt Auguſti obitum altera forma *reverſus eſt*, in uſum recepta fuit, ut Phædri, Aſconii, & Valerii Maximi exemplis Curæ Secundæ oſtenderunt, ita tamen, ut antiqua & Ciceroniana forma non eliminata fuerit, ſicut noſtro fere ſeculo in oblivionem venit, altera recen-

centiore utramque paginam faciente. Nam hi ipſi ſubinde illa quoque uſi ſunt; e. gr. Val. Maximus lib. 2. cap. 10. *ad lares reverterunt*. Participio *reverſus* minus abſtinuerunt Cæſar. 6. cap. 42. Vellejus Paterculus 2. cap. 12. Plinius avunculus 32. cap. 1. Iunior 7. epiſt. 4.

PIISSIMUS Superlativus ejuſdem ætatis eſt. Cicero enim 13. Philipp. cap. 19. *norum & nullum in Latina lingua* eſſe tradit. Sed poſterior ætas non tulit hunc cenſorem, nec terſiſſimi ſcriptores illo verbo erubuerunt, ut Seneca rhetor Controv. 27. *piiſſimo patri tormentum quæſiiſſe ex filiorum impietate*. Philoſophus ad Polybium 26. *quod longe a ſenſibus tuis prudentiſſimis piiſſimisque abeſt*. Curtius 9. cap. 6. *o fidiſſimi piiſſimique civium atque amicorum*. Ut taceam de ſequioribus, & Cariſio grammatico. In cippis veterum Romanorum nihil uſitatius eſt quam *patri piiſſimo*, *filio piiſſimo*, *uxori piiſſimæ*, ut paſſim exempla extant apud Gruterum & Reineſium. Nec altera forma *Pientiſſimus* in lapidibus & monumentis rara eſt, quam quod fere poſthabent grammatici, nec in Lexicis exempla proſtant, pretium erit operæ, quædam huc ex multis afferre.

Inſcript. Reineſ. p. 698.

D. M. S.

M. ANTONIO. AGATOPO.

M. ANTONIUS. FAUSTINUS.

PATRI. PIENTISSIMO.

BENE. MERENTE.

F.

Ibi-

Ibidem p. 747.

D. M.

SECURITATI. AETERNAE.

* IULIAE. IULLIANAE.

MODESTIUS. ISMARAGDUS.

UXORI. KARISSIMAE. PIENTISSIMAE.

ET. DULCISSIMAE.

Tandem huc pertinere videntur locutiones *abſtractivae*, ut philoſophi vocant, inauditae Ciceroniano aevo, quarum ſemina non nulla ſparſit argentea Latini ſermonis aetas, qualia ſunt Velleji *mediocritas noſtra* lib. 2. cap. III. & Val. Maximi Praefat. *mea parvitas*: meſſem vidit tempus aeneae Latinitatis, praeſertim ſub Chriſtianis principibus. Tum enim ad faſtidium uſque hujuſmodi formulae inculcabantur legibus, epiſtolis, ſermonibus, *ſublimitas tua*, *claritas*, *tua*, *tranquillitas veſtra*, *praeſtantia tua* &c. e. c. Arcadius Aug. Aureliano Pf. Pr. Cod. Theod. de poenis lege 17. *ad Cyprum Inſulam* (Eutropius) *perducatur*, *in qua tua ſublimitas relegatum eſſe cognoſcat*. Et eodem Cod. Valentinianus & Valens AA. ad Secundum Pf. P. lege 5. de Suſceptor. *excellentia tua vetuſtum morem conſuetudinemque ſectabitur*: Adde Cur. Poſter.

Impatientia abſolute recentioris aevi eſt. Veteres (non autem vetuſtiſſimi, apud quos non invenimus) Genitivum addebant, ut *aeſtus impatientia* Plinius 9. 16. *frigorum* 11. 23. *Veneris* Apulejus lib. 2. Metam.

CA-

* *Tulliae T* leg. Reineſ.

CAPUT III.

De Notionibus peregrinis.

A Vocabulis ſuſpectis, vel poſteriori ævo in uſum receptis ad antiquiora & magis Latina progredimur, quibus vel media vel infima ætas novas & veteribus ignotas notiones ſeu ſignificationes impoſuit. Talia ſunt.

Advocare pro *cauſſamagere, reo adeſſe in periculis*. Eſt enim Latino in foro vocare & cogere, qui adſint & patricinentur, ut multis verbis & accurato judicio contra Lipſium probavit I. F. Grnnovius in Senecæ lib. 1. de Clem. cap 9. Videtur Plinius lib. 5. epiſt. 8. obſtare, ſed quam dubius locus ſit, Notis ad illum oſtendimus.

Ægritudo aureo Latinitatis ſæculo erat triſtitia, mœror, & animi potius, quam corporis morbus. Cicero 3. Tuſc. cap. 10. *Praclare noſtri moleſtiam, ſollicitudinem, ang rem, propter ſimilitudinem corporum ægrorum, ægritudinem nominaverunt*: & mox: *proprie ut ægrotatio in corpore, ſic ægritudo in animo*. Livius lib. 22. cap. 8. *occupatis majori ægritudine animis*. Poſt Auguſti obitum ſenſim ad corporis infirmitudinem retractum fuit vocabulum. Mela lib. 3. cap. 7. de Indorum ſenibus: *priusquam annis aut ægritudine in maciem eant*: & Columella 7. lib. 7. de caprarum morbo: *quod ſi ea res ægritudinem non depellit*: & Plinius 8. cap. 1. de elephantis, *feſſi ægritudine, quando & illas moles infeſtant morbi*.

Adde

Adde Curt. 3. cap. 5. Sed hæc tum ratiora erant, nec Ciceronis elegantia in oblivionem venerat, ut ſequenti ferme ætate factum fuit.

ASPORTARE eſt quaſi *abſportare*, deportare alio, non *ut intereat* ibi, quod Aſconius addit in Divinat. Verr. & per id a *deportare* diſtingui vult; ſed ſæpe etiam ut conſervetur. Sic enim Nepos Themiſt. cap. 2. *quæ moveri poterant, partim Trœzenem aſportant*. Male ergo hodie pro *apportare* a multis ponitur.

ASSERERE Auguſteo ævo *vindicare* ſonabat, ut *in libertatem aſſerere*. Antoninorum demum tempore pro *affirmare* adhiberi cœpit. Adde Diſcuſſionem noſtram, ubi quæ ex Cæſare & Varrone objecit Andr. Borrichius, exploduntur.

AUDAX, AUDACIA plerumque in malam partem. Hinc Nonius: *audacia temeritatis eſt*. Minus ſcite ergo in elegantiis noſtri locant, dum vernacula latine reddunt *ſich erfuhnen, eines Runhelt verzeihen*. Elegantius Cicero lib. 13. epiſt. 51. *Sumſi hoc mihi, ut &c.* & lib. 7. epiſt. 5. *Vide, quid mihi ſumſerim*.

BENEDICERE in antiquo Latio duas notiones obtinuit, primum ornate dicere. Cicero 2. Orat. cap. 2. *benedicere, quod eſt ſcienter, perite, & ornate dicere*. Deinde bene precari, bene ſentire. Idem pro Sextio cap. 52. *cui benedixit unquam bono?* Sequiore ævo pro *laudare* acceptum. Apulejus Aſclep. extr. *benedicentes Deum orantesque*, quæ ſyntaxis ſicut nova & horrida eſt, ita ipſa ſignificatio non puriſsima, ſacris tamen ſcriptoribus maxime recepta. Noviſsima notio & mere eccleſiaſtica pro *fortunare, ſalutem & felicem re-*

rum

rum ſucceſſum largiri, quod ſolius Dei eſt, etiam ad ſubſt. *benedictio* extenditur, more & uſu Ebræorum.

Caussari philoſophis eſt *produci*, *generari* : latinis autem vel veram vel vanam cauſam dicere, v. g. Curtius lib. 6. cap. 7. *non vacaſſe ſermoni ſuo regem cauſſatus*, *hat vorgewandt*, *der Kunig habe nicht Zeit gehabt ihn zu huren*. Pro Roſc. Am. cap. 14. *numquid cauſſare*? (cauſſam dicis) quæ lectio in Palatinis quoque habetur, utut alteram, *numquid cauſſæ eſt*, malit Turnebus adverſ. lib. 29. cap. 36.

Communiter latine ſignificat *non ſeparatim*, *non ſeorſum*, *miteinander*, *unzertheilt*. Cicero lib. 13. epiſt. 12. *Alia epiſtola communiter commendavi tibi legatos Arpinatium, ut potui diligentiſſime: hac ſeparatim Q. Fufidium*; & pro Roſc. Amer. cap. 37. *iſte Roſcius omnia cum Chryſogono communiter poſſidet*; & Livius lib. 35. cap. 48. *Provectus eſt intemperantia linguæ in maledicta, nunc communiter Romanorum, nunc proprie ipſius Quintii*. Nec cadente Latinitate mutata ſententia fuit. Etenim Lege 1. Cod. de Contract. non aliter, quam ſupra Cicero: *quæ ſeparatim communiterve geſſerunt*. Male ergo & barbare pro *vulgo* adhibetur, v. g. *communiter ſolet ita fieri* &c.

Compilare veteribus ſemper in malam partem, *beſtehlen*, ut *fana compilare* Ciceroni 1. Nat. Deor. cap. 31. *templa omnibus ornamentis compilata* Livio lib. 43. cap. 7 *ſcrinia compilare* Horatio 1. ſatyr. 1. extr. Quod vero recentibus etiam in bonam partem accipitur, barbariſmi crimine an abſolvi

ſolvi poſsit, incertum eſt. Vide Vorſtii ſuſpect. Latinit.

Condolere Ciceroni eſt idem, quod *dolere* lib. 3. de Orat. cap 2. *latus ei dicenti condoluiſſe, ſudoremque multum conſecutum eſſe audiebamus*. Si vero pro συμπάσχειν ponatur *condolere alicui*, *mitleiden mit einem haben*, aliena voci latinæ affingitur ſignificatio, qua nec opus eſt, cum poſsis dicere: *vicem alicujus dolere*, *participem ſollicitudinis & doloris eſſe* Cic. 16. ep. 21. *pari moleſtia affici*, *prope æque dolere* 4. ep. 5. & 6. *dolor tuus mihi dolori eſt* 7. epiſt. 2. Forſan tamen Ovidii locus v. Triſt. eleg. 3. v. 52. vulgari notioni præſidio eſſe poteſt. Nec vero poetæ rarius exemplum conſenſui ceterorum præjudicat.

Confundi pro *erubeſcere*, *pudeſieri*. Vulgato interpreti & huic ſequentibus eccleſiaſticis valde uſitatum. Latinis, antiquis præſertim, eſt *miſceri*, translate *pertubari*, e. g. Vellej. 2. cap. 125. *cupiditas omnia confundendi*.

Cor multis Germaniſmis & Ebraiſmis ſubjacet, ut *toto corde diligere*, *ex intimis cordis penetralibus* &c. Non quidem negamus, interdum idem valere, quod *mens*, *animus*: at caute agant tirones, ne latine locuturi vel ſcripturi in Germaniſmos incidant.

Crepuſculum vulgus ad utramque dubiam lucem refert, ſive matutina ſit, ſive veſpertina. Plinius vero lib. 18. cap. 25. dixit: *mane vel crepuſculo*. Columella 12. cap. 1. *Primo mane* (villico) *cum familia prodeundum eſt*, *& crepuſculo*, *per actis operibus fatigato redeundum*. Cenſorinus

cap.

cap. 24. ſummo ſtudio ſingulas diei & noctis partes deſcribens, *crepuſculum* ad noctis initium refert, ſicut *diluculum* ad initium diei. Et ſic alii quoque inter mane & crepuſculum diſtinguunt, & hoc *diluculo* opponunt. Servius quidem in Æn. 2. v. 268. *De crepuſculo*, inquit, *quod eſt dubia lux* (*nam creperum dubium eſt*) *quæritur*, *& licet utrique tempori poſſit jungi*, *uſus tamen*, *ut matutino jungamus*, *obtinuit*. Sed vel error Servii, vel lapſus ſubeſt librarii, ut ex Plinio, Columella, Cenſorino demonſtratum fuit.

Crux, id eſt patibulum, per translationem alias *miſerias* ſignificare poteſt, ſi ita orationem attemperes, ut ad Romanum ſupplicium reſpiciatur, ut ſicut Comicis homines interdum notat, qui angunt & affligunt. Verum quod noſtris quaſcumque calamitates in quocumque ſermone, extra reſpectum Romani ſupplicii ſignificat, propius abeſt a Germaniſmo.

Deprecari, ut Gellius docet lib. 6. cap. 16. eſt *valde precari*; deinde *propulſare*, *abominari*, quemadmodum Cicero 6. Rep. *invidiam deprecabatur*, hoc eſt, Gellio interprete, *propulſabat invidiam*. Juſtinus 11. cap. 9. eleganter utramque notionem conjunxit, verbo ſemel poſito: *non mortem, ſed dum Darii corpus ſepeliant, dilationem mortis deprecantur*.

Desolare *agros* active dicunt Latini, Virgilius Æn. 11. 367. Columell. 1. cap. 3. Item *manipulos militum* Virg. c. l. v. 870. & Statius 9. Theb. v. 672. *deſolatum magiſtro agmen*. Etiam Lucanus 4. 700. *nocturnaque munia valli deſolata fuga*. Non autem deſolare *arcem*, *urbem*,

 ut

ut ſit idem, quod *demoliri*, *vaſtare*, quia eſt necare, ad paucos redigere, colonos abducere.

Dictio eſt oratio vel dicendi genus. Cicero 1. de Orat. cap. 34. *Educenda dictio eſt ex hac domeſtica exercitatione, & umbratili, medium in agmen, in pulverem, & clamorem, in caſtra atque aciem forenſem*. Pro *vocabulo* Grammaticis relinquendum. Nec vero recens hæc uſurpatio eſt in Grammaticorum ſchola. Diomedes lib. 1. p. 275. *Quidam ſic definiunt: Oratio eſt compoſitio dictionum, conſummans ſententiam, remque perfectam ſignificans. Scaurus ſic: Oratio eſt ore miſsa, & per dictiones ordinata pronuntiatio*. Quapropter in grammatico ſermone toleratur hæc notio: ad oratorium ſtilum, quod exempla deſunt, minus tuto affertur. Catonis enim auctoritatem, ad quam nonnulli provocant, nullam eſſe, & ex ſpurio libro petitam, Curis ſecundis demonſtratum fuit.

Discretus antiquis eſt *diviſus*, *ſeparatus*, ut Lucretio lib. 6. 790. *diſcreta ſemina*. Plinius lib. 2. epiſt. 6. *memento nihil magis eſse vitandum, quam iſtam luxuriæ & ſordium novam ſocietatem; quæ cum ſint turpiſſima diſcreta & ſeparata, turpius junguntur*. At pro *modeſtus*, uti vulgus noſtrum interpretatur, barbariſmum olet. Idem cenſemus de derivatis *Diſcrete* & *Indiſcretus*, Cicero Juvent. lib. 1. cap. 30. *In præſentia partes argumentandi confuſe & permiſte diſperſimus: poſt diſcrete & electe digeremus*. Apulejus de Mundo *indiſcretis finibus Pamphylium, Syrium, Ægyptium* mare. Spartianus in Nigro cap. 3. *cum indiſcrete ſubſellia Circi maximi repleta eſſent*.

Discursus pro *ſermone*: & verbum *diſcurrere* pro *ſermo-*

ſermocinari barbare dicitur, nec afferri antiquior auctoritas poteſt, quam Ammiani Marcellini, non puriſſimi ſcriptoris, qui lib. 17. cap. 6. (Valeſ. c. 4.) *ſuper quo*, inquit, *nunc, quia tempeſtivum eſt pauca diſcurram*. Subſtantivi *Discurſus* non prius exemplum Lindenbrogius in Notis, quam ex ſæculo Caroli M. arceſſit. Abſtinent ergo hac ſignificatione, qui ſtilum ſectantur puriorem. Quid proprie & latine ſit *diſcurrere* & *diſcurſus*, non obſcurum. Livius 1. cap. 9. *ſigno dato juventus Romana ad rapiendas virgines diſcurrit*. Seneca epiſt. 103. de vero peregrinationis uſu: *Quamdiu quidem neſcieris, quid fugiendum, quid petendum, quid neceſſarium, quid ſupervacuum, quid juſtum, quid honeſtum ſit, non erit hoc peregrinari, ſed errare. Nullam tibi opem feret iſte diſcurſus*.

DISPENSARE pro *legibus ſolvere* novum eſt. Vetus notio verbi hujus eſt *diſponere* & *procurare*, v. g. diſpenſare res domeſticas. Etiam *cum cura diſtribuere*, Nepos in Conone cap. 4. *quem vellet eligere ad diſpenſandam pecuniam*: ſeu aliquid *dividere*. Curt. 6. cap. 4. *amnis duo itinera, velut diſpenſatis aquis, aperit*. Idem cenſeas de nomine *Diſpenſatio*. Frontinus de Aquæduct. lib. (p. 243. ed. Keuch.) de diviſione aquarum: *Sed hæc ipſa diſpenſatio per nomina aquarum ad regiones Urbis partienda eſt*.

DISSITUS antiquis eſt *diſperſus*, *diſſeminatus*. Lucretius lib. 3. v. 144.

Cetera pars animæ per totum diſſita corpus.

& lib. 4. v. 886.

Per membra atque artus animal diſſita vis eſt.

Non ergo pure vulgo dicimus : *terræ longe diſſitæ*, *populi longe diſſiti*, quamvis idem confirmare Apulejus 1. Florid. videatur . *Homines* inquit, *neque longule diſſita*, *neque proxime aſſita poſſimus cernere*, de quibus durius cenſet Scioppius de Voſſ. n. 15. & Apuleji aſino, quam Tullio aut Livio, digniora eſſe judicat.

Ditio poteſtatem ſignificat & imperium, e. g. *in ditionem redigere* Curt. 4. cap. 1. *ditionis ſuæ facere* idem cap. 4. & *alienæ ditionis eſſe* lib. 5. cap. 5. & Livius lib. 21. cap. 60. *omnem oram ad Iberum flumen, Romanæ ditionis fecit*. Idem lib. 31. cap. 7. *in ditione habere* dixit : & *ſub ditione cujus eſſe* lib. 6. cap. 29. *in ditionem tradere* idem 26. cap. 43. *ditione adicere regionem* Curt. 4. cap. 1. n. 26. Addit 15. Freinshemius in Indice, *manifeſto diſcrimine ditionis & regionis quæ vulgo confundunt*. Non ergo pro ipſa provincia & regione, ut hodie fit, accipi hoc vocabulum poteſt, neque antiquior, qui ita abuſus illo fuerit, repertus nobis eſt, quam Paulus Diaconus in Juliano, ſeu quisquis auctor eſt Miſcellæ Hiſtoriæ, cujus verba exhibent Poſteriores Curæ.

Divus, Divi, ſunt vel Dii, vel ἀποθεωθέντες, & ipſi numero Deorum adſcripti. Improbat ergo Cl. Vorſtius, ſanctos Apoſtolos alioſque *Divos* adpellari, v. g. *Divus Paulus*. Tutius dixeris *Divinus Paulus*, ſicut Cicero *divinum Platonem* vocavit, & paſſim *divinam virtutem*. Aut potius *ſanctos*, *beatos* exemplo veterum Chriſtianorum dicamus. Neque adhuc probari antiquis exemplis potuit, *Divus*, *Diva* adjectivum eſſe, &

& aliud, quam *Deus*, *Dea*. Livius lib. 7. cap. 26. *Si diva ſi divæ eſſet, qui ſibi præpetem miſiſſet, propitius adeſſet*. Idcirco non magis licet *Divus Paulus*, *Divus Auguſtinus*; aut de principibus *Divus Carolus*, *Divus Ferdinandus* &c. dicere, quam *Deus Paulus*, *Deus Auguſtinus*, atque ipſa de ceteris. Plura vide in Curis Poſterioribus.

Dominus Imperantem Latinis ſignificat, v. g. Tacit. Hiſt. 4. cap. 17. *Romani. devictarum gentium domini communes*; ſive monarcha ſit, ut Plinius Trajanum adpellat *Dominum* lib. 10. Epiſtolarum: ſive tyrannus, quo modo Tiberius inviſum nomen refugit Tac. 2. Annal. cap. 87. ſive denique familiæ ſuæ imperet, Virgil. Eclog. 3.

quid facient domini, audent cum talia fures.

Hodie communis titulus omnium ingenuorum eſt, ut vix liceat mediocris fortis hominem adpellare, niſi præmiſſo *dominationis* honore. Ita inveteratus mos eſt, ut ſine multorum offenſa emendari poſſe non videatur. Cui forſan occaſionem præbuit Romanorum conſuetudo, qua obvios, ſi nomen non ſuccurrebat, *dominos* ſalutarunt, teſte Seneca epiſt. 3. Et primum imperatorum nominibus præfigebant D. N. hoc eſt *Dominus noſter*, & ſexu mutato etiam fœminis Auguſtis habebant idem honoris. In Reineſianis Inſcriptionibus p. 323.

PIISSIMAE. AC. VENERABILI.
D. N. HELENAE. AVG.
MATRI. D. N.
MAXIMI. VICTORIS. AUG.
CONSTANTINI.
ET. AVIAE. DD. NN.
CONSTANTI. ET. CONSTANTIS.
ORDO. ET. POPULUS.
SURRENTINOR.

DUELLUM antiquis eſt *bellum*, quod ex Plauto & Horatio liquet: ille enim Epid. Act. 3. ſc. 4. *apud reges armis arte duellica divitias magnas indeptus*: hic lib. 1. epiſt. 2. Trojanum bellum *lentum duellum* vocat. Adde Cic. in Oratore cap. 45. & Livium lib. 22. cap. 10. Quod autem vulgus *duellum* hodierno die vocat, id veteribus erat *ſingularis pugna*, Eutrop. 11. cap. 2. & Sulp. Sever. 1. Hiſt. cap. 34. item *ſingulare certamen* Vopiſc. in Probo cap. 9.

EXAUDIRE Latinis ſæpius eſt *audire*. Cic. 1. Div. cap. 33. *ſubito exaudivit hinnitum*; & 1. Catil. cap. 8. *quorum voces exaudire potuiſti*. Noſtrates attribuunt unicum ſignificatum, precibus adnuere, *ethuten*. Potes pariter dicere, Deum preces *audire*, atque *exaudire*. Nam *audio* etiam eſt obſequi, aut facere, quod quis petierat.

EXCESSUS Ethicis ſignificat vitii genus, quod augendo circumſtantias declinat a virtute. Priſcis Latinis erat idem, quod *diſceſſus* ut Cic. 5. Fin. cap. 18. *exceſſus e vita*, id eſt mors: quam etiam demto *vitæ* vocabulo, ſignificat, ut Tacito 1. annal. cap. 7. & 14.

FESTIVITAS eſt *lepor* & *jucunditas*. 1. ad Herenn.

renn. cap. 8. *Illud genus narrationis, quod in perſonis poſitum eſt, debet habere ſermonis feſtivitatem*. Sero, nec antequam caderet lingua Latina, *feſtum diem*, aut *ſolennitatem*, v. g. nuptialem, ſignificare cœpit. Lampridii & Proſperi Aquitanici teſtimonia Secundis Curis exhibuimus. Sed malo Ciceronem, quam hos, imitari.

FORNICARI eſt fornice arcuari. Plinius 16. cap. 42. *palma fornicatur*, hoc eſt ſurſum incurvatur, & de apibus lib. 11. cap. 10. *ruentes ceras fulciunt pilarum intergerinis a ſolo fornicatis*. Ammianus lib. 26. cap. 24. *fornicatum ædificium*. Vitruvius lib. 5. cap. 5. *cellæ confornicentur*. Quod vero Fornix etiam *lupanar* ſignificat, *fornicari* vulgatus Scripturæ interpres pro *ſcortari* uſurpavit, ſed ſine conſenſu veterum Latinorum. Eadem ratio eſt ſubſtantivorum FORNICATIO & FORNICATOR, quorum utrumque de venerea re perſæpe uſurpatur ab eodem interprete. Prioris uſum ita tradit Seneca epiſt. 95. *Societas noſtra lapidum fornicationi ſimillima eſt: quæ caſura, niſi invicem obſtarent, hoc ipſo ſuſtinetur*.

GENTILES Cicero Topic. cap. 6. definit, *qui eodem nomine ſunt, ab ingenuis oriundi, quorum majorum nemo ſervitutem ſervivit, nec capite ſunt diminuti*. Brevius: ex eadem orti gente. Adde Gellium lib. 17. cap. 17. ſupra in CONCIVIS allegatum. Eccleſiaſticis *Gentiles* ſunt idolatræ, *Penden* pro qua notione alii malunt *paganos* dicere. Pagani enim fuerunt, qui non erant milites. Plin. 10. epiſt. 18. *& milites & pagani*: Veget. 2. cap. 23. *ſi doctrina ceſſet armorum, nihil paganus diſtat a milite*. Hinc translate pagani omnes, qui

Chriſto non militant ſeu Chriſtiani non ſunt. Alii paganos malunt a *pagis* dictos, quod templis urbium a Conſtantino clauſis in pagis deos coluerint, quemadmodum Prudentius in Romano v. 296. idolorum cultorem vocat *pago deditum*. Concedo elegantius vocabulum *paganus* adhiberi: nec tamen eripi poteſt alterum *gentilis* aut cognatum *ethnicus*, propter inveteratum uſum. Utrumque enim in eccleſia antiquum eſt. Hieronimus in Epheſ. 5. comm. 20. *Hoc & gentilis fecit, & Judæus, & publicanus; & ethnicus*. Idem epiſt. 2. *gentilis litteratura*, i. e. lectio paganorum ſcriptorum: & epiſt. 33. *Cernimus ethnicos atque Judæos hæreticos atque diverſorum dogmatum homines volutari in cæno libidinum*. Nec tamen pagani vox eccleſiaſticam notionem recens aut noſtra demum ætate ſuſcepit. Idem Hieronymus in Pſalmum 42. *pagani Deos ſuos digito oſtendunt*: & Oroſius 7. cap. 35. Claudianum poetam vocat *paganum pervicaciſſimum*.

GRATIOSUS. Rud. Goclenius Obſerv. L. L. improbat formulam *Domine Gratioſe*, quod *Gratioſus* eſt, qui admittit gratiam, ſeu gratia pollet: Ita quidem eſt, ut plerumque Latinis ſignificet eum, qui valet gratia apud alios, unde Livius 39. cap. 32. *plebeii quoque gratioſi homines petebant*: nolim tamen alteram ſignificationem in barbariſmis ponere, quia Gellius 9. cap. 12. *gratioſus*, inquit, *qui adhibet gratias, & qui admittit*, quamquam notio altera perrara eſt, ut vix exemplis comprobari poſſit. Quod vero etiam, qui jucundi & elegantis ingenii eſt, nonnulli *gratioſum* vocant, id Gallicifmum ſapit. Vide Voſſ.

HA-

HACTENUS de *tempore* in omnium fere ore eſt, ſed, ſi Ciceronem conſulas, non puriſſime. Hic enim *adhuc* pro eo, quod vulgo eſt. *hactenus*, conſtanter dixit: *Hactenus* vero aliter adhibuit, ut idem ſit. quod *ad hunc usque locum*; & de loco librorum aut ſcripturæ ſæpe uſurpatur, *Sed hac hactenus*, *Hactenus de litteris*. Sic 13. Att. epiſt. 21. *Sed hæc hactenus*, *ne videar περὶ μικρὰ σπουδάζειν*. Deinde ſequente *UT* notat *eatenus*, *in tantum*. Lib. 2. de Oratore cap. 27. *Hæc artem & præcepta duntaxat hactenus requirunt, ut certis dicendi luminibus ornentur*. Juſtinus 39. cap. 1. *rex a matre hactenus conſtituitur, ut nomen regis penes filium: jus autem omnis imperii penes matrem eſſet*. Et ita Suetonius ſæpe, & Plinius lib. 4. epiſt. 8. Tacitus 2. an cap. 34. n. 4. Quæ in contrarium objiciuntur, aut ambigua ſunt, aut rara nimis, ut Tullianam normam non poſſint depravare.

HUMILIS notat proprie, quod humi repit, parvum eſt. Curtius 7. cap. 4. *neminem adeo humilem eſſe, ut humeri ejus non poſſent Macedonis militis verticem æquare*. Plinius lib. 7. epiſt. 20. *humili radice deſcendunt*. Metaphorice eſt *abiectus, ignobilis*. Cicer. 1. Fin. 15. *ſuccumbere doloribus, eosque humili animo, imbecilloque ferre, miſerum eſt*. Pro *modeſtus* autem non acceptum fuit, priusquam inclinaret Latinitas, aut peregrina ſpecie deformaretur. Adde Cur. Poſter.

HUMILITAS pariter non virtutem, *modeſtiam*, *Demuth* ſignificat, ſed altitudini opponitur, ut *humilitas arborum* Salluſt. Jugurth. cap. 49. *navium*

vium Cæſ. 5. Gall. cap. 1. aut dignitati, *e. g. humilitas generis*, idem Salluſt. Jug. cap. 72.

IMAGINARI eſt alicujus ſimilitudinem mente concipere. Plin. 9. cap. 35. *imaginari fercula triumphi*. Deinde ſomniare. Plinius junior 5. epiſt. 5. *Viſus eſt ſibi per nocturnam quietem jacere in lectulo ſuo --- mox imaginatus eſt veniſſe Neronem*. Suetonius Cæſ. 81. *Calpurnia uxor imaginata eſt collabi faſtigium domus*. Peſſime ergo abutuntur verbo tirones noſtri, quando pro *tribuere ſibi*, aut *perſuadere ſibi* & *arbitrari* adhibent.

IMO vel IMMO correctionis eſt, non affirmationis Adverbium.

IMPINGERE pro *offendere* ignorat caſta antiquitas, cui eſt, *inicere*, *infligere*. Plautus Amphitr. act. 4. ſc. 4. *ex vulnere, quod mihi impegit*. Phædrus lib. 3. fab. 6. *Æſopo quidam petulans lapidem impegerat*. Quæ vero hodie obtinet ſignificatio, jam tum Hieronymi ætate in uſu fuit. Sic enim præfat. in Danielem (ſeu epiſt. 12.) *cum me in linguæ hujus piſtrinum recluſiſſem; --- impegi noviſſime in Danielem*, id eſt in ſtilum Danielis Chaldaicum. Malo cum antiquis loqui, quibus non deeſt, quo recentiorem notionem ſignificent. Cicero 9. epiſt. 2. *Quis eſt tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nusquam incurrat?*

INDIGETARE verbum, quo, ſi Varronis fragmentum apud Nonium excipias, fere ſoli utuntur auctores Latinitatis cadentis: neque hi ſæpenumero. Hodie tritum eſt & pervulgare, ac vim *nominandi* aut *indicandi* habere creditur. Sed ſubobſcurum, quid veteribus ſignificaverit. Varro:

quam

quam deam ſolent indigitare etiam pontifices. Macrobius 1. Saturn. cap. 17. *Virgines Veſtales ita indigitant*: *Apollo Medice*, *Apollo Pæan*. In his Voſſius interpretatur *invocare*. Tertullian. de Jejun. cap. 10. *precem indigetant*, *hoſtiam inſtaurant*, quod videtur eſſe *indicare*. Ergo vulgaris notio *indicare*, *nominare* incerta eſt. Nec origo certior, dum alii a *digitus*, alii ab *indigetes* deducunt, unde per I & E ſcribitur.

INFRACTUS Ciceroni & æqualibus ſignificat *fractus* ſeu *valde fractus*, nec ab *in* & *fractus* compoſitum eſt, ſed ex Verbo *infringo* inclinatum. Giſanius Obſerv. L. L. & Pareus Lex. Crit. adnotarunt, veteres uti verbo juncto *infractus* ſæpius, quam ſimplici *fractus*: e. c. Cicero ad Quir. poſt. Red. cap. 8. *Marium vidi*, *cum eſſet ſumma ſenectute*, *non modo non infracto animo propter magnitudinem calamitatis*, *ſed confirmato atque renovato*. Virgil. 9. Æn. v. 500. *torpent infractæ ad prœlia vires*. Curt. 9. c. 2. n. 30. *averſos animos & infractos excitare conor*. Vellejus 2. cap. 39. *Gallia Cæſaris ductu auſpiciisque infracta ignavum conferunt ſtipendium*. Idem confirmat ſubſtantivum Tullianum 3. Tuſcul. cap. 7. *Veriſimile eſt*, *in quem cadat ægritudo*, *cadere in eundem timorem*, *& infractionem quidem animi*, *& demiſſionem*. Male cum his congruunt, qui hodie pro *non fractus* uſurpant, quibus quidem Hieronymus atque Symmachus favere videntur (vide Poſt. Cur.) ſed præſtat antiquiores, quam hos aut eorum æquales ſequi.

INFUCATUS pariter ſignificationem ſimplicis non negat, ſed auget. Eſt enim ab *infucare*, id eſt

fuco

ſuco inficere. Cicero 3. de Oratore cap. 25. extremo: *In ſcrptis & in dictis non aurium ſolum, ſed animi judicio etiam magis, infucata vitia noſcuntur*. Verum & hoc mutavit poſterior ætas, ut Curis Secundis oſtendimus.

Inquam hodie adhibetur ad revocandum & corrigendum ſermonem, ſi quid perperam dictum eſt. Olim continuando ſermoni, qui paullum interruptus fuit, ſerviebat. Pro correctione autem in uſu fuit: *illud volui dicere*, & ſimilia.

Intercedo, Intercessio, & Intercessor referuntur vulgo ad officium deprecatoris, *Borbitten*, *Borbitte*, *Borbitter*. Ciceroni aliiſque antiquis notant *legibus contradicere*, proteſtiren. Alterum autem ſignificatum ita explicant Latini: Tullius poſt Red. ad Quir. cap. 5. *ſupplicare cui pro aliquo*, & cap. 4. *adeſſe cui ad deprecandam calamitatem ejus*. Plinius 6. epiſt. 4. *ego precum tuarum miniſter, adjutor, particeps ero*. Iterum Tullius 13. epiſt. 35. *quem Cæſar meo beneficio in Novocomenſes retulit*, hoc eſt me rogante, quod noſtri dixiſſent, *mea interceſſione*: & epiſt. 56. *rogatu meo*, quod idem eſt. Livius lib. 36. cap. 35. *Ego apud conſulem deprecator defenſorque vobis adero*. Suetonius Cæſ. cap. 83. *C. Memmii etiam ſuffragator in petitione conſulatus fuit*: ubi Bernegg. in Indice, *abſurde vulgo interceſſor*.

Ita abſolute poſitum ſimilitudinis potius, quam affirmationis Adverbium eſt, at ſequente *Eſt*, affirmat in reſponſione, *Ita eſt Ja*, *dem iſt alſo*. Non autem abſolute *Ita Ja*, niſi *eſt* ſubaudiatur.

Iterum perperam vulgata conſuetudine pro *vi-*

ciſſim adhibetur, v. g. *iterum alicui gratificari*. Nam *iterum* Latinis eſt *ſecundo*, *zum andern mahl*, Nepos Hannib. cap. 5. *Gracchum iterum conſulem in inſidias inductum ſuſtulit*. Vellejus 2. cap. 34. *Lentulis conſularis & prætor iterum*, quod Plutarchus in Cicerone reddidit δευτερον. Cicero 1. Invent. cap. 39. *Primo quidem decipi incommodum eſt: iterum ſtultum: tertio turpe*.

Juxta frequens vocula in citandis auctoribus, ut *juxta Horatium*, *juſta Plinii verba* &c. Veteres autem dixerunt *ſecundum* Homerum, *teſte* Catone, *ex ſententia* Ciceronis, & (quod Livius 36. 19. habet) Polybio *auctore*. Et his *juxta* eſt *prope neben*. e. c. Nepos Att. cap. 22. *ſepultus eſt juxta viam Appiam*. Cadens Latinitas pro *ſecundum* uſurpavit, ut Solinus cap. 11. *juxta ſiderum diſciplinam*. Salvianus lib. 6. p. 125. *juxta Domini noſtri dictum*. Adde Cur. Poſt. Sed nolim hos doctores Latinitatis antiquioribus anteferri.

Luscus vulgo pro ſtrabone ponitur, *ſhielend*: Latine eſt unoculus, ſeu oculo captus. Vid. Voſſ.

Mechanicus male hoc vocabulum ad illiberalia opificia & ſellularias artes detruditur. Opera quidem manuum in mechanicis opus, ſed magis ingenio. Unde ingenioſum artificem, qui machinis & mirandis inſtrumentis opus perficit, mechanicum veteres dixerunt, Sueton. Veſp. cap. 18. *mechanico, grandes columnas exigua impenſa perducturum in Capitolium pollicenti, præmium non mediocre obtulit*. Quos autem vulgus mechanicos vocat, *opifices* adpellabimus: eorumque humiles ar-

artes non *mechanicas*, ſed *ſellularias*, *ſedentarias*; aut *vulgares*, ut Cicero dixit pro S. Roſc. cap. 40.

Media pro *ſubſidiis* aut *ſumtibus* ex Germaniſmi conſuetudine perſæpe dicuntur, ut *media ſalutis*, *ſtudiorum*, *Wittel*, ſed ſine ſuffragio Latini populi. Subſtantivum enim uſu nunquam venit: adjectivum per ſe notum eſt, cujus Neutrum Græco more *rem mediam* deſignat, e. g. *medio tutiſſimus ibis*, Ovid, *a medio ad ſummum* Cic. de Univerſ. In ceteris, *de medio tollere*, *in medium proferre*, ſubauditur *locus*.

Mediare Latinis rarum verbum, & ſi quando utuntur, ſignificat rem mediam dividere vel dividi. Cælius Apicius lib. 3. cap. 7. *coliculos elixatos mediabis*. Palladius 4. cap. 10. *Junio mediante*, id eſt medio. Excidunt ergo notiones peregrinæ *mediante hoc*, *illo*; item *mediate*, pro *interveniente alio*.

Memorare, hoc eſt memoriten, memoriæ infigere, inſcite: at pro *narrare* commode & eleganter uſurpatur. Salluſtius Catil. cap. 7. *Memorare poſſem, quibus in locis maximas hoſtium copias P. R. parva manu fuderit*.

Mundus ſyſtema univerſorum notat ab *ornatu* ita adpellatum. Falluntur, qui ubique vernaculo *Welt* reſpondere credunt. Nam noſtrum *Welt* præter ſyſtema cæli terræque, ſignificat *orbem terrarum*, & *genus humanum*, *mortales*, *impiorum colluviem*, *res humanas* &c. Iudicio opus eſt in diſcernendis phraſibus.

Neutralis non quidem vox barbara eſt, ſed Latina Grammaticorum. Quinctilianus lib. 1. cap. 4. *quæ*

4. *quæ feminina poſitione mares, aut neutrali feminas ſignificant*. Eodem libro, cap. 5. *nomina neutralia* dixit. Pro iis autem, qui ſe inter belligerantes ita præbent, ut neutrius amicitiam offendant, apud veteres non reperitur, qui hoſce *medios & neutrius partis* dicunt, ut eſt apud Suetonium Cæſ. cap. 75. & *otioſos* cum Cic. pro Marcello cap. 6. ac lib. 9. epiſt. 6. cum Eutropio lib. 4. cap. 3. *utriſque ſe æquos præbentes*.

OFFICIUM licet certo modo ad gerendam rempubl. applicetur, ut in Eumene Nepotis cap. 1. tamen id raro fit & caute adhibetur. Officium enim Latine notat, quod quiſque debet facere, *Pflicht und Schuldigkeit*, ut *officii mei eſt, facere quod officium eſt, ad officium redire*. Deinde beneficium. ut *officia amicis præſtare*. Vix ergo excuſari poſſunt tirones, cum *officium* indiſcriminatim pro magiſtratu aut honoribus ſumunt, cum non deſint, in quibus minus poſſit offendi, *honores petere*: *ad honores adſcendere, rempub. adminiſtrare, gerere* & cetera hujus generis: etiam *magiſtratum ingredi, das Amt antreten*, apud Salluſt. Jug. cap. 43.

PERSONA eſt qualitas, qua homo ab homine differt. Latine itaque dicimus: *imponere alicui perſonam, perſonam induere, deponere, abeſſe a perſona principis, non ſatis dignum eſſe perſona cujus*. Hæc nota ſunt, & his ſimilia: rariora quædam, nec vero minus elegantia ſubjungo: *ſub perſona cujus*, item *ex perſona cujus dicere*, Gellii utrumque lib. 10. cap. 22. Et, *id Cicero ſua ipſe perſona frequentiſſime præcipit*, Quinctil. 10. cap. 5. hoc eſt per ſe, non ex aliorum ſententia. De

notio-

notione *larvæ* dictum Poſter. Curis. Extra hos aut ſimiles uſus peregrinitate damnatur hoc vocabulum. Excipias vero Theologorum uſum hujus vocabuli, quem gravibus de cauſſis Eccleſia in ſinum ſuſcepit.

POTARE pro potum præbere. Eſt enim largiter bibere.

PRÆCISE non eſt *accurate*, *diſerte*, *puncto temporis obſervato totidem verbis*. ut vulgo capitur, ſed *non plene*, *non perfecte*. Tullius 2. Nat. Deor. cap. 20. *Sed id præciſe dicitur* : --- *plene autem & perfecte ſic dici exiſtimato*: & 8. Att. epiſt. 4. *Numquam reo cuidam tam humili*, *tam ſordido*, *tam nocenti*, *tam alieno*, *tam præciſe negavi*, *quam hic mihi*, hoc eſt ἀποτόμως, ſine ulla exceptione. Gellius 3. cap. 16. *obſcure atque præciſe dictum*.

PRÆSUMO proprie eſt *ante capio*. Plinius lib. 6. epiſt. 10. *præſumere officia heredum*. Claudius 4. Conſul. Honor. 166.

Præſumtum diadema dedit,

hoc eſt, ante legitimam ætatem geſtare cœptum. Ad animum refert Virgilius 11. *v*. 18.

-- *animis & ſpe præſumite bellum*.

Unde *præſumtio bonæ famæ* Plinio 9. epiſt. 3. eſt certiſſima futuræ gloriæ fiducia & quaſi anticipatio. Sequioris ævi ſcriptores addiderunt novum ſignificatum, nempe *audendi*, & quidem in malam partem. Sex. Rufus cap. 7. *Epirotæ cum rege Pyrrho etiam ad Italiam tranſire præſumſerant*. Sulp. Severus 1. Hiſt. cap. 47. de Ozia rege: *elatus ſecundis rebus*, *illicita præſumens*, *incenſum Deo obtulit*. Quod ut imitentur Latinitatis ſtudioſi, nolim equidem ſuaſor eſſe. PRO-

PROLIXUS & PROLIXE ad orationem & verba minus ſcite vulgo applicant, ut longitudo & copia deſcribatur. Ciceroni enim Prolixus eſt *liberalis* & *largus*. De oratione autem habet *multus longus*, *copioſus*, *verboſus* e. c. *nolo in hac re multus videri* : *dialogus longus* : *epiſtola pluribus verbis ſcripta*, *hæc ad te ſcripſi verboſius*. Suetonius Rhet. cap. 1. *latius & uberius explicare*. Poſtea & Minucius Felix cap. 17. *prolixior oratio*. Et Symmachus 2. epiſt. 8. *litterarum prolixitas*. & Auguſtinus epiſt. v. extr. *prolixiſſima epiſtola*.

PROMOVERE ut hodie, ita jam tum cadentis Latinitatis ævo, ſimpliciter ad *honores* applicatum fuit, ut ſit *honores decernere*, *ad dignitatem evehere*, *honoribus augere*. Veteres non abhorrebant ab hac notione, elegantius vero, quam recentes, & additis aliis vocabulis, eadem uſi ſunt. Nam ſicut promovere eſt *gradum movere*, ſeu *in alium locum pellere* : ita Curtius 6. cap. 11. *promoveri ab humili ordine ad ſuperiorem gradum*; Plinius 10. epiſt. 3. *in ampliſſimum ordinem promovere* : Suet. Oth. cap. 1. *in ampliorem gradum promovere*. Hic enim apponitur dignitatis nomen, ad quam fit promotio, ſimulque ad propriam ſignificationem reſpicitur, quod utrumque negligunt recentiores. (Aliquando tamen nomen dignitatis ſubauditur, ut Plin. Panegyr. cap. 90. extr.) Hinc nec PROMOTOR Latinum eſt, quo vocabulo noſtri *dignitatis amplificatorem*, ut Cicero appellat lib. 2. epiſt. 9. deſcribunt.

PROPRIUS ad varia peregrina trahitur, v. g. *propria manu* ſcriptum : *proprio Marte* elaboratum : Atque ita Haythonus Paſſagio Terræ S. cap. 10.

non crediди*ſſem*, *niſi propriis oculis perſpexiſſem*? Nec elegantius Sulp. Severus Dialog. 2. cap. 4. *defuncti corpus propriis manibus accepit*. Latine *Proprius*. eſt *eigenthümlich*, *einem allein gehörig*, v. g. *nihil eſt proprium cujusquam*: *libertas eſt propria populo R.* Germaniſmi autem, quos ſupra notavimus ita corrigendi ſunt, *mea manu* 9. Att. epiſt. 2.; & 5. epiſt. 15. *ſuo Marte* Philipp. 2. cap. 37. *meis oculis*, niſi potius *oculis* ſimpliciter, aut *hiſce oculis* cum Terentio dicendum eſt Adelph. act. 3. ſc. 2.

Pro Tempore vulgo noſtro eſt *jam*, *hoc tempore*, ſed male: antiquis Latinis, *pro conditione temporis*, *prout tempus fert*. Livius 32. cap. 10. *His raptim pro tempore inſtructis*. Virg. Eclog. 7.

Nunc te marmoreum pro tempore fecimus.

Juſtinus 11. cap. 1. *conſolatus hortatusque pro tempore eſt*. Idem cenſeas de cognata formula cum tempore, quam ſi accipis pro *procedente tempore*, *progreſſu temporis*, Germaniſmum olet: verum ut comitatum ſignificat, ſana eſt & probata. Seneca enim epiſt. 58. *quidquid*, inquit, *vides*, *currit cum tempore*, id eſt tempus currit, & res viſa currit. in tempore autem, *zu rechter Zeit*. Livius 3?. cap. 5. *ni equites pediteſque in tempore ſubveniſſent*.

Proximus ſubſtantive Græciſmum Latinis intolerabilem affert. Dum enim ὁ πλησίον in Sacris vulgo *proximus* transfertur, id in ipſam porro irrepſit Latinitatem. *Proximus* vero eſt tantummodo adjectivum, v. g. *proxima nocte*, Catil. 1. *proximo ſæculo*, de Cl. Orat. cap. 10.

Quandoque vulgo uſurpatur pro *raro*, *interdum*,

dum, atque ita explicant Horatii verſum de Arte 359.

quandoque bonus dormitat Homerus.

Sed male hoc fieri, Buchnerus ſupplementis Fabri diligentiſſime probavit. Tenuit me ſuſpenſum locus Plinii, quem Buchnerus non attigit, lib. 1. epiſt. 10. *nam id ipſum quandoque contingit*, ubi Catanæus exponit *raro*. Verum editio Aldi 1508. habet *quando*, non *quandoque*, ut etiam de lectione dubitare poſſis. Verus autem ſenſus hujus voculæ eſt *Quando Quandocunque*, Livius lib. 1. cap. 30. *manſit ſolenne, ut quandoque idem prodigium nunciaretur, feriæ per novem dies agerentur.* Ad quem locum Gronovium conſulas, uti etiam ad cap. 24. ejuſdem libri. Eſt, ubi *aliquando* interpretamur. Cicero lib. 6. epiſt. 19. extrema: *Ego me Aſturæ diutius arbitror commoraturum, quoad ille quandoque veniat.*

Quoad pro *ſecundum*, barbarum eſt: v. g. *quoad corpus*, *quoad animam*. Non enim Nominibus, ſed Verbis jungi poſtulat, & valet *quamdiu*, *quouſque*. Nepos Pelop. cap. 4. *Epaminondas, quoad cum civibus dimicatum eſt, domi quietus fuit*: & nota formula, *quoad poteſt*, *quoad ejus fieri poteſt*, & Cic. 2. epiſt. 2. *quoad ejus facere poteritis*. Pro barbara notione adhibeas vel *ſecundum*, vel *quod attinet ad*, unde etiam contractum eſſe videtur.

Saltem male vulgus uſurpat pro *ſolum*. Eſt enim genuina ejus ſignificatio *minimum*, *zum wenigſten*. Terent. Eunuch. act. 4. ſcen. 2. *Si illud non licebit, ſaltem hoc licebit*. Quæ in contrarium objiciuntur, ventilavimus Secundis Curis.

Scholaris, pro *Scholaſticus*, ſero dici cœpit. Media ætas Palatinos milites *ſcholares* nuncupavit, ſicut diverſæ erant in Palatio militum ſcholæ. Vid. Cur. Poſter. *Scholaſticus* autem eſt antiquæ & probæ notæ. Plin. 2. epiſt. ult. *ſcholaſtica lege*: & ſubſtantive idem lib. 1. epiſt. ult. & Petronius ſupra in *Extemporaneus*. Denique Fulgentius *ſcholaris* ad rem litterariam deduxit lib. 1. Mythol. p. 14. ed. Munck. *ſcholaribus rudimentis tumidas ferulis palmas* commemorans.

Secularis (vel Sæcularis) eccleſiaſticis idem eſt quod *profanus*. Hieronymi epiſt. 22. ſect. 13. *codices ſæculares* ſunt libri profani, Ciceronis, Plauti, & aliorum. Iiſdem quoque seculum crebro mundum & res mundanas ſignificat. Prudent. in Laurentio extr. *vincula ſæculi*, impedimenta pietatis. Sedulius, *Beatus auctor ſæculi*. Quid Romanis priſcis fuerit *ſæculum*, & ludi *ſæculares*, abunde notum eſt.

Seducere pro *corrumpere mores*, *berſuhren*, antique Latinum non eſt. Veteri enim in Latio hoc verbum notabat *ſeorſum ducere*, & *a cœtu removere*. Plautus Aſin. act. 2. ſc. 2. v. 95. *me hodie ſenex ſeducit ſolum*, *ſeorſum ab ædibus*; & Aulular. act. 1. ſc. 3. *ſecreto te huc foras ſeduxi*. Petronius Satyr. *ſeduxit me paullulum a turba*. Adde Cur. Poſter. Interim vulgarem notionem ita cum Cicerone vertimus: *adoleſcentulos corruptelarum illecebris irretire* Catil. 1. cap. 6. item *ne te aliorum conſilia auferant*, lib. 2. epiſt. 7.

Servire alicui, Inservire alicui pro *ſalute cujus conſulere*, *officia deferre*, ex Germaniſmo aut nata, aut concumulata ſunt. *Servire* vero *commodis*

dis alicujus dixit Terentius Hecyr. prolog.

SPECTARE pro *pertinere*, ut in formula: *Belgium ſpectat ad Hiſpanos*, diſplicet Latine doctis. Goclenius quidem Obſerv. L. L. elegantiis annumerat, *ſpectare* pro *pertinere*, ſed exempla affert, quæ neque Vorſtio, neque Scioppio (hi enim notaverant) adverſari poſſunt, nempe *Hoc eo ſpectat: beneficia quæ ad ſingulos ſpectant: conſilia ad concordiam ſpectant* &c. Quod ſi autem poſſeſſionem & dominium vis ſignificari, abſtinendum eſt verbo *ſpectandi*.

STIPENDIARIUS non eſt, qui accipit ſtipendium, ſed qui ſolvit tributum, ſeu tributarius. Sic Cæſar lib. 1. Gall. cap. 30. *reliquas civitates ſtipendiarias habere*, id eſt ditioni ſubditas, Metaphraſtes ὑποτελῆ ἔχειν. Vellejus Pat. 2. c. 38. *Hiſpania ductu Auguſti facta ſtipendiaria eſt*.

STUDIUM. In hac voce duo admittunt partim tirones; partim vulgus noſtrum, quæ non ſatis Latina ſunt. Nam *Studium* abſolute ponunt pro ſtudiis literarum, *das Studiren*, quod malunt Latini pluraliter proferre: v. g. *vacare ſtudiis* Sueton. Aug. 8. *in ſtudia mittere* Vell. Pat. 2. cap. 51. *ſtudiis ſe aſſerere*. Plin. 1. epiſt. 3. Lubentius vero & elegantius huic verbo Genitivum adjiciunt, ut *ſtudia literarum*, *optimarum artium*, & quæ hujus generis plura ſunt. At ſingulariter *ſtudium* plerumque vel *induſtria*, vel *favor* eſt. Deinde auferendi Caſu STUDIO abutuntur multi pro *de induſtria*, *conſulto*, *mit fleiſz*, cujus exemplum in omni antiquitate nullum invenio. Rem autem ita ſignificant veteres: *de induſtria* Livius 1. cap. 45. *ex induſtria* idem lib. 26. extremo:

conſulto Valer. Max. 3. cap. 3. n. 1. extern. *ex profeſſo* idem 4. cap. 1. *dedita opera* Cic. Roſc. Am. cap. 36. extr. & *conſilio*, ut pro Ligar. cap. 12. *ſi conſilio id feciſſet*: At vero *ſtudio* notat *mit Luſt*, *Bergierig*, Pro Roſc. Am. cap. 32. extr. *ut omnes intelligant, me non ſtudio accuſare, ſed officio offendere*.

SUBDITUS vulgo Subſtantive intelligitur is, qui domino, vel principi ſubjectus eſt, *ein Unterthan*. Sed Latinis hæc notio ignota, & *ſubditus* ſemper adjectivum vel participium eſt nec cum gignendi caſu, ſed dandi, conſtruitur, *ſubditus alicui*, non *ſubditus principis*. Et quod ſummus vir H. Grotius de Iure P. & B. lib. 2. 26. ex Tacito (6. 8. 5.) exemplum profert, falſum eſt, & optimi libri *nobis* habent, non *ſubditis*. Nec ſi antiquos conſulas, frequens eſt in hoc verbo *parendi* ſignificatus, ſed vel *ſuppoſitus* notat, ut Virgil. 3. Georg. 271. *ſubdita flamma medullis*: vel *ſubornatus*, Tac. 4. annal. cap. 59. *ſubditis, qui accuſatorum nomina ſuſtinerent*. Latine autem, quem barbare Subditum vocant, dicitur *civilis imperii*, *regni*, *ſubjectus alicui*, *ſtipendiarius*, *cliens*, *parens*, &c. v. g. Plin. Paneg. cap. 85. *Neque ut alia ſubjectis, ita amor imperatur*: & Salluſt. Jug. cap. 102. *parentes abunde habemus*, *mir haben Unterthanen genug*.

TENEOR, id eſt *oportet me*, puræ Latinitatis non eſt. Habent quidem Juriſconſulti *jure teneri*, *lege teneri*, verum *teneor facere* & ſimilia, impuriora ſunt. Cum Cicerone dicas *oportet*, *munus eſt cujus*, *meæ partes ſunt*, *non alienum eſt a perſona cujus* &c.

TOR-

TORTURA pro *tormentis & quæſtione* nullius eſt auctoritatis. Propria notio habetur in Palladii lib. 3. cap. 9. *caput ſarmenti torquendum non eſt — quoniam ipſa tortura vexatio eſt*.

TRIBULARE eſt frumenta excutere, aut aliud quidvis tribulo comminuere. Cato R. R. cap. 23. *indideris defrutum, aut marmor, aut reſinam, dies viginti permiſceto crebo, tribulato quotidie*. Eſt enim a *tribulo*, quod ploſtellum fuit, quo grana excutiebantur. Vid. Varro R. R. lib. 1. cap. 52. Eccleſiaſtici verbo *tribulandi* novam metapharam addiderunt, nempe pro *affligere*, *vexare*. Hieronym. in Pſal. 120. *Nemo tribulatus, niſi qui vivere in Chriſto pie deſiderat*. Idem de nomine *tribulatio* ſentiendum, quo Vulgatus non ſemel uſus eſt.

TRIVIALIS quod in trivio & vulgare eſt, & ob id contemtum atque vile. Sueton. Aug. 72. *triviales ludios*, (Caſaub. *viliſſimos homines*) idem Gram. cap. 6. *verba trivialia*. Juvenal. Sat. 7. v. 55. *carmen triviale*, hoc eſt rude & plebejum. Injuria igitur & immerito ſuo vocari *triviales ſcholæ* videntur, quæ titulo illuſtrium Gymnaſiorum ornatæ non ſunt, ut ut artes & diſciplinas minime triviales procudant. Vid. Voſſ.

VALERE promiſcue pro *poſſe dici* non debet, niſi ad valorem verbi, qui *vires & potentiam* ſignificat, ſimul reſpiciatur: ut *valere ad conſulandum* Cic. lib. 5. ep. 13. *valere dicendo* Nepos Alcib. cap. 1. Iterum Cicero Senect. cap. 10. *Nemo adhuc convenire me valuit, quin fuerim occupatus* id eſt, quamvis ſummo ſtudio quæſiverit tempus, quo vacuus eſſem.

Unio gemma eſt Latine, & virilis generis: pro *fœdere* & *concordia*, (ubi etiam ſexus mutatur) βαρβαρίζει. Neque Latinus es, ſi conſociationem, agglutinationem, ut vulgo fit, *unionem* dixeris, quam rectius nominaſſes *unitatem*.

Unitas non eſſe numerum, quem *unum* dicimus, Pareus Lex. Crit. tradit: ſed continuationem, conjunctionem. Seneca Quæſt. Nat. 2. cap. 2. *Si quando dixero unum, memineris me non ad numerum referre, ſed ad naturam corporis, nulla ope externa, ſed unitate ſua cohærentis*. Caſſius Dig. lege 23. §. 5. de rei vindic. *ſi ſtatuæ ſuæ ferruminationi junctum brachium ſit unitate majoris partis conſumi*. Palladius Martio cap. 10. ſect. extrema deficu: *germen adunatum parturiet duos colores, quos unitate dividat, diviſione conjungat*.

Vocatio pro Officio divinitus delegato, *Beruſſ.* Catullo valet *invitatio* Epigr. 48.

Votum pro *ſuffragio* probatum non eſt. Id enim Latini *ſuffragia*, *ſententias* vocant. Salluſtius Cat. cap. 52. *Cato rogatus ſententiam*. Nepos Epam. 8. *ſuffragium ferre*. Brutus Ciceroni 11. epiſt. 4. *adjuvare aliquem ſententia ſua*.

CAPUT IV.

De Phraſibus & Formulis minus Latinis.

AD DIEM III. KAL. aut ſimili modo, rejicit Giſanius Obſerv. L. L. p. 20. ex veteribus ſubſtituit *Ante diem*, *Ante Kal.* quod quia ſæpe notis *A. D.* ſignatum eſt, putat deſcribentes in *AD*, ut multis adhuc locis legitur, depravaſſe. Hoc

Hoc certum eſt *ante*, *in ante*, *ex ante* elegantiſſime in his formulis adhiberi. Cic. Catil. 1. cap. 3. *Dixi ego idem in ſenatu, cædem te optimatum contuliſſe in ante diem V. Kal. Novembris*. Livius 41. cap. 17. *Comitia quæ in ante diem 3. Non. Sextiles edicta erant*. Idem 45. cap. 2. extr. *Supplicatio indicta eſt ex ante diem quintum idus Octobres cum eo die in quinque dies*.

Amittere Prœlium pro *vinci*, *acie vinci*, *prœlio fundi*, *inferiorem diſcedere*, inepte tirones dicunt, quamvis *exercitum amittere* probum ſit auctore Juſtino 38. cap. 9. n. 2. *Facere* autem *prœlium* bonum eſt auctore Nepote in principio Chabriæ: & Livio lib. 35. cap. 1.

Non Abs Re trita formula, non autem Latina, ſiquidem Ab Re dicendum erat. Veteres enim *Abs* non utebantur niſi ſequente C. Q. aut T. obſervante Valla Eleg. 2. cap. 29. Omnes omnium temporum auctores *Ab re* dixerunt; nec Gellii illud Noct. Att. 18. cap. 14. nobis adverſatur, quia manifeſto depravatum eſt in libris noſtri ſæculi. Superiore ita excuſum fuit Venetiis 1489. Lugduni 1565. & Coloniæ 1533. editore P. Moſellano: *Hæc notare meminiſſeque non AB re viſum eſt*. Non poſſum etiam hoc loco non notare, a multis hanc formulam *ab re* intempeſtive adhiberi. Veteres *alienum* ſubaudierunt, quod quia non attendunt recentes, fit, ut in ipſis ſæpe caſtigent Critici, quod Scioppius in Famiano, qui *non ab re veritus* dixerat, ubi *alienum* locum non habet.

Brabhium Sæculare, Magiſtratus, & quæ alia poteſtatem ſummam ſignificant, aut ſummæ adminiſtram:

COMPARATUM EST CUM HOC, ILLO. Recte & ordine fecit Jo. Vorſtius, qui hanc formulam reprobavit, Nam Latini: *Ita ratio comparata eſt vitæ naturæque noſtræ* Cic. Læl. cap. 27. *Ita comparata natura omnium hominum* Terent. Heaut. act. 3. ſc. 1. *Loci ea conditio eſt* Iuſtin. 41. cap. 5. *Ita comparatum eſt*, ſimpliciter, Plin. 3. epiſt. 4. & Paneg. cap. 46. Ergo ſolum additamentum *CUM aliquo* phraſin per ſe bonam dehoneſtat.

DE DIE IN DIEM ex Ebraiſmo ad noſtrates permanavit. Cicero 6. Philipp. cap. 2. *Cum ſerperet in urbe infinitum malum, idque manaret in dies latius*: & lib. 6. epiſt. 4. *in dies ſingulos magis magisque opinio hominum confirmatur*: & epiſt. 6. *quotidie magis*: Livius lib. 25. cap. 25. *Cum is diem de die differret*.

* *In diem* eſt præſenti die, non ultra hunc diem. Ovid. 2. Metamorph. 47.

---- currus petit ille paternos,
Inque diem alipedam jus & moderamen equorum.

DE VERBO AD VERBUM Germaniſmus eſt. Latini aliter. Terentius Prolog. Adelph. *Verbum de verbo expreſſum*. Cic. 1. Orat. cap. 34. *Exercenda eſt memoria ediſcendis ad verbum quam plurimis & noſtris ſcriptis & alienis*. Sueton. Jul. cap. 30. *hæc ad verbum dixiſſe refert*, & cap. 55. *ad verbum nonnulla tranſtulit*.

EX FRATRE vel SORORE NEPOS frequens hodie pro *fratris filius ſorore genitus*. Nec equidem negarem, ſic Hieronymi ævo in uſum receptum fuiſſe, uti ex illo & Oroſio exempla at-

tuli

tuli in Secundas Curas. Verum antiquis hoc inſolens eſt, qui malunt *fratris filius*, Nepos Ageſ. cap. 13. *ſororis filius* Cic. 3. Off. cap. 18. *Ennii ſorore genitus* Plin. 35. cap. 5. *ſororis filiam Hannibalis*, Livius lib. 29. cap. 29. extr.

FIDEM ADHIBERE pro *habere fidem alicui*, *Glauben geben*, videtur dici cœptum poſtrema Latinitate. Sulp. Severus vita Mart. cap. 1. 11. & 23. id ſuum fecit: Latiniſſimus quiſque mavult *fidem habere cui*. Ita Cicero Att. 8. epiſt. 3. *conſiderandum eſt, quanta ei fides ſit habenda*: & Curtius 4. cap. 6. *Ariſtander, cui maxima fides habetur*. Habet quidem Plautus Rud. act. 4. ſce. 2. extr. *fidem adhibere*, ſed alio ſenſu, nempe pro *fide uti*, *ſine dolo agere*.

* *Fidem facere alicui* eſt *probare*, *perſuadere*: Corn. Nep. Ageſ. 7. 3. *Huic vix fides facta eſt*, id eſt perſuaſum. Curtius 4. cap. 9. *Alexandro vix fecerunt fidem*:

IMPLICARE CONTRADICTIONEM philoſophicum potius eſt, quam Latinum, pro quo Ciceroniani dicunt *repugnat*, *hæc inter ſe repugnant*. Sic & contradictoria vocat Tullius 2. Philipp. cap. 8. *non cohærentia*: Apulejus Apolog. (p. 289. Elmenh.) *inter ſe repugnantia*. Ipſam contradictionem Cicero c. l. *rerum repugnantiam*, quamvis vox *contradictio* non improbanda eſt, utpote Quinctiliani lib. 5. cap. 8.

IN GENERE, *generaliter*, *in univerſum*: IN SPECIE, *ſpeciatim*, *ſingulariter*, aut ſimiliter.

IN HÆC ERUMPIT VERBA, Tirones Latinæ linguæ, cum verba auctoris allegant, neglecto elegantiſſimo Ciceronis *INQUIT*, hac fere formula con-

conectunt. Habent quidem non abſimilia Lampridius & Symmachus, n. Curis Sac. dixi; etiam Minucius Felix cap. 16. n. 6. *Cæcilius ſic erupit*: & ipſe Cicero Phil. 10. cap. *erumpat aliquando vera & me digna vox*: verum in his impetum notat atque ſilentii impatientiam, ſicut Solinus cap. 7. de Crœſi filio: *erupit in vocem*. Quod ſi eſt ſine hujuſmodi niſu & conatu illicita hæc phraſis eſt, ſaltem inelegans.

Ita Se Res Habet Cum Hoc. Barbaram formulam reddit ſolum additamentum *cum hoc*, quo demto, nihil impuritatis ſubeſt. Livius enim lib. 40. cap. 11. *Ita ſe res habet, periculum ita propellere a me potes*: & Terentius Eunuch. act. 4. ſc. 7. 30. *Scin, ut tibi res ſe habeat*.

Miseriarum Vallis non inexplicabilis metaphora eſt, at veteribus inuſitata. Rem cum Val. Maximo 2. cap. 10. potes appellare *miſeriarum profundum*.

Mutuo Dare, Sumere Scioppio barbara: Borrichio dubia ſunt. Quamdiu ergo exempla claſſicorum deſiderabuntur, dicemus cum Cicerone *mutuum dare*, *mutuum ſumere*: 11. Att. ep. 3. *cui magnam dedimus pecuniam mutuam*. Leg. Agr. 2. cap. 30. *civitatibus mutuum frumentum dedit*. In Verr. de Præt. Urb. cap. 10. *pecunias ſumpſiſſe mutuas*. Plinius quidem lib. 9. cap. 55. *ſex millia numero murænarum mutuo appendit*. *Nam permutare pretio noluit, aliave merce*. Verum incerta hæc lectio eſt, & in margine editionis Belgicæ cum Var. Not. exſtat *mutua*: quod Varro R. R. lib. 3. cap. 17. quem Plinius ſecutus eſt, confirmat.

Bo-

BONA OPERA, id eſt *ſanctæ*, *præclaræ actiones*, *pietatis ſtudium* BONA OPERA FACERE pro *virtutum officiis fungi*, *virtutum officia præſtare*, *virtutibus elucere*, Theologica potius, quam Latina ſunt.

PŒNITENTIAM AGERE non contra jus Latinum eſt, etiamſi abſolute ponatur. Val. Maximus 3. cap. 4. de Tarquinio Priſco: *virtutibus effecit*, *ne hac civitas pœnitentiam ageret*, *quod regem a finitimis potius mutuata eſſet*, *quam de ſuis legiſſet*. Frequentius tamen genitivum rei, cui pœniteat, adjiciunt. Idem Valerius 7. cap. 2. extrem. *neglecti ſalubris conſilii pœnitentiam egit*. Curtius 8. cap. 6. 23. *pœnitentiam ejus* (facinoris) *ageret*. Dialog. de Orat. cap. 15. *neque ſermonis mei pœnitentiam ago*. Plin. 7. epiſt. 10. *agatque pœnitentiam pœnitentiæ ſuæ*. Sed hæc omnia de notione illa, quam noſtri vocant *reuen*: Eccleſiaſtici addunt novam, *reſipiſcere*, *ad frugem redire*, *vitia virtutibus emendare Buſſe thun*, quod a priſcorum ſermone alienum eſt.

POSITO QVOD &c. POSITO ITA ESSE ſi Latina ſunt, tamen elegantioris notæ non ſunt. Gellius quidem 2. cap. 8. *poſito conceſſoque*: & Firmicus Relig. prof. p. 6. *pone*, *hanc veram eſſe rationem*: at veteres ſcite & appoſite, Cic. 2. Phil. cap. 24. *ſed fac*, *te dediſſe mihi*, *quod non ademiſti*. Et lib. 9. epiſt. 16. n. 12. *fac eſſe omnia*. Curtius 4. cap. 10. *finge*, *juſtum intuliſſe te bellum*. Idem 9. cap. 2. *Sed omnia iſta vera eſſe fingamus*.

PRÆCONCEPTA OPINIO. *Concipere opinionem* Latinum eſt. Columella 9. cap. 14. *vetus agricolis concepta opinio*: ac *præconcipio* quo auctore dicatur,

tur, non liquet, Mallem itaque cum Fabio 2. cap. 17. *præſumpta opinio*: aut cum Tacito 2. An. cap. 73. *præſumta ſuſpicio*.

Pro Et Contra ſordes ſunt Latinitatis, quæ jubet dicere *in utramque partem*. Cicero 11. epiſt. 29. *in utramque partem in mentem multa veniebant*. Cæſar. 1. Civil. cap. 86. *paucis cum eſſet in utramque partem verbis diſputatum*.

Quidquid Sit, formula ad alienum ſenſum detorta, quotius pro vulgari *es ſen dem wie thm wolle*, adhibetur. Livius quidem lib. 1. cap. 59. *ubi anteire primores civitatis vident, quidquid ſit, haud temere eſſe rentur*. Verum non illa culpata, ſed alia ſententia ſubeſt, ita ſermone patrio reddenda, *es mugte ſeyn was es wolte*, quæ ſane multum differt ab altera Germaniſmum redolente, quam latine ſic effert Cicero pro Lig. cap. 7. extr. *Sed quoquo modo ſe illud habet*: & lib. 13. epiſt. 37. *Quoquo modo autem ſe res habet*. Livius 37. cap. 54. *Utcunque tamen res ſe habet*. Frequens etiam initio ſententiarum eſt *Quidquid eſt*, *Quidquid id eſt*, ſed paullulum alio ſenſu, quem refert *qualecunque id eſt*. Ovid. 1. Pont. 6. v. 25.

Quidquid id eſt, ut non facinus, ſic culpa vocandum.

Nam etiam in hoc ſenſu Conjunctivus, niſi loci habitudo aut dubitandi ratio poſtulet, (ut in Liviano, quod attulimus) ſuſpectus merito eſt, nec dicendum initio ſententiæ *Quidquid ſit*, *Qualecunque ſit*, ſed *Quidquid eſt*, *Qualecunque eſt*.

Rebus Sic Stantibus, pro *ita ſe habentibus*, non eſt antiquæ Latinitatis.

Remittere Peccata ad ſtilum eccleſiæ pertinet.

net. Latini *ignoſcere*, *veniam dare*, *gratiam delicti facere condonare*. Livius lib. 3. cap. 56. *Omnium, quæ impie nefarieque es auſus, gratiam facio*, Vatinius quidem Ciceroni lib. 5. epiſt. 10. dicit *animadverſionem & ſupplicium remittere*, & Plinius 9. epiſt. 13. *pœnam remittere*, & Livius 34. cap. 32. abſolute, *remittimus hoc tibi*; verum *peccata remittere* extra eccleſiam nuſquam invenio.

SALVUS CONDUCTUS barbaro ſæculo introducta formula. Salluſtius eleganter Jug. 32. *eumque, interpoſita fide publica, Romam duceret*. Idem Catil. cap. 48. *ſi fides publica data eſſet*. Epitome Liviana 64. *Jugurtha fide publica evocatus Romam venit*.

SINE OMNI dubio. SINE OMNI neceſſitate, ABSQUE OMNI dubitatione &c. non recte dicuntur. Comici quidem habent interdum *ſine omni*; at Cicero & æquales ſemper *ſine ullo* dolore, *ſine ulla* ſenſu, *ſine ulla* dubitatione, *ſine ullo* detrimento, *ſine ullo* morbo, *ſine ullo* recto. Vide Vorſt. cap. 9. ſuſpect. Latin.

SALVA CONSCIENTIA. Non damno formulam, qua Symmachus eſt uſus lib. 3. epiſt. 36. neque nego ita veteres aliquando vocabulum *conſcientia* uſurpaſſe, uti hodie ſolet, v. g. *bona conſcientia*, *mala conſcientia*: nihilominus elegantius pro *ſalva conſcientia* cum Cicerone dici poteſt Roſc. Am. cap. 1. *ſalvo officio quid facere poſſe*, & cap. 34. *quod ſalva fide poſſim*: pro *bona malave conſcientia* cum eodem *conſcientia factorum*, *recti*, *bene actæ vitæ*, *ſceleris* &c. Formam *contra conſcientiam*

tiam eſſe ſcite Ser. Sulpicius Ciceroni 9. epiſt. 12. deſcribit *religione impediri*.

Suus & cetera *Poſſeſſiva* Pronomina Latinis nonnunquam ingrate redundant, ut *tollere oculos ſuos*, *extendite manus veſtras*, *inducere animum ſuum*, & quæ hujus generis ſunt. Elegantiſſimus quiſque tollit Pronomen, præſertim ex phraſi *inducere animum* vel *in animum*. Pro Roſc. Am. cap. 19. *parens potuiſſet animum inducere, ut naturam ipſam vinceret*: In Catil. 1. cap. 19. *ſi ire in exilium animum induxeris*. Plinius 19. epiſt. 13. *non ſuſtinui inducere in animum*. Nec moramur Comicos, qui metri cauſſa interdum faciunt, quod Ciceroni, Cæſari, Livio religioni fuiſſet. In pauceis liberum eſt Pronomen, ut *obire diem ſuum* Sulpicius Ciceroni 4. ep. 12. & *obire diem* Sueton. Veſp.

Sanguinem Effundere pro *occidere* eſt Ebraiſmus. Latinis frequens eſt *ſanguinem fundere* vel *fundi*, ſed idem tum notat quod pro *patria mori*, aut magnam *ſtragem* vel *cladem* fieri. Curtius in cap. 11. de prælio: *tum vero multum ſanguinis fuſum eſt*. & 4. cap. 4. de excidio Tyriorum: *quantum ſanguinis fuſum ſit, vel ex hoc exiſtimari poteſt* &c. etiam 8. cap. 8. *pro imperio veſtro ſanguinem fundant*, quaſi pro patria. Et 10. cap. 5. *non de regno, ſed de rege ſanguinem eſſe fundendum*.

Suspensus Ab Officio minus commode, neque pure. Voſſio emendante dicendum *ſenatu abſtinere juſſus*: *magiſtratu ſummotus ad annum*: *ad tempus abſtinere juſſus eccleſiaſtico munere*. Verus autem uſus verbi *ſuſpenſus* eſt hujuſmodi: *aulæa ſuſpenſa* Ho-

Horat. 2. Satyr. 8. v. 54. *ſuſpenſus rebus*, id eſt, incertis, Liv. 6. cap. 15. *ſuſpenſo animo & ſollicito*. 2. Attic. epiſt. 18. *in ſuſpenſo relinquere* Plinius 10. epiſt. 40.

TALITER QUALITER. Dic. *utcumque fieri potuit*: aut cum Columella 11. cap. 3. *qualitercunque*.

VERGIT IN HONOREM, *zu Ehren gereichen*, Latinum non eſt. *Vergo* enim loco & tempori deſcribendo adhibetur, ut *vergente die* Sueton. Oth. 7. *In noctem vergente die* Senec. Thyeſt. v. 797. *vergit nox ad lucem* Curt. 4. cap. 7. *quæ regio vergit in ſeptentrionem* Idem 6. cap. 4. *quæ inſulæ ad Macedoniam vergunt* Livius 23. cap. 33. extr. *ni Bruti auxilium ad Italiam vergere, quam ad Aſiam, maluiſſemus* Cicer. 11. Phil. cap. 11. Peregrinum autem verbi hujus uſum de honoribus, ita cum antiquis ſupplemus: Cic. Catil. 3. extr. *mihi valeat ad gloriam*, & 13. epiſt. 73. *mihi ita perſuadeo, eam rem laudi tibi potius, quam vituperationi fore*. Plinius lib. 10. epiſt. 66. *ad honorem ſuum pertinentes*. Tacitus 13. cap. 32. *Idque illi imperitante Claudio impune, mox ad gloriam vertit*.

VICE ALIA, HAC VICE, TRIBVS VICIBVS &c. non ſatis probata ſunt. Palladius quidem lib. 1. R. R. cap. 28. de pavonibus: *tribus vicibus per annum fœtus edunt*: & Horatius *plus vice ſimplici* lib. 4. Od. 14. at reliqui omnes ſunt poſterioris Latinitatis, quotquot his formulis uſi ſunt.

* Quæris, an *vice verſa* bonum ſit? Non repugno, quod video paſſim uſurpari, poſt Antoninorum tempora ab iis, quos nominatim Curæ

noſtræ Secundæ laudant. Addo Vlpianum Dig. de Verb. ſignif. lege 1. §. 3. *Et verſa vice ſi interrogatus ſub conditione, reſponderit pure, dicendum erit, cum non obligari*. Antiquioribus autem id inſolitum eſt.

Vt et, *wie auch*, quod tritum hodie, an ſe etiam antiquitate tueatur, perquam nobis incertum eſt. Habet quidem Cic. 2. de Orat. cap. 42. pr. & Corn. Nep. Milt. cap. 5. n. 3. *ut &*; verum alio ſenſu, *daß bendeſi daß ſo mohl*, aut ſimili modo. Lampridius tamen Alexandro cap. 4. *veſte* (*ut & pingitur*) *alba uſus eſt, nec aurata*; & cap. 12. extremo: *in milites graviſſime animadvertit, ut & ipſum locis ſuis declarabimus*. Malim vero cum antiquioribus loqui.

CAPUT V.

De Syntaxi ſuſpecta.

A & AB Præpoſitiones, cum paſſivis verbis conſtrui ſolitæ, ſi activum patiens eſt ejuſdem præpoſitionis, cum paſſivo ſine obſcuritate & inepti ſenſus periculo non conſtruuntur. e. c. *liberare, redimere aliquem ab hoſte* quia dicimus, fit, ut non congruenter horum paſſivæ formæ adjicias ablativum Efficientis cum præpoſitione, hoc modo: *a Chriſto redemti ſumus*, quia propter ambiguitatem alienum ſenſum gignis, nos a Chriſto abductos, e poteſtate ipſius ereptos eſſe, quod abominamur. Ciceronis eſt 2. Off. c. 16. *qui captos a prædonibus redimunt*, ubi incertum, unde pendeat ablativus, a verbo, an a participio?

pio? ſed a verbo poteſt, quia 3. ad Herenn. c. 2. idem caſus cum verbo conſtruitur ita: *Si deliberet ſenatus, captivos ab hoſtibus redimat, an non?* Caute itaque hujuſmodi verbis in paſſivo utendum eſt.

A CONSILIIS ALICUI eſſe, in elegantiis Latinitatis habetur hodie, licet apud neminem claſſicorum inveniatur *a conſiliis eſſe*, ſæpe vero *a pedibus*, *ab epiſtolis*, *a ſtudiis*, reliqua. Sed damus analogiam juſtam eſſe, & ſicut officia mutantur, ita ſubſtitui alia nomina poſſe, etiam debere: de caſu vero potiſſimum dubitantur, utrum melius ſit, a conſiliis *alicui*, an *alicujus* eſſe. Poſterius malunt inſcriptiones veteres, quæ in his formulis addunt *Auguſti*, *Claudii*, non *Auguſto*, *Claudio* ſervus vel libertus *a ſtudiis*, *ab epiſtolis*, *a ſupellectile*, cetera. Nihilominus apud Vopiſcum in omnibus libris ſcriptum invenio: *qui Diocletiano ab epiſtolis fuit*, ut perſuaderi poſſim, poſteriorem ætatem etiam aliquid in caſu immutaſſe. Hoc autem affirmo, & elegantem & antiquam eſſe Genitivi conſtructionem, quam ſubinde etiam recentes imitati ſunt, v. g. *Taciti Opera per Curtium Pichenam, ſereniſſ. Magni Ducis, Etruriæ a ſecretis*. Et P. Manutius dedicatione partis 1. Operum Ciceronis philoſophicorum: *ad Hurtadum de Mendoza, Caroli Cæſaris a conſilio*. Inſcriptiones quas laudavimus vide in Buchneri de Ratione commutandi, & Vorſtii cap. 26. Ceterum exempla antiquitatis hæc ſunt. Cic. 8. Att. ep. 5. *Pollicem ſervum a pedibus meum* (almeis) *Romam miſi*. Suet. Cæſ. 74. *Philomelum a manu ſervum*. In Claud. cap. 28.

ſuper hos (ſuſpexit) *Polybium a ſtudiis, qui ſæpe inter duos* COSS. *ambulabat*. *Sed ante omnes Narciſſum ab epiſtolis, & Pallantem a rationibus*. Curtius 3. cap. 5. *cum etiam a latere ipſius pecunia ſollicitaret hoſtis*. Lamprid. in Alexand. cap. 31. *ſcriptioni & lectioni epiſtolarum ſemper dedit operam, ita ut ab epiſtolis, & libellis, & a memoria ſemper adſiſterent*.

A Præpoſitio etiam cum aliis particulis ſeu adverbiis poſtrema Latini ſermonis ætate conſtructa fuit, ut *a modo*, *a nunc*, *ab invicem*, quæ apud Hieronymum & æquales ſæpe occurrunt. Quibus affinia ſunt *ex nunc* Ammiani 21. cap. 17. *de intus* Caſſiodori 2. epiſt. 39. & alia plura, quæ videntur quidem vetera æmulari, *abhinc*, *dehinc*, *deinde*, *derepente*, *inibi*, *inſuper*, &c. ſed auctoritate antiqua deſtituuntur.

AN, AN in dubitativa ſententia repetitum aurea ætas Latinitatis vix agnovit, argentea ſæpe. Plin. 6. epiſt. 16. *in commune conſultant, an intra tecta ſubſiſtant, an in aperto vagentur*. Iuvenalis Satyr. 7. verſ. 162.

- - - - - *deliberat, an petat urbem*
A Cannis: an poſt nimbos & fulmina cautus
Circumagat madidas a tempeſtate cohortes.

Elegantior tamen eſt Ciceronis & hujus æqualium conſuetudo, qui in priore commate *Vtrum* vel *Ne* encliticum; in poſteriore demum *An* ponunt, quos, ut ſolet, etiam Curtius plerumque imitatur. e. c. lib. 3. cap. 4. *Alexandro, utrum perſeveraret, an abiret, ſatis incerto*, & lib. 4. cap. 15. *incertum, ſuone conſilio, an regis imperio*.

Quod

Quod ſi quæſtionis ſunt tria membra, in poſterioribus *An* repetendum eſt. Cic. Roſc. Am. cap. 41. *Quæro abs te, iine, qui poſtulabant, indigni erant, qui impetrarent: an iſte non commovebat, pro quo poſtulabant: an res ipſa tibi iniqua videbatur?* Si membra quatuor aut quinque ſunt, omnia poſt primum habent *An*. Statius exemplum dat lib. 5. Silv. 11. *v.* 133.

Attinet cum ſimplici accuſativo tritiſſimum: non autem ſatis latinum. Cicero enim & puriores omnes dicunt: *Quod attinet ad me, ad te, ad illum*: numquam præpoſitionem negligunt. Falſo Valerius Max. (1. cap. 1. n. 14.) advocatur, quod Io. Vorſtius teſtatus eſt, in Brandeburg. MSS. reperitur *quæ AD cuſtodiam religionis attinet*, non ſicut vulgatum a multis fuit, *quæ cuſtodiam attinent*. Etiam impreſſi ſuperiori ſæculo libri omnes *Ad* interponunt. Vide Cur. Poſter. Itaque a formula, *mas anlanget*, præpoſitionem *AD* vix abeſſe poſſe exiſtimamus.

Benedicere non tantum pueri noſtri ſæpe, ſed ſcriptores etiam non venerandæ auctoritatis cum accuſandi caſu jungunt. Sulp. Severus 1. Hiſt. cap. 7. *cum filium benedicere pararet Iacobus*. Neque ſolis Eccleſiaſticis id uſu venit, ſed Apulejus etiam in fine ad Aſclep. *benedicentes Deum*, dixit quod eſt ſtudio imitandi Græcum *εὐλογεῖν τινα* excuſes velim, nequaquam vero imiteris.

Communicare Cui inuſitate; Cum Quo, recte & ordine dixeris. Cicero 1. epiſt. 7. *Pompejus mecum ſæpiſſime de te communicare ſolet.* Curtius 6. cap. 7. n. 21. *admonet pridie communica-*

tæ cum ipſo rei. Etiam cum præpoſitione *inter*. Pro Quintio cap. 14. *cum de ſocietate multa inter ſe communicarent*. Semel cum Dandi caſu Cæſ. Civ. 3. cap. 18. *quibus communicare de maximis rebus Pompejus conſueverat*: quod Gifanius Obſ. L. L. p. 39. vocat *raram phraſin*. Non autem deſunt exempla poſterioris ætatis. Sulp. Severus Dial. 3. cap. 11. *communicantes Ithacio*: & Hieronymus epiſt. 61. cap. 15. *communicabamus ei*.

CONCILIARE CUM aliquo, male: *conciliare* ALICUI, optime & de veterum ſententia. Cæſar 7. Gal. cap. 7. *eam civitatem Arvernis* (populis, Metaph. πρὸς τὰς Ἀλβέρνας) *conciliat*.

DICERE ſequente conjunctione *Quod*, *dab*, vix reperitur apud veteres, qui conſtanter *dicendi* verbo & ſimilibus infinitivum ſubjiciunt. v. g. Nepos Lyſandro cap. 3. *dixit*, *ſe vota ſuſcepiſſe*, quod male convertas, *quod vota ſuſceperit*.

DICERE, ſequente negatione *non*, inuſitatum Latinis, qui uno *negandi* verbo utrumque enuntiant. v. g. Nepos Conone cap. 4. *Conon negavit ſui eſſe conſilii* [illegible] c eſt, *dixit*, *quod non*, ut barbare loquuntur.

ERUBESCERE cum Genitivo plures Grammaticorum libri, quibus in Saxonia utuntur, conjunxerunt, & ipſius Voſſii Ariſtarchus lib. 7. cap. 27. Exemplum quod proferunt, unicum eſt Curtii lib. 5. cap. 5. num. 17. *dignum eſſe omni malo, qui erubeſceret fortunæ*. Sed pravatam ſcripturam expunxit obelus Criticorum, qui jam pridem edunt *erubeſceret fortuita*. Freinshemius Indice Curtiano: *Grammatica Vittebergenſis citat* erubeſcere fortunæ, *ut in hoc Curtii loco idem ferme peccatum*

tum fuiſſe appareat, *quod ante noſtram editionem in Tacito Hiſt.* 2. 1. 4. Quartus autem & ſextus caſus hoc verbum decent. Virgil. 2. Æn. 541.

- - - jura fidemque
Supplicis erubuit.

Quintilianus lib. 6. cap. 4. *aliena ſtudia erubeſcamus*. Curtius 4. cap. 5. *ubi paucitate ſuorum erubeſcendum ſit*. Plinius Paneg. cap. 31. *erubeſcebat fame*. Nec male conjungitur cum Modo infinito. Iterum Curtius 6. cap. 5. *ne ſenex equo vehi erubeſceret*. Rarius cum *DE* conſtruitur, ut Senecæ Controv. 11. *de aliis erubeſcam*. Dativus rariſſimus. Auguſtinus lib. 4. contra Iulianum cap. 14. *unuſquiſque ſibi vel alteri erubuerunt*.

EVADERE, ſubſtantivum Verbum pro *FIO*, vulgus cum accuſativo & præpoſitione componit. Cui enim ignota eſt trivii phraſin, *evadere in virum doctum*? Cicero autem, ejuſque æquales nominativum huic verbo ſemper addiderunt. De Cl. Orat. cap. 35. *T. Albucius perfectus Epicureus evaſerat*. Livius lib. 1. cap. 39. de Ser. Tullio puero: *juvenis evaſit vere indolis regia*. Et lib. 3. cap. 33. *adeo novum ſibi ingenium induerat, ut plebicola repente, omniſque auræ popularis captator evaderet*. Et poſt horum ætatem Iuſtinus 16. cap. 4. *ex defenſore ſenatoriæ cauſſæ patronus plebis evaſit*. Quod ſi de aliis, quam perſonis aut hominum affectionibus loquuntur, Accuſativum nonnunquam intermiſcent. Terentius Adelph. 3. ſc. 4. extr. *hæc licentia evadet in aliquod magnum malum*, quamquam hic *erumpet* potius, quam *fiet* ſignificetur. Quinctilianus 2. cap. 17. *ne in infinitum quæſtio evadat*. Etiam Goclenius Contro-

verſ. Gram. lib. 2. c. 82. negat, in Quintiliani & Terentii loco *evadere* idem eſſe quod *fieri.*

Idem cum illo Latine non dicimus, ſed *idem, qui ille, atque ille, & ille* &c. Cicero 4. ep. 7. *qui non idem conſilium, quod tu, ſecuti ſunt.* 10. Att. ep. 7. (al. 6.) *nec tuam rationem eandem eſſe duco, quam meam.* Plautus Stich. 1. ſc. 2. *idem animus eſt in paupertate, qui olim in divitiis fuit.* 2. Nat. Deor. cap. 27. *Dianam & Lunam eandem eſſe putant.* Ovid. 6. Faſt. 267. *Veſta eadem eſt & terra.* Curtius 9. cap. 6. *Non eadem eſt cogitatio eorum, qui pro me mori optant, & mea.* Raro ex Græca conſuetudine adhæret Dativo. Trajanus Plinio epiſt. 84. *interpretationi tuæ idem exiſtimo.* Sordibus ergo non caret vulgaris locutio, cum dicunt v. g. *Zoroaſter magus idem fuit cum rege Bactrianorum,* &c.

Incumbere varie conſtruitur. Voſſius Ariſtarch. 7. cap. 39. *Fortaſſe etſi apud præſtantiſſimos veterum legas, incumbere baculo, lecto, aratro: non ſimiliter dixerint, incumbere Philoſophiæ vel juris ſtudio.* Ita eſt. Virgilius quidem *incumbere remis, aratro,* Æn. 1. 15. Georg. 1. 213. ſed de ſtudiis, litteris, artibus deſunt exempla veterum cum dativo, qui potius omnes accuſativum cum *IN* vel *AD* poſtulant, quæ ſyntaxis Ciceroni perpetua eſt, etiam in alia quam diſciplinarum & artium materia. Nam 1. de Orat. cap. 8. *pergite,* inquit, *ut facitis; adoleſcentes, atque in id ſtudium, in quo eſtis incumbite.* Et ad Plancum lib. 10. epiſt. 3. *incumbe in eam curam & cogitationem:* & epiſt. 5. *tota mente omnique animi impetu in remp. incumbas:* & epiſt. 10. *in-*

cum-

cumbe toto pectore ad laudem. Catil. 4. cap. 8. *incumbite ad reip. ſalutem*. Pro Lege Man. cap. 7. *omni ſtudio ad id bellum incumbere*. Hæc copioſius afferre viſum eſt, ut appareat, vulgarem phraſin *incumbere litteris*, non poſſe probatiſſimam, ſaltem non antiquiſſimam. At vero cadens Latinitas ab his & ſimilibus non abhorruit. Vopiſcus in Probo cap. 23. *Populus iſte militantium, qui nunc bellis civilibus remp. vexat, araret, ſtudiis incumberet, erudiretur artibus, navigaret*.

Iubeo te, ut hoc facias, non Latinum eſſe cenſet Voſſius Art. Gram. lib. 7. cap. 36. Crebro quidem verbum hoc cum accuſativo perſonæ jungitur: ſed is convenit cum infinitivo, non cum *jubeo*, ut cum dico, *juſſit te ire*, *ſcribere*, *loqui*. Etiam infinitivus interdum ſubauditur, aut *απο κοινϐ* repetundus eſt. Livius 1. cap. 22. *Tullum Hoſtilium* (creari) *regem populus juſſit*. Cic. lib. 13. epiſt. 26. *Quod quo minori dubitatione facere poſſis, litteras ad te M. Lepido conſule, non quæ te aliquid juberent* (facere) *ſed quodammodo quaſi commendatitias ſumſimus*. Add. Salluſt. Iugurth. cap. 73. extr. & cap. 84. ineunte. Ergo accuſativus *perſonæ* huic verbo non congruit? oppido rarum illud Suetonii eſt Veſp. cap. 23. in Palatinis membranis: *nuntiantes, legatos, decretam ſibi ſtatuam, juſſit ut continuo ponerent*. An vero quartus caſus *rei* congruentior? Spartianus in Geta cap. 5. *ut continuata, & maxime prandia, per ſingulas litteras juberet*. Verum etiam Caſaubonus adnotavit: *Jubere prandia, pro imperare, & parari jubere, recentioris eſt*

eſt Latinitatis. Hactenus de accuſativo: nunc quæritur, an, demto caſu, *jubendi* verbo *UT* Conjunctionem apponere conceſſum ſit. Frequens & hoc eſt poſteriori ſæculo. Lamprid. Heliog. 13. *juſſit, trucidaretur*; & mox: *juſſit, ut abrogaretur nomen Cæſaris Alexandro*. Spartianus in Nigro cap. 10. *juſſit, ne in zonis milites nummos portarent*. Nec deſunt exempla ea Trajani ævo. Tacitus 11. cap. 32. *juſſitque, ut Britannicus & Octavia in complexum patris pergerent*. Et antiquior ac purioris ævi T. Livius lib. 32. cap. 16. *juſſit, ut Eubœam peterent*: qui vero, alibi paſſim, & ceteri antiqui fere omnes infinitivum ſubjiciunt, plerumque paſſivum, quamquam Pareus Lex. Crit. etiam activum laudavit.

* *Jubeo tibi* &c. cum tertio caſu, quære ſequenti capite in Græciſmis.

LATET ME. Dura ſententia eſt Giſanii p. 342. Obſerv. *Latet me, id eſt Neſcio, Latinum non eſt*. Nec mitior Scioppii Præf. Gram. Phil. & contra Famianum p. 84. *Non magis Latinum eſt Latet me, quam Patet me*. His objicitur Tullius, Varro, Virgilius ex aureo; Plinius, Iuſtinus ex argenteo Latinitatis ævo: Reſpondet Scioppius, Ciceronis locum pro Sulla cap. 23. (*lex populum Romanum latuit*) pro more antiquitatis per notas ſcriptum fuiſſe *P. R.* quod æque legi poſſit *populo Romano*: hodiernam ſcripturam ex ſuo ingenio librarios addidiſſe. Varronem, ait, in Ruſticis libris (libris 1. cap. 40. *ſemen latet noſtrum ſenſum*) interdum ruſticari, quale ſit eod. cap. *apparet ad agriculas*; pro *agricolis*; elegantius

loqui

loqui eundem lib. 8. de L. L. *quæ & oculis & auribus latere ſoleat*. Virgilium, ut poetam, Æn. 1. v. 130. cræciſſare, nec ſingularia ejus promiſcue imitanda, multo minus ad proſam trahenda eſſe. Plinii ævo & ſequenti inclinaſſe Latinitatem, atque ita tempori tribuendum eſſe, quod 2. cap. 20. dixerit *latet pleroſque*: Juſtinus 31. cap. 2. *res Hannibalem non diu latuit*. Hactenus ex judicio Scioppii; quod minime improbamus, cum tam pauca ex omnibus antiquis monumentis exempla, quibus analogia repugnat, vix poſſint tueri conſtructionis hujus uſum, qui noſtro ævo invaluit maxime.

An vero probatius eſt LATET MIHI? Videtur ita Scioppio ad Minervam p. 74. Sane analogia Linguæ favet, nec exempla deſunt, Ciceronis poſt Red. in Senatu cap. 6. *nobis hæc auctoritas latuit*: & in Catil. cap. 6. *quod mihi latere valeat*, ut vulgati libri habent: Varronis lib. 8. de L. L. quod ſupra indicavimus: Lucani lib. 1. 47. *tu cauſſa mihi late*. Cui vero & hæc exempla pauciora juſto, aut rara & ſingularia videbuntur, is non errabit, ſed ſtilo ſuo conſulet, ſi, quod Cicero aliis locis omnibus, quod Cæſar, Livius, Salluſtius, & optimus quiſque alius fecit, ſi, inquam, abſtineat ab utroque Caſu, & neque dativum, neque accuſativum huic verbo adjiciat.

NON VERO rejicit Valla lib. 2. cap. 24. & Scioppius ad 5. Voſſium n. 20. & recte. Nam claſſici habent *non autem*: contra, *autem* cum *nec* vel *neque* non jungunt, ſed dicunt *neque vero*, *nec vero*. A Triboniano itaque videtur eſſe, quod

in Ulpiani Lege 6. D. de off. proconſ. n. 3. legitur : *Non vero in totum xeniis abſtinere proconſul*.

Participare alicui rei, id eſt participem rei fieri, ſine exemplo dicitur. Vera Syntaxis verbi *partecipare* pro *participem fieri* eſt cum accuſativo. Cic. 2. Tuſc. cap. 17. *Qui alteri exitium parat, eum ſcire oportet ſibi paratam peſtem, ut participet parem*. Aut Præpoſitione 1. de Lege cap. 12. *ad partecipandum alium ab alio*. Quod ſi *participem facere* notat, plures ſunt ſintaxeos modi. Livius 3. cap. 12. *ſuas laudes participare cum Cæſone*. Plautus Mil. act. 1. ſc. 3. *ſermone ſuo aliquem familiarium participaverit de amica*. Apulejus lib. 9. *meum dominum comis hoſpes opipari prandio participat*, & ante paullo: *menſam nobiſcum ſecura partecipat*. At quod Plautus habet Ciſt. 1. ſc. 3. *participare quem conſilii*, græciſſat, nec temere imitandum eſt.

Parvi quid curo, incurioſe a quibuſdam dicitur. Nam *Curo* ad *æſtimandi* verba non pertinet, ut Genitivum caſum requirat. Rem ergo hanc cum Salluſtio Jug. 85. ſic efferres, *parvi id facio*: aut cum Livio 21. cap. 43. extr. *Non ego illud parvi æſtimo*.

Sequitur quod, male: *Sequitur, ut*, bene ac latine. Cicero Parodoxo 3. *Sequitur igitur, ut etiam vitia ſint pariæ*. Idem de Fato cap. 12. *Si verum non eſt, ſequitur, ut falſum ſit*. Notent diſputantes academici, quibus nihil frequentius eſt quam *ſequitur, quod* &c. Licet tamen etiam Infinitivum addere. Cic. 2. de Nat. D. cap. 30.

Quo

Quo conſtituto, ſequitur, ab animantibus principiis eam eſſe generatam.

VERSARI CIRCA rem, Ciceroeianum non eſt, ſed IN RE. Lib. 5. epiſt. 12. *ſi uno in argumento, unaque perſona mens tua tota verſabitur*. Et 1. Off. cap. 6. *Omnis cogitatio motuſque animi aut in conſilis cavendis, aut in ſtudiis ſcientiæ cognitioniſque verſatur*: & cap. 9. *quod* (philoſophi) *in veri inveſtigatione verſentur*, & cap. 42. *Opifices omnes in ſordida arte verſantur*. At verſari CIRCA *rem*, qui ante Neronis ævum dixerit, non habemus, neque tum valde uſitatum erat, ſed in raris ponebatur. Seneca ad Marciam cap. 19. *circa aliquam verſantur materiam*. Sueton. de Gram. cap. 18. *Hic initio circa ſcenam verſatus eſt*.

DATIVUS cum verbo PASSIVO, pro abl[redacted]vo & præpoſitione, ſæpe aliquid duri & peregrini ſonat, nec ubique poteſt eum Græcorum conſuetudo excuſare. Poetis his plus licet, quam proſæ ſcriptoribus. Dixit Virgilius *neque cernitur ulli*: Ovidius *non intelligor ulli*. Quis autem feret ita ſoluto ſermone loquentem? Notat inſuper Voſſius, hanc Græcorum imitationem potius in Participiis, quam ipſis Verbis fieri. Cic. Att. 13. epiſt. 24. *ego audita tibi putaram*, id eſt, a te. Tacitus 11. cap. 27. *audita ſcriptaque ſenioribus, tradam*. Videas ergo, ne quid ab auribus æque ac nativa Latinorum indole abhorrens ſtilo tuo indulgeas.

Tandem de ſyntaxi tritiſſimæ phraſeos GRATIAS AGERE aliquid addere non alienum ab re eſt. Vulgo noſtrates ita conſtruunt, *gratias agere pro bene-*

beneficiis, *pro meritis*, *pro re*, idque uſurpant eo lubentius, quo magis cum vernaculo ſermone congruit. Non damno, neque Germaniſmi accuſo, ſi modice adhibeatur, veteres enim uſi ſunt etiam, ſed rarius. Cicero Att. 16. epiſt. 20. *Conſido foro, ut alio generi litterarum utamur, tibique pro tuo ſummo beneficio gratias agamus*. Hirtius Bell. Afric. cap. 45. *cum exiſtimaſſet, pro ſuo beneficio ab iis gratias ſibi actum iri*, & cap. 90. *Uticenſes incolas* (Cæſar) *cohortatus gratias pro eorum ſtudio erga ſe agit*. Rarius eſt *ob rem*. Plinius lib. 9. epiſt. 31. *ob quæ gratias agerem*. Alii amant formam *DE re gratias agere*, qua ſæpius uſus eſt Manutius in Epiſtolis. Verum & hæc perrara fuit veteribus, nec jam ſuccurrit aliud, quam Ciceronis exemplum lib. 1. ad Att. . extremo: *Patl negotia tibi commendo: de quibus tibi ille agit maximas gratias*. Nam quod idem ad Atticum ſcripſit lib. 14. epiſt. 22. *Atticam meam gratias mihi agere de matre gaudeo*, id alium ſenſum & conſtructionem poſcit. Veterum ea conſuetudo eſt, ut vel ſimpliciter dicant *gratias agere*, vel, ſi materia omnino exprimenda eſt, id per *Qui* pronomen, aut *Quod* conjunctionem ſubjiciant, v. g. 16. ad Attic. epiſt. 7. *Ego vero auſtro gratias miras ago, qui me a tanta infamia averterit*. Cæſar 2. Civ. cap. 21. *Cæſar habita concione Cordubæ omnibus generatim gratias agit; civibus Romanis, quod oppidum in ſua poteſtate ſtuduiſſent habere; Hiſpanis, quod præſidia expuliſſent; Gaditanis, quod conatus adverſariorum infregiſſent*.

* *Referre gratiam PRO re* extra dubitationem eſt.

eſt. Cic. 5. epiſt. 5. Cæſar lib. 5. cap. 27. extr. Nepos Themiſt. cap. 8. extr.

CAPUT VI.

De Græciſmis inſulentibus.

Latinam linguam multa debere Græcæ, per ſe clarum & manifeſtum eſt. His vero addita ſunt poſteriori tempore, quæ ingrata ſunt Latinis auribus, cum etiam Græcorum in hac lingua uſum ex claſſicorum conſuetudine dijudicari & æſtimari oporteat. Quæ illi verba donarunt civitate, ut *tyrannus*, *barbarus*, *epiſtola*, *eclipſis* &c. eadem & nos pro vere Latinis habemus: quorum autem in antiquitate aut rarus uſus fuit, aut nullus, de iis quoque merito eſt quod dubitemus. Ordine perluſtramus, quæ hodie maxime uſitata ſunt, antiquis autem vel obſcura fuerunt, vel ignota.

Abyssus non facile inveneris extra Eccleſiam Chriſtianorum: exempla Curis Secundis reddidimus. Neque profanis Græcis valde uſitatum eſt. Latine dices *profundum*, *vorago*.

Agon & Agonizare. Gr. *ἀγωνίζειν* eſt *certare*, & ἀγὼν *certamen*. Sed neque Verbum Latini ſuum fecerunt, neque Nomen de morientium angore uſurparunt, præter Eccleſiaſticos, quemadmodum Juvencus Lazarum moriturum dixit *ſub agone jacere*. Latini hoc ſupremum periculum vitæ deſcripturi ajunt *animam agere*, ut Cælius Ciceroni 8. ep. 13.

Anatomia neque cum Græco convenit, quod eſt

eſt ἀνατομὴ, unde Voſſius formari vult *Anatome*.

AUTOCHIRIA vox pure Græca, ſed vel peregrinæ notionis, ſi pro αὐτοφονία ſumitur, quia Heſychio generatim eſt τὸ τῇ ἑαυτȣ̃ χειρὶ ποιῆσαί τι: vel, ſi quando ad cædem ſui ipſius applicatur Græcis, quemadmodum idem Hæſychius αὐτόχειρ & αὐτόχειρι eo tradit, quæ aliis etiam ſunt generalia; tamen in Latio nova hæc vox & inaudita fuit.

BLASPHEMIA vox Eccleſiaſtica: Latinis *exſecratio*.

EREMUS & EREMITA itidem Eccleſiæ vocabula; vide Cur. Poſter.

EXOTERICUS, *pure Græcum* ἐξωτερικός, a Latinis paucis receptum, qui malunt *externus*, *peregrinus*, *adventicius*, aut ſi Græcum etiam addunt, *exoticus*: Gellius 20. cap. 5. diſtinguit inter Ariſtotelis libros *Exotericos* & *Acroaticos*. Alibi ipſe (13. 5.) dixit *vinum exoticum*, id eſt peregrinum.

HYPOCRISIS, HYPOCRITA, ut hodie accipiuntur, ſunt eccleſiaſticæ notionis, & *ſimulationem ac ſimulatorem pietatis* ſignificant. Olim *Hypocritæ* artifex theatralis erat. Adi Sueton. Neron. cap. 21. & interpretes.

METHODUS non facile Latinorum veterum aliquis dixit. *Via* eſt, qua ingredimur ſtudia, vel ad illa adducimus.

MOECHARI, μοιχᾶσθαι vel μοιχεύειν, ſolius fere Catulli eſt (Epigram. 95.) ex antiquis: ceteri, qui utuntur ſunt Eccleſiaſtici. *Mœchus* autem,

tem, æque Græcum, a pluribus in civitatem receptum eſt, etiam optimæ auctoritatis.

NEOTERICUS, νεωτερικος; non habent antiqui & claſsici, ſed qui ſunt recentioris Latinitatis, ut Aurel. Victor de Orig. Gent. Rom. *ut quiſquam neotericorum adſeveravit*: Claud. Mamertus de Anim. lib. 1. cap. III. *neotericus ſcriptor*. At adverbium *Neoterice*, ut rarum & ſingulare, in Aſcon. Pediani comment. in Divin. Verr. obſervamus. Probatiora ſunt *recentior*, *junior*.

ORPHANUS, pupillus. Laur. Valla 4. Eleg. cap. 33. *Græcum*, inquit, *nomen eſt*, *non ſane a veteribus uſitatum*.

PAUSA, id eſt *quies*, antiquiſſimos auctores habet, Accium, Lucilium, teſtante Nonio: verum tradit Macrobius, Virgilium & æquales ab hoc verbo & ſimilibus peregrinis abſtinuiſſe. Poſterior ætas in uſum quodammodo revocavit. Gellius 19. cap. 5. *cum bibendæ nivis pauſa fieret nulla*. Arnobius lib. 5. *cum ab Iovis ipſius maledictis nullam pauſam facere vel exigui temporis intercapedine quiveritis*. Æque aut magis inuſitatum eſt Verbum *pauſare*. Fulgentius Myth. 1. cap. 6. *non pauſando furiam concipere*. Vſus poſtulat *quies*, *intermiſſio*, *quieſcere*.

PRAXIS Græca quidem vox, ſed ut hodie uſurpatur, Latiniores ſubſtituunt *uſus*. Cicero 13. epiſt. 16. *valet ingenio*, *habet uſum*, *jampridem in eo genere ſtudii litterarumque verſatur*. Plinius 1. epiſt. 10. *Pars philoſophiæ pulcherrima agere negotium publicum*, *quæque ipſi* (philoſophi) *doceant*; *in uſu habere*: & epiſt. 20. *Vſus magiſter egregius*.

THRONUS eccleſiaſticorum magis, Juvencii, Pru-

dentii, quam veterum Latinorum eſt, qui *ſolium* dixerunt.

ZELUS hoc eſt *æmulatio*, & verbum ZELARE (vel *zelari*) pro *æmulari* Sripturæ interpres Vulgatus ſæpe dixit. Etiam Fulgentius 1. Myth. cap. 5. *amoris zelus atque invidiæ*; & lib. 11. *zelataque Scyllam, fontem venenis infecit*. Sic quoque *zelotes* inuſitatum veteribus; *zelotypus* autem & *zelotypia* paullo uſitatiora.

Hæc de ſimplicibus vocabulis: nunc de junctorum ordine græciſſante. Talis maxime eſt INFINITIVORUM, quibus Græci utuntur tum pro Conjunctivis cum *UT* poſt verba *petendi*, *hortandi* &c. tum pro Supinis & Gerundiis, quod utrumque Latinis, durum eſt & inſolitum. v. g. Græci & noſtri Act. 16. 39. ηρωτων εξελθειν, *baten ſie hinauszugehen*, incommode vertes *rogabant exire*, ſed *ut exirent*. Dionyſius Halicarn. lib. 11. extr. παρακαλουντες φιλος, Ρωμαιων γενεσθαι, *hortantes, ut amici P.R. fierent*. Iſocrates παροξυνθειη πολεμειν *inſtigetur ad bellandum*. Hoc nonnunquam Latini æmulantur, ſed ſine gratia. Hyginus Fab. 166. *inſtigavit petere*; & Fab. 194. *cum a rege petiiſset, per civitatem artem ſuam illuſtrare*. Habet enim hic auctor, ut multa vocabula Græcanica, ſic ſæpenumero etiam ſyntaxin Græcam. Ammianus, Græcus miles, extremo opere, *moneo procudere linguas ad majores ſtilos*.

Deinde Latini nonnunquam Græcos imitati Infinitivum ponunt, ubi Gerundio opus eſt. Nepos Lyſand. cap. 111. *initi conſilia reges Lacedæmoniorum tollere*. Livius lib. 6. cap. 18. *tempus eſt majora conari*. Notanda hæc ſunt, non temere imitanda.

Pro

Pro Supinis etiam aut Participiis iiſdem Græcorum æmulatores adſumunt Infinitivos. Hyginus Fab. 27. *arbitrans eam injuriam patris exequi veniſſe*; & Fab. 88. *ad flumen exit ſanguinem abluere*. Apuleius 5. Metam. extr. *perpetrare venitis*, ita Elmenhorſt. at *perpetraturæ* Priceus. Nec vero illud ab ingenio Apuleji alienum eſt.

Porro Græciſmus eſt, cum adjectivis adduntur Infinitivi, quod in carmine frequens & elegans, durum & peregrinum in proſa. v. g. Horat. 1. Od. 1. *indocilis pauperiem pati*. Virgil. Ecl. 5. *boni inflare calamos*. Gellius 7. cap. 17. *digna quæri tractarique*. Tacitus lib. 14. cap. 60. *canere tibiis doctus*.

Hæc fideliter tironibus inculcanda ſunt, ne inſcientes durioribus Græciſmis implicentur, volebam dicere Germaniſmis; quia noſtra lingua & Græca inſtructura Infinitivorum ferme conveniunt, dum utraque Supinis & Gerundiis deſtituta eſt: etiam noſtrates poſt *hortandi* & ſimilia verba Infinitum æque, ac Conjunctivum Modum ferre poſſunt.

Iubeo tibi ſeu cum Dandi caſu etiam ad Græcanicas φησεις a Voſsio refertur. Rara antiquioribus ſyntaxis, ſequiore ævo uſitatior. Tacitus 13. cap. 40. *quibus juſſerat.* Claudian. 11. in Rufin. 155.

Hiſpanis Galliſque jubet.

& Prudent. in Romano 386.

Deſiſte Judex ſæculi tantum nefas
Viris jubere fortibus & liberis.

CAPUT VII.

De Poeticis ſoluto ſermone fugiendis.

ABSQUE ILLO ESSET. Vorſtius cap. 9. Suſp. Lat. *Duo Comici*, inquit, *ut multa alia ſingularia, ita & hoc habent, ut per ellipſin quandam,*

dicant absque illo esset. Cicero & æquales aliter loquuntur. Philipp. 4. cap. 11. *Quod erat præſidium ſalutis libertatiſque veſtræ, ſi C. Cæſaris, fortiſſimorumque ſui patris militum, exercitus non fuiſſet?* & pro Archia cap. 10. *niſi Ilias illa extitiſſet*. Corn. Nepos in Con. cap. 11. *ſi ille non fuiſſet*. Livius 11. c. 10. *Pons Sublicius iter pæne hoſtibus dedit, ni unus vir fuiſſet, Horatius Cocles*. Plura exempla collegit Vorſtius, vir in his litteris diligentiſsimus.

* Formula *absque illo eſſet*, excuſari poteſt Comicorum auctoritate; altera *ſine illo eſſet*, quam quidam ad illius modum effingunt, ανα-πολογητος eſt.

Amare pro *ſolere*, Buchnero judice, Græca loquendi ratio eſt, poetis, quam proſæ ſcriptoribus, convenientior. Vid. Horat. II Od. III. *v.* 10. & lib. III. Od. 16. *v.* 10. &c. Nec Cicero, aut æqualis, ad proſam tranſtulit, ſed ſecundi ordinis ſcriptores. Plinius 13. c. 4. *palma toto anno bibere amat.* Tacitus An. 4. cap. 9. *ut ferme amat poſterior adulatio*. Apulejus principio Floridorum: *quod genus in comœdia fieri amat*. Quintilianus idem, ut inſolens & novum, in Salluſtio notat lib. 9. cap. III. *Ex Græco*, inquit, *translata Salluſtii plurima, quale eſt: Vulgus amat fieri*.

Cluo vel clueo pro *vocor*, *nominor*: Nonius ex Lucilio, Ennio, Pacuvio probat, quibus addi poſſunt Plautus & Lucretius, ut ſic non tam poeticum videatur, quam antiquatum & obſoletum. Poſteriores quidam reduxerunt. Prudentius Pſychom. principio: *Chriſte, qui patria virtute cluis*.

Cœli. Multitudinis Numerus Vulgato Scripturæ Interpreti & Eccleſiaſticis crebro uſitatus, ignotus prop-

prorſus eſt ſcriptoribus ſoluti ſermonis claſsicis. Unde Cæſar apud Gellium lib. 9. cap. 8. ad Ciceronem ſcripſit, *quod* arena *nunquam multitudinis numero appellanda ſit*, *ſicut neque* cœlum, *neque* triticum. Ex poetis fere ſolus Lucretius lib. II. v. 1095.

Quis pariter cœlos omnes convertere?

Hoc vocat Voſsius Ariſt. p. 592. *poeticam licentiam*, qua non promiſcue omnibus eſt utendum. An Cicero etiam *cœlos* dixerit, diſputatur Curis Secundis. Philoſophis aliquid licet, ut de ſingulis rebus, ſi opus eſt, loquantur pluraliter, quemadmodum Democritus apud Ciceronem II. Acad. cap. 17. de *Mundis* diſſeruit *innumerabilibus*.

Est pro *licet*, e. c. *videre eſt*, poetis ex Græcorum imitatione elegans. Virg. 6. 596. *Cernere erat*. Horat. I. Satyr. II. v. 101. *videre eſt*, & ante v. 78. *Unde laboris plus haurire mali eſt*. Ovidius III. Metam. 478.

— liceat, quod tangere non eſt, Adſpicere.

Rarius id in ſoluta oratione, præſertim ſæculo Auguſteo. Livius lib. 42. cap. 41. *Quæ objecta ſunt mihi, partim ea ſunt, quibus neſcio, an gloriari debeam; partim quæ fateri non erubeſcam; partim quæ verbo objecta, verbo negare ſit*. Plinius & Gellius aliquoties eo uſi ſunt: ille lib. XI. cap. 37. *fulgent radiantque oculi, ut contueri non ſit*; & lib. 17. cap. 9. *de noſtris moribus bene ſperare eſt*: hic lib. 12. Noct. Att. cap. 9. *Eſt plurifariam videre atque animadvertere in veteribus ſcriptis*.

Festum ſubſtantive proſaici ſcriptores ætatis Auguſteæ non dixerunt, nec qui proxime ſecuti ſunt, crebro, ſed fere omnes *feſtus dies*. Cicero II. Phil.

cap. 25. *Omitto Etruriæ feſtos & auctos & inſtitutos dies*: Livius 40. cap. 14. *die feſto inter æquales largiore vino ſum uſus*: Curtius 8. cap. 5. *feſto die omni opulentia convivium exornari jubet*: Florus III. cap. 18. *feſto die Latinarum*. Nec Virgilius aliter I. Georg. 268.

Etiam feſtis quædam exercere diebus,
Fas & jura ſinunt.

& 6. Æn. v. 69. *templa inſtituam feſtosque dies* At Ovidius ſæpiſsime ſubſtantivam formam adhibuit. e. g. III. Metam. v. 3. *conjugalia feſta*, & lib. 10. 431.

Feſta piæ Cereris celebrarunt annua matres.

& Statius II. Silv. 7. v. 90.

O nunquam data feſta longa ſummis.

etiam Thebaid. 4. v. 301.

Quæ tibi feſta litat. Barthius: tua feſta frequentat, & diebus ſacris tibi tuis rite placentibus cum cerimoniis operatur. Horatius quoque Epod. II. v. 59. *feſtis Terminalibus*, & II. Epiſt. II. v. 197. *feſtis Quinquatribus*, niſi *diebus* utroque loco ſubauditur, ſicut lib. III. Od. 18. idem dixit:

Feſto quid potius die
Neptuni faciam?

Poſt hæc tempora Plinius etiam ſcripſit 16. cap. 35. *feſta ſua polluit*: Gellius 18. cap. II. *Deo, cujus id feſtum erat*, quos ſequuntur recentiores magno numero.

GENITOR, GENITRIX. Laur. Valla III. Eleg. cap. 73. *Oratores*, inquit, *ſæpius dicunt Pater, quam Genitor*; *Mater, quam Genitrix*, Poetis autem hæc ſunt uſitatiſsima. Cicero quidem de Univerſo cap. 8. habet etiam, ſed metaphorice intellectum, *quo* (animo) inquit: *nihil ab optimo & præ-*

præſtantiſſimo genitore melius procreatum. Columella Operis præfat. *ille mundi genitor*; & Plinius 15. cap. 4. *Græci vitiorum omnium genitores.*

GRATES agere, Rob. Stephanus & Phil. Pareus: poeticum magis quam *oratorium*. Ovidius in Ibin. *v.* 25. *Huic meritas grates manſueto pectore ſemper agam*, & ſic quoque cum verbis *perſolvere, exſolvere, pendere, rependere*. Virgilius I. Æn. *v.* 600. *grates perſolvere dignas*. Statius III. Silv. III. *v.* 155:

Summe ducum grates, aut quæ pia vota rependant?

& v. Silv. 5. *v.* 45.

Suetas exſolvite grates

& XI. Theb. *v.* 223.

-- Dignas ſed pendere grates
Haud mortale opus eſt.

Vt vero plura poetica, ita & hoc ad proſam, ſed rarius, adſumtum eſt. Curt. 3. cap. 6. *grates habebant velut præſenti Deo*. Tacitus 4. An. cap. 15. *Nero egit grates patribus*.

LETUM pro *morte*, poetis itidem, quam oratoribus, congruentius eſt. Vid. Buchn. Commut. rat. dic. Cicero ſane rare habet, Curtius ſemel, nempe 8. cap. 9. *admovere leti diem*, quod eſt ſe interficere. *Letalis* quoque ut plurimum poetarum eſt, tamen etiam Plinii lib. XI. cap. ult. *non utique ſeptimo* (die) *letalis inedia*; qui & Adv. *letaliter* eod. lib. c. 37. in uſu habet.

NATUS, GNATUS. Valla c. l. *Oratores ſæpius Filius dicunt, quam Natus*. Multitudinis numero etiam Cicero non abſtinuit, ſed conjunxit cum *parentibus*, quo addito vox altera magis declaratur, de Amic. cap. 8. *ex ea caritate, quæ eſt inter natos & parentes*.

Oblivia plural. poetis proprium : ceteris *oblivio.*

Potis, pote est, pro *poteſt*, vel αρχαικον, vel poeticum eſt, ut Curis Poſter. probavimus.

Salutari pro *vocari*, valde tritum hodie, ſed ſi de auctore quæras, omnes Horatium poetam monſtrant, cujus eſt de Arte *v.* 87. *poeta ſalutor,* quamvis & hoc loco non ſimpliciter *vocari* ſignificat, ſed ad ritum ſalutantium veterem reſpicitur, quaſi pro *ſalve Horati*, dixerint *ſalve*, vel *ave poeta*. Eadem ratio eſt illius Curtiani (6. cap. 11.) *cum primum ſe Jovis filium ſalutari juſſit rex.*

Venit pro *Eſt*, ſequente Participio Paſsivo Futuri Temporis, poetis originem debere creditur. Tibulli verba lib. 1. Eleg. 2.

Quid Tyro recubare toro ſine amore ſecundo
Prodeſt, cum fletu nox vigilanda venit.

Scaliger in Commentar. interpretatur *vigilanda eſt.* Adde Buchneriana Fabri ſupplementa, de cujus ſummi Viri ſententia, quidquid eſt hujus phraſeos, *poeticum eſt*. Minus ergo ſe probat vulgatum *conſiderandum venit*, cetera.

Epitheta quoque Poetica ſolutam orationem deformant. Hujuſmodi ſunt *auricomus*, *altivolans*, *fatifer*, *flammifer*, *luctificus*, *noctivagus* &c. Neque tamen (laudati Buchneri verba ſunt) hoc genus plane repudiari debet, ſed uſus meliorum auctorum reſpiciendus eſt, probandaque in primis uſitata ac recepta. Habent enim caſtiſsimi ſcriptores, Cicero 4. epiſt. 3. *peſtifer*, Nepos Epam. 9. *mortifer*, Livius præfat. Operis *frugifer*, Columella 7. cap. 12. *letifer*, Plinius 7. cap. 3. *fœtifer potu Nilus,* & 38. cap. 10. *ſomnifica medicamenta*, & id genus alia.

Græcismos Infinitivorum, de quibus præcedente capite actum fuit, in primis poetæ amant. Virgilius Ecl. 10. *cantare periti*; Tibullus 3. Eleg. 2. extr. *cauſſa perire fuit*: Horatius 1. Od. 1. *indocilis pati*. & Od. 2. *Proteus pecus egit altos viſere montes*. Hæc dedecent proſam.

CAPUT VIII.

De nonnullis dubiis & præteritis.

Abbreviare. Vegetius prologo lib. 3. *Quæ per diverſos auctores libroſque diſperſa Imperator invicte, mediocritatem meam abbreviare juſſiſti*. Hodie plerumque ad ſcripturæ compendium refertur, quod veteres dicebant *notare*. Fabius proœm. Inſt. Orat. *alterum, quantum notando conſequi potuerant*, interceptum, *boni juvenes temerario editionis honore vulgaverant*. Turnebus h. l. *notare eſt compendioſo ſcribendi genere excipere*. Adde ſupra dicta cap. 1. in *Abbreviatura*.

Manuductio quis veterum dixerit, non apparet. Habet aliquid in ſimili voce *manumiſſio*: verum analogia nuda, ſine auctore, non valet in foro Latino. Dicemus *ductus*, item *ductum cujus ſequi*, *ad ductum cujus ſe applicare*.

Variabilis & Invariabilis incertæ auctoritatis ſunt: *Mutabilis* autem & *immutabilis* certiſſimæ.

Æquipollere quoad nunciatum erit, quo auctore ſe tueatur, non dicemus, ſed *æquari*, *æquiparari*. Plus dubitatur de *Æquipollentia*.

Sive adhibetur, ubi idem diverſis nominibus explicandum eſt, v. g. *Diana ſive Phœbe eſt eadem quæ Luna*. Inepte dixeris *Diana aut Phœbe*, *Diana vel Phœbe*.

Ordinarie Adverbium non probant Lexica, neque in lectione auctorum veterum obſervavimus.

IN-

INDEX VERBORUM.

A & ab 130. 132
a conſiliis alicui 131
a pedibus ib.
a ſtudiis ib.
ab epiſtotis ib.
abbreviare 153
abbreviator 11
abbreviatura 11
abhinc 172
ab invicem ib.
abominabilis 11. abominatio 12
abſentare ib.
abs re 171
abſque 66
abſque illo eſſet 148
Abſtractivæ locutiones 92
abyſſus 143
a conſiliis cui 131
accenſere 67
acquiſitio ib.
ad diem III. Kal. 12
adhibere fidem 123
adoptatio 12
adverſitas 67
adunare 89. advocare 93
ægritudo ib.
æquanimiter 12. æquipollere 154
æternalis 13. 40. æternaliter 13
affectuoſus ib.
affirmativus. ib.
agere gratias 141
agon. agonizare 143
albedo 13
aliqualiter 14. aliqualis ib.
aliquanta, *aliquot* 68
amare, *ſolere* 148
amicabiliter 14
amittere prœlium 121
amodo 131
an, an 132
anatomia 143
anguſtare 14. anguſtiare ib.
animalculum ib.
animitus ib.
annihilare ib. annullare 15
antemurale ib.
anterior 68
a nunc 132
appropriare 15
approximare ib. approximatio ib.
aptitudo ib.
armiſtitium ib.
aſportare *adportare* 94
aſſerere, *affirmare* ib.
aſſiſtentia 15. aſſuefactio ib.
attinet me &c. 133
audax, audacia 94
augmentare 16
autochiria 144

B.

Balbuties 16
benedicere *ſignificatio* 94
ſynthaxis 133
Benedictio 94
benefactor 16. beneplacitum ib.
beſtialis 17. beſtialitas ib.
bibitio ib. bibo *onis* ib.
bigamus ib. bigamia ib.
bimaritus ib.
blaſphemare ib.
blaſphemia ib. & 144
blaſphemus 17
boatus ib.
bona opera 125. facere ib.
bovinus 17
brachium ſæculare 121
breviarium 68. breviator 18
brevis *Subſt.* ib.
brutum *Subſt.* ib.
burgus ib.

C.

Calculare 69. calculator ib.
cambire 18. cambium ib.
capitaneus ib.
captivare ib. captivatio ib.
carentia ib.
carminus ib. carminico ib.
carnalis ib.
caſualiter ib.
cauſſari 95

caute-

cautela 69
certitudo 19
ceſpitare ib.
clueo, clue 149
coadjuto 20. coadjutor ib.
coætaneus 69. coævus ib.
cœli *Plural.* 149
cœlius 20 cœlitus 69
cognoſcibile 20
coincido ib.
collaterales ib.
collimare ib.
combibones 17
combinare 20
commartyr 23
commaſticare 47
commendatorius 20
commenſalis ib.
communicare cui 133
communiter 95
comparatum eſt cum illo 122
compaſſio 21
compater 21. compatior ib.
compilare 95
complacentia 21
complices 70
computus ib.
concerno 21
conchriſtiani 23
conciliare aliqua 134. cum quo ib.
concivis 21
concordantia 22
concupiſcentia ib.
condeſcendere ib.
conditionalis 23
conditionaliter ib.
condolentia ib. condolere 96
confiſcare 70. confluxus 23
confœderare ib. confœderati ib.
confortare ib.
confrater ib.
confundi 96
congruus, congrue 71
a conſiliis aliqui 131
conſcientia ſalva 127
conſtellatio 24
contrarior ib. contradictio 123
contradictoria ib.
contradictionem implicare ib.
controvertitur 24
coordinare ib.
cor 96
cordicitus 24
correcte 25
correſpondere ib.
crapulari ib.
creatura ib.
crepuſculum 96
crucifigere 71
crux 97
curabilis 25
curó parui 140
curſorie 25

D.

Dapifer ib.
Dativus cum Paſſivo 141
decollare 71
decrementum 72
de die in diem 122
degradare 25. dehonorare 42
deintus 132
deprædari 72. deprædicare 25
deprecari 97
deriſio 26
deſertum ib.
deſolare 97. deſolatio 26
deteriorare ib.
de verbo ad verbum 121
deviare 26
dicere, quod 134
dicere *ſequente natione* ib.
dictio 98
dieſcit 27. dietim ib.
diſcretus, diſcrete 98
diſcurro ib. diſcurſus ib.
diſpenſare ib.
diſſitus ib.
diſtrictus 27
ditio 100
diverſimode 27
diviſibilis ib.
divus, divi 100
dolorificus 28. doloroſus ib.
domina 101. dominus ib.
dubietas 74
duellum 102

E.

Edecumatus 73
edecumare ib.
econtra 28
efformare ib.
eluceſcit ib.

epitheta Poetica 153
epitomare 29. epitomator ib.
erubeſco cujus 134
eremus, eremita 144
erumpit in hæc verba 123
eſt, *licet*, 149
ethnicus 103
evadere in virum doctum 135
exaudire 109
excellentia tua 154
exceſſus 102
excommunicare 29
ex fratre vel ſorore 122
exhibitor 29
ex nunc 92
exorbitare 29
exotericus 144
extemporaneus 29
extraordinarie 30
extrinſece ib.
extrinſecus *Adject.* ib.
F
Facilitare ib.
famigerabilis 73. famigeratus ib.
feriari ib. feriatus ib.
feſtivitas 102. feſtum *Subſt.* 150
fidem adhibere 223
fidem facere ib
figmentum 74
filialis 30
finalis 31 finaliter ib.
fixe ib.
flavedo ib.
fluxus 23.
fornicari 103. fornicatio ib.
fornicator ib.
forpex 31.
fortalitium ib.
fortificare ib.
frontiſpicium ib.
fructificare 32
frugiter 153
fruſtraneus 32
fulgidus 74
fundamentalis 32
fundamentaliter ib
fuſim ib.
G.
Genitor, genitrix 151
gentilis *ejusdem gentis* 21
paganus 103
geſtabilis 53
glorifico 32
gnatus 152
græciſmi inſolentes 143
Infinitivorum 153
gratanter 32
grates agere 151
gratias agere 141
gratioſus 104. gratitudo 33
gravamen ib.
groſſus ib.
groſſitudo ib.
H.
Habet ſe res ita cum hoc 124
habitaculum 75
hactenus 105
hac vice 129
hebdomatim 34
hereditare ib.
hiſtoriographus 75
homagium 34
hominum ib.
hortulanus 75
humiliare 34. humilis 105
humilitas ib.
hypocriſis 144. hypocrita ib.
I.
Idem cum illo 136
jejunare 35
ignoranter ib.
illegitimus ib.
immaginari 106
immediate 36. immediatus ib.
immo *vel* imo 106
immoriger 36
impatientia 92
impertinens 36
impingere 106
implere legem *vide immerito damnatis poſt præfationem.*
implicare contradictionem 127
impœnitens 36. impœnitentia ib.
importantia 37
impoſſibilis 75
impregnare 37
impræſentiarum 76
inadvertentia 37
incentivum 76
incertitudo 37
incellabilis ib. inceſſabiliter 38
inceſſanter ib. incidenter ib.
incon-

Incongruus 76. incongrue ib.
incongruenter ib.
inconſideratio 38
incorrigibilis ib.
incredulitas 39
incumbere litteris 136
incurabilis 39
indeſinenter 77
indigetare 106
indiſciplinatus 39
indiſcretus 98
indiviſibilis 39
indubius 77
inducere animum ſuum 128
ineptitudo 39
infernalis 46
internus *ſubſt.* 39
infideliter 40
infinities ib.
Infinitivus cum Nomine 146.
ſeq. poſt *petendi* verba ib.
infirmiter 40
influxus 41. influxio 107
infractus ib
infucatus ib.
in genere 123
ingratitudo 41
inhoneſtare 42
inhonorare ib.
injuriare ib.
inobediens 43. inobedientia ib.
inordinatio 77
inquam 108
inſervire 116
inſignum 43
inſimul 78
inſipidus ib.
inſolite 43. in ſpecie 223
inſufficiens 44
inſufficienter ib.
inſufficientia ib.
intercedo 108
interceſſio ib. interceſſor ib.
interludium 44
interſcenium ib.
intertexere ib.
intimare 79
intrinſece 44
intrinſecus *Adject.* ib.
invariabilis 154
inviolabilis 44. inviolabiliter ib.
inviſibilis ib. inviſibiliter ib.
irrationalis 79
irreconciliabilis 45
irregularis ib. irregularitas ib.
irremiſſibilis ib.
ita 108. iterum ib.
jubeo te, ut 137. jubeo ut ib.
jubeo tibi 147
juramentum 45
juxta 109

L.

Labilis 79
latet me 138
mihi 139
legaliter 46
letifer 153
letum 151
liga 46
longanimus ib.
lubricitas 47
luſcus 109

M.

Magnalia 47
magnanimiter ib.
malefactor 16
manuductio 154
maſticare 47. maſticatio ib.
materna lingua ib.
matricula ib.
maxima *Subſt.* 48
mechanicus 109
mechanicæ artes ib.
media *ſubſidia* 110
mediare ib. mediator 48
medietas 80
meliorare 48
memorare 110
menſurare 48
menſurabilis ib.
meridionalis ib.
methodus 144
miniſterialis 49
miraculoſus ib.
miſeriarum valis 124
modernus 49
mœchari 144
momentaliter 49
momentaneus ib.
monoculus ib.
mortifer 153
mortificare 49

mul-

multoties ib.
mundus 110
mutuo dare 224
ſumere ib.

N.

Natus *Subſtant.* 152
nec autem 140
neceſſitate 50
neoterice 144. neotericus ib.
nepos ex fratre, ſorore 121
neque autem 139
neutralis 50. 110
nigredo 80. nigrities ib.
nigror ib.
nimietas ib.
noſteſcit ib.
noetericus 145
non vero 139
notorie 50. notorius ib.
novendecim 81
novercari 50
nullatenus ib. nullibi 81
nuncium *Subſtant.* 50
nuſpiam 51

O.

Oblivia 152
obtenebrare 81
obviare 51
octodecim 81
oculariter 51
officium 112
opera bona 125
ordinarie 154
orientalis 82
orphanus 145
oſcitantia 51

P.

Pacare 52. pacifice ib.
paganus 103
parvitas mea 92
partialis 52
participare alicui rei 140
particularis 52
particulariter ib.
parvi curo 140
paſſio 81
paſſiva cum *A* præpoſitione 130
cum dativo 141
patrialis 52
pauſa 145
peccaminoſus 52
peccamen ib.
perpendiculariter ib.
perſona 111
phlegmaticus 53
pientiſſimus 91. piiſſimus ib.
pinnaculum 53
plauſibiliter ib.
pœnitentiam agere 125
pompoſe 53. pompoſus ib.
populoſus 83
poroſus 53
portatilis ib.
poſitivus ib.
poſito, quod 125
poſito ita eſſe ib.
poſſeſſivum barbare redundans 128
poſſibilis 83
potare 112
potis, pote eſt 152
praxis 145
præciſe 112
præconcepta opinio 125
præfatus *Paſſiv.* 53
prænominatus ib.
præprimis 54
præſentare 83. præſervare 54
præſumere 112
præſuppone 54
praxis 145
primicerius 54
primogenitus 84
primordialis 55
prioritas ib.
privilegiatus ib.
prodigalis ib. prodigalitas ib.
pro & contra 126
proficuus 55
profunditas ib.
prolixus, prolixe 113
prolongare 56
promanare ib.
promovere 113. promotor ib.
promtitudo 56
propalare ib.
prophetare ib.
proportionalis ib.
proportionaliter ib.
proprius 113
protectio 56. protector ib. & 84
pro tempore 114

proximus *Subſt.* ib.
punſtare & punctuare 57
puritas 85
puſillanimus 57
puſillanimitas ib.
puſillanimiter ib.

Q.

Qualis qualis 85
qualiter qualiter ib.
quandoque 114
quantocius 57
quercinus ib.
quidquid ſit 126. quoad 115

R.

Ratifico 57. ratificatio ib.
rebus ſic ſtantibus 126
recenter 57
recommendare 58
recompenſare 58
rectitudo ib.
redhoſtimentum ib.
referre gratiam pro re 142
refrigerium 59
reiterare ib. reiteratio ib
remittere peccata 126
res ita habet ſe cum hoc 124
reſipiſcentia 59
reſiſtentia ib.
reſpective ib.
reſtaurare 8
reverſus eſt 90
reviſio 60
revolutio ib. *adde in immerito damnatis, poſt praefationem.*
rigoroſus ib.

S.

Sæculum 116. ſæcularis ibid.
ſæpicule 60. ſæpiuſcule ib.
ſequitur 140
ſaltem 115
ſalvificare 60
ſalutari, *nominari* 152
ſalva conſcientia 127
ſalvus conductus ib.
ſanctifico 60
ſanguinem effundere 128
ſapidus 78
ſcandalum, ſcandalizo 60
ſcandaloſus ib.
ſcholaris 116
ſcibile 60
ſcortatio 61
ſcrutinium 86
ſecrete 61
ſæcularis 116. ſæculum ib.
ſeducere ib.
ſeptimana 61
ſequitur, quod 140
ſerioſus 61
ſervire 116
ſine omni 127
ſituari 61
ſituatio ib.
ſive 164. ſolite 43
ſolummodo 86
ſophiſticari 62
ſordities ib.
ſortilegium ib.
ſpectare 117
ſternutatio 86
ſtipendiarius 117
ſtudium ib. ſtudio ib.
ſubalternare 62. ſubalternus ib.
ſubalternatim ib.
ſubditus 118
ſubintelligo 62
ſubjugare 87
ſucceſſive 62. ſuccurſus ib.
ſufficienter 43. ſufficientia 62
ſummitas 87
ſuperioritas 63
ſupernaturalis ib.
ſuſpenſus ab officio 128
ſuſtentaculum 87
ſuus 128

T.

Taliter qualiter 129
pro tempore 114
teneor, *oportet me* 118
thronus 146
tollere oculos ſuos 128
tortura 119
totaliter 63
tremulare ib.
tribulare 119
trivialis ib.
triumphator 16

V.

Vacantia 63
valedicere 88
valedictorius 63
valere *poſſe* 119

variabilis 154
vaſſallus 63
vegetatinus ib.
vendicare ib.
venit, *eſt* 152
verifico 63
vergit in honorem 129
vernalis 63
verſari circa rem 141
vice hac alia 129
vicibus tribus &c. ib.
victualia 64
viror 88
virtuoſus 64
viſibiliter ib.
viſibilis ib.
vituperium ib.
vivificare ib.
unanimiter 65
unigenitus ib.
unio *onis* 120
unire 89. unitas 120
vocatio ib.
votum ib.
ut & 130
vulgariter 89
uxoratus 65

Z.

Zelus 146

F I N I S.

MAG 2012148